

ДОВІДНИК З ІНСТРУМЕНТІВ ФІНАНСУВАННЯ ЄС

ДОВІДНИК З ІНСТРУМЕНТІВ ФІНАНСУВАННЯ ЄС

м. Київ, 2025

ЗМІСТ

1. Введення	4
2. Можливості бюджету фінансування ЄС	5
2.1. Короткий огляд бюджету ЄС та його призначення	5
2.2. Фінансування ЄС в Україні	6
3. Основні джерела фінансування від ЄС	8
3.1. Фонди політики згуртованості	11
3.2. Фонди Спільної аграрної політики та Спільної політики щодо рибальства	14
3.3. Горизонт Європа	17
3.4. Еразмус+ (освіта, професійна підготовка, молодь та спорт)	18
3.5. Програма «LIFE» (клімат та захист довкілля)	19
3.6. Програма «Механізм Сполучення Європи» (Інфраструктурні проєкти)	20
3.7. Інші галузеві (секторальні) програми	21
4. Інструменти Twinning і TAIEX	24
4.1. Що таке Twinning?	24
4.2. Як працює Twinning?	25
4.3. Управління циклом проєкту Twinning	27
4.4. Основні характеристики та відмінності між стандартним Twinning і Twinning Light	29
4.5. Інструмент Twinning для України	30
4.6. Рекомендації для України щодо Twinning	31
4.7. Інструмент інституціональної розбудови TAIEX	32
4.8. Як працює програма TAIEX?	32
5. Конкретні програми ЄС, корисні для України	35
5.1. Інструмент сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва (NDICI)	35
5.2. Європейський Інструмент сприяння стабільності та миру (IcSP)	38
5.3. Програми міжрегіонального співробітництва Interreg	39
5.4. Ініціатива «EU4Business»	42
5.5. Механізм цивільного захисту ЄС	44
5.6. Висновки	45
6. Програма фінансової підтримки України Ukraine Facility	46
6.1. Ключові компоненти Ukraine Facility	48
6.2. Механізми фінансування	51
6.3. Виклики та можливості	52
7. Підготовка та реалізація проєктів, що фінансуються ЄС	53
7.1. Як подати заявку на фінансування від ЄС	55
7.2. Реалізація проєкту	58

8. Ресурси та додаткова інформація	64
8.1. Основні джерела інформації ЄС	65
8.2. Національні та регіональні контактні пункти	70
8.3. Можливості навчання та розбудови потенціалу	72
8.4. Платформи для створення мереж і співробітництва	74
8.5. Публікації та методичні матеріали	76
8.6. Корисні цифрові інструменти та платформи	77
9. Список корисних веб-джерел	79

1. ВВЕДЕННЯ

У ці складні часи Україна прагне до розширення та зміцнення відносин з Європейським Союзом (ЄС). Тісніша співпраця з ЄС має допомогти у вирішенні як поточних проблем, так і довгострокових потреб розвитку України. Співпраця з ЄС передбачає не лише використання наявних ресурсів, а й набуття знань та навичок, а також підвищення спроможності уряду, бізнесу та організацій громадського сектору готувати та реалізовувати проєкти, які сприятимуть соціально-економічному розвитку. Знання та навички, які дають змогу використовувати інструменти фінансування ЄС, часто набуваються через практичний досвід, але також корисно, коли відповідна інформація доступна заздалегідь і в структурованій формі довідника.

Мета цього довідника — слугувати таким посібником та надати поштовх процесам навчання, пов'язаним з інтеграцією України до ЄС. Довідник містить огляд інструментів фінансування ЄС, доступних для України, та інформує користувачів про основні інституційні структури та принципи, що впливають на підготовку та реалізацію проєктів, що фінансуються ЄС. Довідник містить ключову інформацію та посилання на численні додаткові джерела, які стимулюватимуть подальше навчання та доповнюватимуть накопичення досвіду, що стане невід'ємною частиною тіснішої співпраці між Україною та ЄС.

Європейський Союз пропонує широкий спектр механізмів і програм фінансування, спрямованих на сприяння економічному зростанню, соціальній інтеграції, інноваціям, екологічній сталості та транскордонному співробітництву. Цей довідник слугує практичним керівництвом для розуміння цих механізмів, з особливим акцентом на бенефіціарів з України. У детальних розділах довідника розглядається структура фінансування ЄС, процеси подання заявок, проблеми та найкращі практики для забезпечення успішної реалізації проєктів.

Довідник побудовано наступним чином. Після вступу подано короткий огляд бюджету ЄС та його призначення, з особливим акцентом на фінансуванні ЄС для України. У наступному розділі розглядаються програми фінансування ЄС, які управляються безпосередньо ЄС, а також ті, що реалізуються у співпраці з країнами-бенефіціарами. Далі увага приділяється інструментам обміну знаннями та технічної допомоги (Twinning і TAfEX), які підтримують країни-бенефіціари у проведенні ключових реформ і прискорюють процес вступу до ЄС країн-кандидатів. Наступні два розділи присвячені інструментам фінансування, які використовуються для надання підтримки Україні, включаючи конкретні програми ЄС та Програму фінансової підтримки України Ukraine Facility. Довідник також містить ключову інформацію про підготовку та реалізацію проєктів, що фінансуються ЄС, яка допоможе державним органам та потенційним бенефіціарам у різних секторах оптимізувати процеси підготовки проєктів та отримати з них максимальну користь. Нарешті, у двох останніх розділах довідника представлено додаткові ресурси та приклади успішних проєктів.

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH та Міністерство закордонних та європейських справ Республіки Хорватія (MEFA) висловлюють подяку всім колегам, які брали участь у заходах в рамках проєкту «Посилення управлінських спроможностей в рамках використання інструментів фінансування ЄС» та підтримали розробку цього довідника.

2. МОЖЛИВОСТІ БЮДЖЕТУ ТА ФІНАНСУВАННЯ ЄС

2.1. КОРОТКИЙ ОГЛЯД БЮДЖЕТУ ЄС ТА ЙОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Бюджет Європейського Союзу (ЄС) слугує фінансовим інструментом для реалізації політики та ініціатив Союзу. На відміну від національних бюджетів, які зосереджені на обороні, охороні здоров'я та соціальному забезпеченні, бюджет ЄС більшою мірою орієнтований на розвиток, з акцентом на підтримку регіональної згуртованості, досліджень, інновацій, захисту навколишнього середовища та сприяння транскордонному співробітництву. Кожен фінансовий цикл, який називається Багаторічна фінансова рамкова програма (МФР), розрахований на сім років і визначає пріоритети для програм фінансування. У поточному МФР (2021-2027) на низку секторів виділяється 1,2 трильйона євро.

Бюджет ЄС відрізняється тим, що він поєднує внески держав-членів, митні збори та частку надходжень від податку на додану вартість (ПДВ). Ці ресурси стратегічно використовуються для досягнення економічного зростання, зменшення диспропорцій між регіонами та розв'язання глобальних проблем, включно зі зміною клімату, міграцією та безпекою. Для країн, що не є членами ЄС, таких як Україна, фінансування з боку ЄС надає можливість розбудувати сильніші інституції, сприяти розвитку та наблизитися до стандартів ЄС у рамках ширших цілей інтеграції.

Бюджет ЄС функціонує відповідно до суворих принципів, що забезпечують прозорість, ефективність і відповідність його цілям. **Ключові принципи включають:**

КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ БЮДЖЕТУ ЄС	
ЄДНІСТЬ І ТОЧНІСТЬ БЮДЖЕТУ	Всі доходи і витрати мають бути включені в єдиний бюджет з точним обліком.
РІВНОВАГА	Бюджет ЄС не може бути дефіцитним; витрати мають відповідати доходам.
РАЦІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ	Ефективність, результативність та економія мають першочергове значення при розподілі коштів.
СУБСИДІАРНІСТЬ ТА ПРОПОРЦІЙНІСТЬ	Дії на рівні ЄС мають забезпечувати додану вартість і не дублювати ініціативи держав-членів.
ПРОЗОРІСТЬ	Бюджетні процеси та розподіл коштів відкрито документуються для забезпечення публічної підзвітності.

Ці принципи забезпечують максимальну віддачу від фондів ЄС для держав-членів і бенефіціарів, таких як Україна, даючи їм змогу реалізовувати ефективні проєкти. Механізми фінансування ЄС зазнали значної еволюції з моменту свого заснування. Спочатку розроблені для підтримки держав-членів, інструменти фінансування розширилися, і тепер у рамках спеціальних програм охоплюють країни, що не входять до ЄС.

Фінансування ЄС також тісно пов'язане з глобальними цілями, такими як Цілі сталого розвитку ООН (ЦСР). Проєкти, що фінансуються ЄС, часто спрямовані на вирішення таких питань, як боротьба з бідністю, якісна освіта, гендерна рівність та боротьба зі зміною клімату. Для України узгодження проєктних пропозицій з цими глобальними пріоритетами не лише підвищує ймовірність отримання фінансування, але й гарантує, що ініціативи сприятимуть досягненню ширших цілей розвитку.

2.2. ФІНАНСУВАННЯ ЄС В УКРАЇНІ

Фінансування ЄС для країн, що не є членами ЄС, має життєво важливе значення для зміцнення стабільності, розвитку та партнерства за межами своїх кордонів. Україна, стратегічний партнер ЄС, отримує вигоду від численних інструментів фінансування, спрямованих на економічний розвиток, реформи управління та підвищення стійкості суспільства. **Ці кошти мають вирішальне значення для:**

- **Економічного розвитку:** Підтримка малих та середніх підприємств (МСП), покращення інфраструктури та посилення торговельного потенціалу.
- **Реформ управління:** Зміцнення державних інституцій, сприяння прозорості та боротьба з корупцією.
- **Соціальної стійкості:** Покращення освіти, охорони здоров'я та можливостей працевлаштування, особливо для вразливих груп населення.
- **Післявоєнної відбудови:** Сприяння відновленню після руйнувань, спричинених війною, відбудова інфраструктури та вирішення проблем переміщених осіб.

Фінансування ЄС також приводить політику України у відповідність до стандартів ЄС, прокладаючи шлях до потенційного членства в ЄС. Такі програми, як Інструмент сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва (NDICI) та ініціатива «EU4Business», підкреслюють прихильність ЄС підтримці зростання та інтеграції України.

Нещодавні геополітичні події, зокрема війна в Україні, посилили підтримку країни з боку ЄС. ЄС вжив різних заходів для надання негайної допомоги, таких як макрофінансова допомога, а також довгострокове фінансування для відновлення та розвитку.

Ключові події включають:

- **Угода про асоціацію між Україною та ЄС:** Підписана у 2014 році, ця угода поглиблює політичні та економічні зв'язки, забезпечуючи основу для фінансової підтримки з боку ЄС.
- **Безвізовий режим та спрощення процедур торгівлі:** Ці заходи сприяли зміцненню контактів між людьми та активізували економічну діяльність.

Прийняття Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та реформування системи управління: Ці кроки приведуть фінансову систему України у відповідність із практикою ЄС, що дасть їй змогу отримати ширший спектр фінансування.

Ініціатива «Солідарність з Україною»: Ця ініціатива мобілізує ресурси ЄС для задоволення гуманітарних потреб та підтримки зусиль з відновлення.

Прихильність ЄС до України ще більше підкреслюється її заявкою на членство в ЄС, що створює додаткові стимули для узгодження політики та ефективного використання можливостей фінансування.

Впровадження можливостей фінансування ЄС для бенефіціарів в Україні потребує розуміння кількох основоположних елементів:

ДЕЯКІ ЗАУВАЖЕННЯ ДЛЯ БЕНЕФІЦІАРІВ В УКРАЇНІ

СФЕРА МОЖЛИВОСТЕЙ ФІНАНСУВАННЯ	Фінансування ЄС охоплює різні сектори, включаючи освіту, наукові дослідження, інфраструктуру, сільське господарство та громадянське суспільство. Програми спрямовані як на задоволення нагальних потреб, так і на досягнення довгострокових цілей.
ДОСТУПНІ ІНСТРУМЕНТИ	Фінансування ЄС надається у формі грантів, кредитів та змішаного фінансування, що дозволяє бенефіціарам обирати найбільш підходящий механізм.
РЕГІОНАЛЬНІ ТА МІСЦЕВІ ПЕРЕВАГИ	Програми фінансування часто віддають перевагу регіонам і населеним пунктам, гарантуючи, що ресурси потраплять до районів і громад, які не отримують належних послуг.
СТРАТЕГІЧНА ВІДПОВІДНІСТЬ	Щоб отримати доступ до фінансування, проекти мають відповідати пріоритетам ЄС, таким як сталість, цифровізація та інклюзивність.

3. ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ВІД ЄС

ЄС надає фінансову підтримку широкому колу проєктів і програм, дотримуючись суворих правил і контролю для забезпечення прозорості та підзвітності при розподілі коштів. Ці фінансові ресурси надаються в різних формах, включаючи гранти та фінансові інструменти, такі як кредити та гарантії, розроблені для підтримки та просування політики та ініціатив ЄС. Таким чином, фінансові інструменти є альтернативою грантовим програмам і особливо підходять у ситуаціях, коли очікується, що інвестиції принесуть фінансовий прибуток або заощадження, які можуть бути використані для повернення початкових інвестицій. По суті, фінансування ЄС покликане сприяти реалізації проєктів, що відповідають загальноєвропейським цілям, забезпечуючи ефективний і відповідальний розподіл ресурсів для сприяння політичній, економічній і соціальній згуртованості в рамках усього Союзу.

Управління фінансовими ресурсами ЄС здійснюється на основі трьох різних підходів: прямого управління, спільного управління та непрямого управління. **Пряме управління** означає, що ЄК відповідає за кожен аспект процесу фінансування, від оголошення конкурсів до нагляду за розподілом і контролю за використанням коштів. Яскравим прикладом прямого управління є **Фонд відновлення та стійкості (RRF)**. **Спільне управління** передбачає партнерство між ЄК та національними органами, які спільно управляють фінансуванням, що охоплює приблизно 70% фінансових ресурсів ЄС. У цій системі національні та регіональні органи влади обирають проєкти та керують ними, а ЄК забезпечує належну реалізацію. До основних фондів, керованих на основі спільного управління, належать Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF) і Європейський соціальний фонд плюс (ESF+). **Непряме управління** передбачає делегування управління програмами третім сторонам, таким як національні органи влади або міжнародні організації. На цей метод припадає близько 10% бюджету ЄС, і він переважно використовується для ініціатив у сфері гуманітарної допомоги та міжнародного розвитку. Загалом, фінансові інструменти ЄС слугують наріжним каменем для підтримки проєктів, у яких пріоритет віддається суспільним інтересам, а не приватній вигоді. Ці інструменти забезпечують фінансування ініціатив, спрямованих на досягнення ключових цілей державної політики в різних сферах, включаючи соціальний захист, екологічну стійкість, розвиток інфраструктури та освіту.

ЄС фінансує широкий спектр фондів і програм, кожна з яких служить певним цілям і спрямована на конкретні сектори та цільові групи. Фінансові інструменти, що співфінансуються фондами спільного управління ЄС, забезпечують сталий та ефективний підхід до інвестування у зростання та розвиток фізичних і юридичних осіб у країнах-членах ЄС і регіонах. Вони підтримують різні цілі розвитку, приносячи користь різноманітним групам одержувачів, і надають можливість повторного використання коштів для майбутніх інвестицій.

Відповідно, **фонди ЄС** — це фінансові інструменти, що надаються ЄС для підтримки своїх проєктів розвитку. Ці інструменти призначені для фінансування конкретних державних політик та ініціатив у сферах, визначених цими політиками (наприклад, політика

згуртованості, спільна сільськогосподарська політика). Таким чином, фонди ЄС в основному спрямовані на стимулювання регіонального розвитку, зменшення нерівності та посилення згуртованості в Європі. Крім того, **програми ЄС** — це конкретні ініціативи, спрямовані на розвиток співробітництва між країнами-членами та вирішення цільових питань, узгоджених з комплексною політикою Союзу. Ці програми слугують для реалізації стратегій ЄС у таких секторах, як дослідження, інновації, охорона здоров'я, екологічна стійкість та цифрова трансформація. На період 2021-2027 років ЄС створив 16 окремих програм, кожна з яких зосереджена на певному секторі.

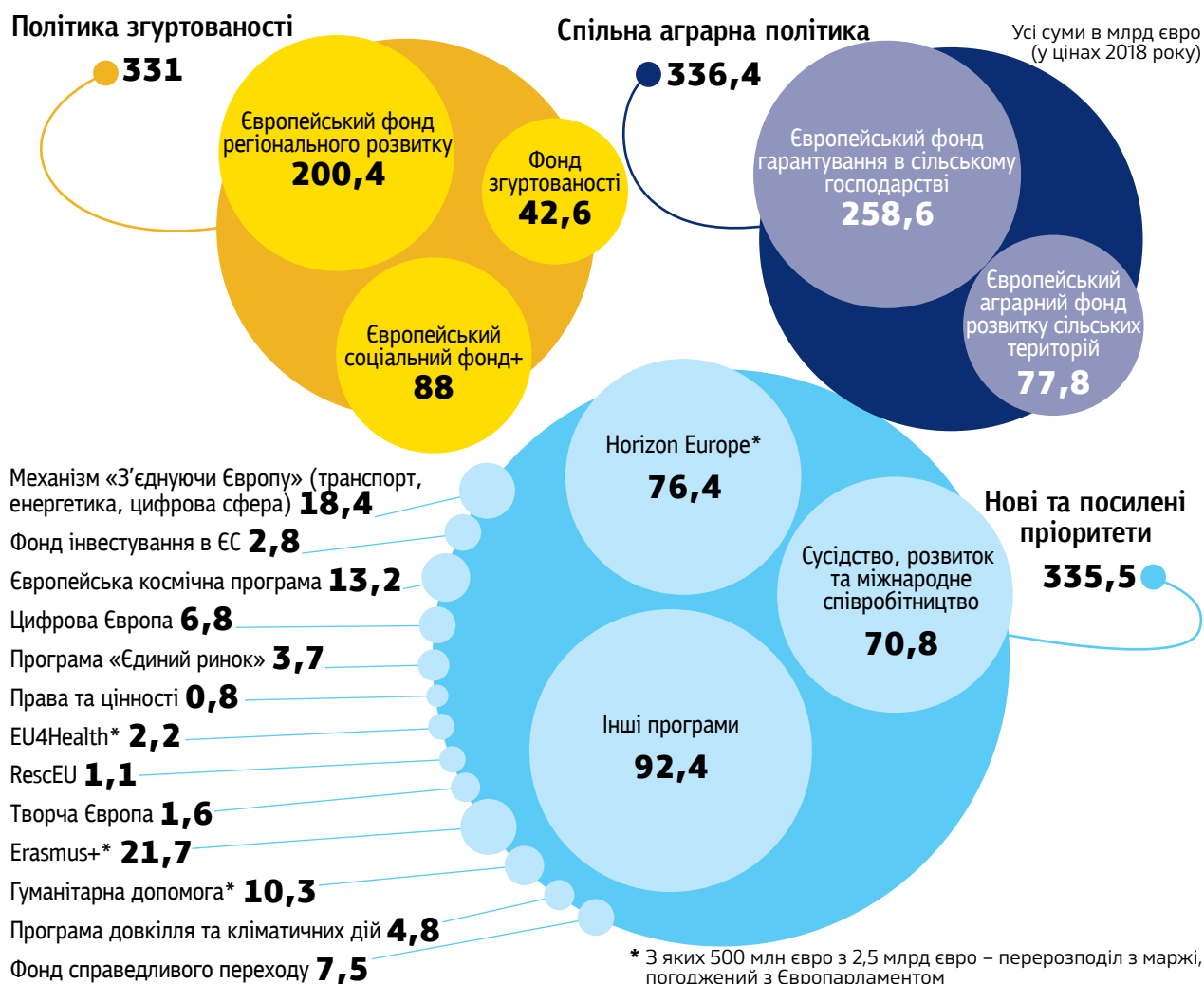
Фінансова архітектура ЄС побудована на основі семирічних бюджетних циклів, офіційно відомих як **Багаторічна фінансова рамка (MFF)**. Кожна MFF встановлює узгоджену дорожню карту для планування, розподілу та реалізації фінансових ресурсів у всьому Союзі. Поточна MFF, що охоплює період з 2021 по 2027 рік, є найбільшою на сьогоднішній день із загальним бюджетом понад 1 800 мільярдів євро. З них 1,074 млрд євро виділяється в рамках MFF, а 750 млрд євро надається через інструмент **Next Generation EU (NGEU)**, запроваджений як тимчасовий фонд відновлення та доповнення до фінансового пакету. Інструмент NGEU є значним нововведенням у фінансовій архітектурі ЄС, покликаним подолати економічні та соціальні наслідки кризи, спричиненої COVID-19. З виділених 750 мільярдів євро 390 мільярдів призначені для грантів і 360 мільярдів євро — для кредитів державам-членам.

Ключовим компонентом NGEU є RRF, який надає фінансову підтримку структурним реформам та стратегічним інвестиціям, спрямованим на сприяння відновленню та стійкості економіки. Щоб отримати доступ до цих коштів, держави-члени повинні розробити комплексні Плани відновлення та стійкості (RRPs), що визначають їхні інвестиційні пріоритети та стратегії досягнення сталого зростання. У рамках MFF фінансові ресурси розподіляються між різними конкретними фінансовими джерелами, які підтримують соціальні, економічні, екологічні та безпекові цілі. **Фонди політики згуртованості** відіграють центральну роль у підтримці цілей розвитку ЄС. До них належать **Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF)**, **Європейський соціальний фонд+ (ESF+)** та **Фонд згуртованості (CF)**. Усі вони спрямовані на скорочення регіональної нерівності та зміцнення згуртованості в рамках Європейського Союзу. Крім того, найновіший фонд у складі фондів політики згуртованості — **Фонд справедливого переходу (JTF)**, спеціально підтримує регіони, що переходять до низьковуглецевої економіки. Фонди, пов'язані зі Спільною аграрною та морською політикою, включають **Європейський фонд морського судноплавства, рибальства та аквакультури (EMFAF)**, який займається просуванням сталого рибальства та підтримкою розвитку прибережних громад. Сільськогосподарські фонди, такі як **Європейський сільськогосподарський фонд розвитку сільських територій (EAFRD)** та **Європейський Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві (EAGF)**, сприяють розвитку сільських районів та стабільності сільського господарства в ЄС.

Кілька спеціалізованих фондів займаються вирішенням цільових завдань. Фонд притулку, міграції та інтеграції (AMIF) займається питаннями міграції, а Фонд внутрішньої безпеки (ISF) — зміцненням внутрішньої безпеки. Інструмент управління кордонами та візового режиму (BMVI) призначений покращити управління кордонами та візову політику. Більшість цих фондів (ERDF, ESF+, CF, JTF, EMFAF, ISF, BMVI, AMIF) управляються відповідно до **Регламенту загальних положень (CPR)**, який забезпечує їх послідовне та прозоре використання відповідно до цілей політики ЄС. Це гарантує, що управління фондами здійснюється на засадах прозорості, підзвітності та ефективності в рамках, які збалансовують різноманітні потреби країн-членів ЄС.

Крім того, згадані програми ЄС на 2021-2027 роки також фінансуються через MFF, зосереджуючись на співпраці, інноваціях та сталому розвитку країн-членів, а також на вирішенні ключових політичних завдань. Horizon Europe, флагманська програма в галузі досліджень та інновацій, спрямована на розв'язання глобальних проблем і сприяння науковому прогресу. Програма Еразмус+ сприяє мобільності та співпраці у сфері освіти, професійної підготовки, залучення молоді та спорту. Програма LIFE підтримує заходи щодо захисту довкілля та клімату відповідно до Європейського зеленого курсу. Програма «Цифрова Європа» прискорює цифрову трансформацію для підвищення технологічної конкурентоспроможності ЄС, а програма EU4Health зміцнює стійкість громадської охорони здоров'я. Крім того, спеціалізовані програми, такі як Creative Europe, підтримують культурні сектори, програма Justice сприяє співробітництву в судовій сфері, а Fiscalis і Customs забезпечують ефективне оподаткування та митне адміністрування на всій території Союзу. Управління програмами ЄС здійснюється за централізованою або децентралізованою моделями. У централізованій моделі фінансовий менеджмент і моніторинг здійснюють Генеральні директорати (DG) Європейської Комісії або спеціалізовані виконавчі агентства. Децентралізована модель, однак, делегує відповідальність національним органам влади країн-членів ЄС. В обох випадках керуючі організації відповідають за оцінку проєктних пропозицій, підготовку та оформлення контрактів, моніторинг перебігу реалізації проєктів та проведення інспекцій на місцях для забезпечення дотримання вимог законодавства ЄС. Наведена нижче діаграма ілюструє розподіл фінансових коштів між окремими фондами в даний програмний період 2021-2027 рр.

ОСНОВНІ ПРОГРАМИ ТА ФОНДИ В МЕЖАХ БАГАТОРІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ РАМКИ

Додаткове фінансування у розмірі 12,5 млрд євро на 2021–2027 роки погоджено з Європейським парламентом і включає додаткові кошти для Horizon Europe, Erasmus+, EU4Health, Інтегрованого фонду управління кордонами, Прав і цінностей, Creative Europe, InvestEU та NDICI. Поповнення фінансуватимуться переважно за рахунок доходів від штрафів за порушення конкуренції та зняття зобов'язань.

Після вступу, в якому висвітлюється різниця між фондами ЄС і програмами Союзу та їх ключова роль в рамках MFF, у наступних розділах цієї глави буде проведено детальний аналіз конкретних фондів і програм, про які йдеться.

3.1. ФОНДИ ПОЛІТИКИ ЗГУРТОВАНOSTІ

Фонди політики згуртованості є наріжним каменем фінансової системи ЄС, основною метою якої є зменшення регіональних диспропорцій та сприяння більш збалансованому і гармонійному розвитку держав-членів. Вона спрямована на стимулювання економічного зростання, створення робочих місць, підвищення конкурентоспроможності бізнесу, сталий розвиток і захист навколишнього середовища. В основі політики лежить подолання територіальних і демографічних дисбалансів, які існують з моменту заснування Європейського співтовариства (ЄС). Ключовими віхами стали створення Європейського соціального фонду (ESF) та Європейського фонду сільськогосподарської орієнтації та гарантій (EAGGF) у 1957 році, а також Європейського фонду регіонального розвитку (ERDF) у 1975 році та Фонду згуртованості у 1994 році. Економічна та соціальна згуртованість стала одним з основних обов'язків у рамках Єдиного європейського акта (1986), а Лісабонський договір (2008) додав територіальну згуртованість як третій вимір. У сукупності ці складові формують основу послідовного підходу ЄС до сприяння інтеграції та сталому розвитку країн-членів.

Політика згуртованості ЄС на 2021–2027 роки спрямована на створення конкурентоспроможної Європи, орієнтованої на майбутнє. Інвестиції узгоджуються з кліматичними та екологічними цілями. Місцеві, міські та регіональні органи влади отримали більше автономії, що дозволяє їм реалізовувати конкретні політичні цілі за допомогою спеціальних стратегій розвитку. Політика впорядковує адміністративні процеси шляхом запровадження уніфікованого набору правил, а також спрощених вимог до звітності та контролю. Для підвищення ефективності запроваджено більш швидкі механізми реалізації, включаючи спрощені варіанти витрат і схеми фінансування, не пов'язані з витратами. Нарешті, програма є гнучкою і здатна адаптуватися до проблем, що виникають, при цьому розподіл фінансування коригується після середньострокового огляду.

3.1.1. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ФОНД РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР) є одним з найважливіших фінансових інструментів ЄС, призначених для подолання регіональних диспропорцій та сприяння збалансованому економічному зростанню на всій території Союзу. Створений відповідно до принципів політики згуртованості, ERDF зосереджується на зміцненні економічної та соціальної структури регіонів, особливо тих, що відстають у розвитку.

ЄФРР підтримує широкий спектр заходів, зокрема:

 Інновації та дослідження: Інвестиції в науково-дослідні установи, інноваційні центри та технопарки, які сприяють технологічному прогресу та підвищенню конкурентоспроможності регіону.

 Малі та середні підприємства (МСП): Покращуючи доступ до фінансування та заохочуючи підприємництво, ЄФРР допомагає МСП розширюватися та конкурувати на глобальному рівні.

 Розвиток інфраструктури: Фінансування транспортних мереж, проєктів з енергоефективності та цифрового зв'язку, забезпечення рівного доступу до основних послуг у всіх регіонах.

 Міський і сталий розвиток: Просування зелених технологій, поновлюваних джерел енергії та сталого міського планування для створення придатних для життя та екологічно чистих міст.

ЄФРР діє на засадах спільного управління між ЄС та національними або регіональними органами влади, при цьому держави-члени беруть на себе відповідальність за відбір та нагляд за проєктами. У поточному програмному періоді держави-члени концентрують (за допомогою механізму, відомого як тематична концентрація) свої зусилля на досягненні конкурентоспроможності та екологічної стійкості Європи, при цьому щонайменше 30% асигнувань спрямовуються на проєкти, пов'язані зі зміною клімату. Багатші регіони виділяють 85% своїх коштів на конкурентоспроможність та сталий розвиток, тоді як регіони з перехідною економікою виділяють 40% на конкурентоспроможність, а менш розвинені регіони — 25%. Крім того, [програми Interreg](#) ЄФРР сприяють співпраці між різними регіонами, включаючи транскордонну (Interreg A та IPA), транснаціональну (Interreg B), міжрегіональну (Interreg C) та співпрацю з найвіддаленішими регіонами (Interreg D).

Для України співпраця з ініціативами, що підтримуються ЄФРР, відкриває можливості для участі у транскордонних проєктах, зокрема у сфері інновацій, інфраструктури та сталого розвитку. Участь у програмах, що фінансуються ЄФРР, дозволяє українським регіонам підвищити свою економічну стійкість та привести її у відповідність до стандартів ЄС. У січні 2025 року Україна приєдналася до програми Interreg Europe з бюджетом 394 мільйони євро, що фінансується за рахунок коштів ЄФРР. Програма сприяє обміну найкращими практиками та полегшує вивчення політики, тим самим сприяючи поліпшенню процесів управління та формування політики в регіонах-учасниках.

3.1.2. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ФОНД ПЛЮС

[Європейський соціальний фонд плюс \(ESF+\)](#) є ключовим інструментом у зусиллях ЄС, спрямованих на інвестування в людей та вирішення соціально-економічних проблем. Зосереджуючи особливу увагу на сприянні зайнятості, поліпшенні систем освіти та соціальної інтеграції, ESF+ відіграє вирішальну роль у розбудові стійкого та справедливого суспільства. ESF+ об'єднує чотири фінансові ресурси, які раніше були розділені протягом програмного періоду 2014-2020 рр.: Європейський соціальний фонд (ESF), Фонд європейської допомоги найбільш знедоленим (FEAD), Ініціативу з працевлаштування молоді та Європейську програму зайнятості та соціальних інновацій (EaSI).

Основні напрямки діяльності в рамках ESF+ включають:

- **Можливості працевлаштування:** Підтримка створення робочих місць, особливо для молоді, жінок та маргіналізованих груп. Програми часто спрямовані на професійну підготовку та розвиток підприємництва для зниження рівня безробіття.
- **Освіта та навчання протягом усього життя:** Ініціативи, спрямовані на підвищення кваліфікації та приведення освітніх систем у відповідність до потреб ринку праці. Ці програми включають перекваліфікацію та підвищення кваліфікації для підготовки працівників до роботи в нових галузях промисловості.
- **Соціальна інтеграція та зменшення бідності:** Усунення системних бар'єрів, з якими стикаються вразливі верстви населення, такі як люди з обмеженими можливостями, мігранти та довготривалі безробітні, для сприяння інклюзивному зростанню.
- **Здоров'я та благополуччя:** Підтримка ініціатив у сфері громадського здоров'я, включаючи програми психічного здоров'я та доступ до медичних послуг.

Крім того, ЄС планує запровадити **Соціальний кліматичний фонд (SCF)** для пом'якшення негативних наслідків нової системи торгівлі квотами на викиди (ETS2), яка може призвести до зростання витрат на опалення та транспорт для громадян. Цей фонд надаватиме фінансову допомогу вразливим домогосподарствам, мікропідприємствам та користувачам транспорту, які особливо постраждають від підвищення цін. Основною метою цього фонду є забезпечення справедливого переходу до зеленого та сталого майбутнього шляхом спільних інвестицій у сталий розвиток та забезпечення балансу між економічними, соціальними та екологічними цілями. Національні соціальні плани мають бути завершені до червня 2025 року. У період з 2026 по 2032 рік через SCF буде виділено загалом 87 мільярдів євро.

Участь України в проєктах, орієнтованих на ESF+, може принести значну користь її робочій силі та громадам. Наприклад, цільові програми можуть розв'язати проблему нестачі кваліфікованих кадрів, поглиблювану економічними та соціальними проблемами, а ініціативи, що сприяють соціальній згуртованості, можуть допомогти в інтеграції переміщеного населення і підвищенні стійкості суспільства. Позитивний ефект від фінансування в рамках ESF+ в Україні вже можна спостерігати на практиці. **Ініціатива ESF+ Соціальні інновації+** зосереджена на вирішенні суспільних проблем у сфері зайнятості, освіти, навичок та соціальної інтеграції. Ініціатива, якою керує Європейський центр компетенцій з соціальних інновацій, заснований Литовським агентством ESF (ESFA), підтримує інноваційні проєкти, включаючи конкурс на суму 22 мільйони євро, спрямований на пом'якшення соціальних наслідків російської агресії в Україні. Конкурс сприяє транснаціональному співробітництву, інтеграції переміщених осіб та передачі соціальних інновацій для розширення прав і можливостей громадян.

3.1.3. ФОНД ЗГУРТОВАНOSTІ

Фонд згуртованості є важливим компонентом зусиль ЄС зі зміцнення економічної та соціальної солідарності між державами-членами. Він орієнтований на країни з валовим національним доходом (ВНД) на душу населення нижче 90% від середнього показника по ЄС, надаючи фінансову підтримку інфраструктурним та екологічним проєктам, які сприяють сталому розвитку.

Діяльність Фонду згуртованості зосереджена на двох основних напрямках:

Транспортна інфраструктура: Інвестиції в транс'європейські транспортні мережі (TEN-T), включаючи автомагістралі, залізниці та порти, для покращення регіонального сполучення та сприяння вільному переміщенню товарів і людей.

Охорона довкілля та сталий розвиток: Фінансування проєктів, спрямованих на управління водними ресурсами та відходами, відновлювану енергетику та пом'якшення наслідків зміни клімату, забезпечення переходу ЄС до низько-вуглецевої економіки.

На період 2021-2027 років Фонд згуртованості поширюється на Болгарію, Чехію, Естонію, Грецію, Хорватію, Кіпр, Латвію, Литву, Угорщину, Мальту, Польщу, Португалію, Румунію, Словаччину та Словенію. Таким чином, хоча Україна не є прямим бенефіціаром Фонду згуртованості, її стратегічне розташування та партнерські відносини з сусідніми регіонами ЄС відкривають можливості для співпраці. Транскордонні проєкти, що підтримуються Фондом згуртованості, можуть допомогти Україні покращити транспортне сполучення та запровадити сталі практики, що відповідають екологічним та інфраструктурним стандартам ЄС.

3.1.4. ФОНД СПРАВЕДЛИВИЙ ПЕРЕХІД

Фонд Справедливий перехід, створений в рамках програмного періоду ЄС на 2021-2027 роки, є ключовим компонентом Механізму справедливого переходу, надає підтримку державам-членам у розв'язанні проблем регіонів, що найбільше постраждали від переходу до кліматичної нейтральності. Цей фонд має на меті сприяти економічній диверсифікації та територіальній трансформації за допомогою різних ініціатив, включаючи підвищення кваліфікації та перекваліфікацію робочої сили, підтримку малих та середніх підприємств, сприяння створенню нових підприємств, просування досліджень та інновацій, сприяння відновленню навколишнього середовища, стимулювання переходу на чисту енергію, надання допомоги у пошуку роботи та трансформацію вуглецевістих галузей промисловості.

Враховуючи зусилля України, спрямовані на скорочення викидів вуглецю та поступову відмову від видобутку вугілля, особливо в контексті реконструкції та відновлення країни після війни, вона може скористатися підтримкою фонду. Це залежатиме від майбутніх домовленостей та конкретних умов участі України.

3.2. ФОНДИ СПІЛЬНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СПІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО РИБАЛЬСТВА

Сільське господарство є найважливішим сектором української економіки, що робить значний внесок у ВВП та зайнятість населення. Враховуючи його важливість у переговорах про вступ України до ЄС та роль країни як великого світового постачальника зернових, сояшнику та олійних культур, **Спільна аграрна політика** (CAP) та пов'язане з нею фінансування матимуть вирішальне значення для майбутнього розвитку України.

3.2.1. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ФОНД ЧАСТКОВОГО ГАРАНТУВАННЯ КРЕДИТІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Європейський Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві (EAGF), як «перший стовп» CAP, отримує 291,1 млрд. євро. З цієї суми до 270 млрд. євро буде спрямовано на схеми підтримки доходів, а решту коштів буде використано для підтримки сільськогосподарських ринків. EAGF підтримує фермерів ЄС у забезпеченні надійного постачання безпечних, здорових та доступних продуктів харчування. Він виділяє кошти на базову схему виплат, «зелені» прямі виплати для заохочення сталих методів ведення сільського господарства та підтримку молодих фермерів. Крім того, країни ЄС можуть використовувати EAGF для фінансування спеціальних схем для малих та середніх фермерських господарств, фермерів у районах з природними обмеженнями та секторів, що стикаються з проблемами. EAGF також фінансує заходи зі стабілізації сільськогосподарських ринків в рамках регулювання Організації Спільного ринку (СМО).

3.2.2. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ФОНД РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Європейський сільськогосподарський фонд розвитку сільських територій (EAFRD) є життєво важливим інструментом сприяння сталому розвитку сільських територій та підтримки аграрного сектору в усьому ЄС. Він спрямований на зміцнення сільської економіки, підвищення конкурентоспроможності сільського господарства та захист природних ресурсів.

Основні цілі EAFRD включають:

- **Модернізація сільського господарства:** Підтримка впровадження передових технологій ведення сільського господарства, точного землеробства та інноваційних практик, які підвищують продуктивність та сталість.
- **Диверсифікація сільської економіки:** Фінансування ініціатив, що сприяють розвитку несільськогосподарських видів діяльності, таких як екотуризм, сільські ремесла та виробництво відновлюваної енергії, з метою створення альтернативних джерел доходу для сільських громад.
- **Охорона природи та раціональне природокористування:** Проєкти, спрямовані на захист біорізноманіття, покращення якості ґрунтів та води, а також просування практики сталого управління земельними ресурсами.
- **Покращення якості життя:** Покращення сільської інфраструктури, включаючи транспорт, охорону здоров'я та освіту, щоб зробити сільські території більш привабливими для мешканців та бізнесу.

3.2.3. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ФОНД МОРСЬКОГО СУДНОПЛАВСТВА, РИБАЛЬСТВА ТА АКВАКУЛЬТУРИ

Спільна політика щодо рибальства (CFP) покликана забезпечити стале управління європейськими рибальськими флотами та захист рибних запасів. Для України співпраця з ініціативами, підтримуваними CFP, має значний потенціал. З огляду на стратегічне

розташування України вздовж Чорного моря, вона може отримати вигоду з проєктів, спрямованих на стале рибальство, розвиток аквакультури та підвищення економічної стійкості прибережних районів. [Європейський фонд морського судноплавства, рибальства та аквакультури \(EMFAF\)](#) відіграє життєво важливу роль у підтримці сталого розвитку рибного та морського секторів Європи. Його головна мета — сприяти екологічній та економічній стійкості морських ресурсів, забезпечуючи при цьому життєдіяльність прибережних громад. Маючи значний бюджет, EMFAF надає фінансування інноваційним проєктам, які сприяють збереженню морських ресурсів, покращують практики рибальства та підвищують економічну стійкість прибережних регіонів.

EMFAF підтримує різноманітні види діяльності, в тому числі:

- **Сталі практики рибальства:** Заохочення впровадження екологічно чистих методів та обладнання для риболовлі з метою зменшення надмірного вилову риби та мінімізації впливу на навколишнє середовище. Це включає в себе перехід до селективних методів рибальства, які захищають морські види, що перебувають під загрозою зникнення.
- **Морські інновації та дослідження:** Фінансування дослідницьких ініціатив, спрямованих на вдосконалення аквакультури, розробку нових морських технологій та поглиблення розуміння морських екосистем.
- **Підтримка прибережних громад:** Допомога прибережним регіонам у диверсифікації їхньої економіки шляхом просування альтернативних видів діяльності, що приносять дохід, таких як екотуризм, проєкти з відновлюваної енергетики та рекреаційна діяльність на основі морських ресурсів.
- **Стійкість до зміни клімату в морській діяльності:** Інвестування в інфраструктуру та практики, що підвищують стійкість прибережних та морських галузей до зміни клімату, наприклад, захист від підвищення рівня моря та екстремальних погодних явищ.

Участь у транскордонних програмах, що фінансуються EMFAF, дозволить Україні розвивати морський сектор, захищати морське біорізноманіття та підвищити рівень життя прибережних громад. EMFAF підтримує стале рибальство та морську діяльність. Для України, країни зі значною береговою лінією Чорного моря, співпраця з ініціативами, що фінансуються EMFAF, може:

- **Сприяти сталому рибальству:** Зменшення надмірного вилову риби та захист морських екосистем.
- **Підвищити стійкість прибережних громад:** Підтримка диверсифікації джерел доходу для рибальських громад.
- **Сприяти дослідженням та інноваціям:** Проєкти, спрямовані на вдосконалення аквакультури та управління морськими ресурсами.

3.3. ГОРИЗОНТ ЄВРОПА

Горизонт Європа — це флагманська програма ЄС у галузі досліджень та інновацій з амбітним бюджетом у 95,5 млрд євро на 2021-2027 роки. Вона має на меті позиціонувати ЄС як світового лідера в галузі науки і технологій, вирішуючи проблеми суспільства і стимулюючи економічне зростання.

3.3.1. КЛЮЧОВІ НАПРЯМКИ «ГОРИЗОНТ ЄВРОПА»

Програма «Горизонт Європа» побудована на трьох основних напрямках, кожен з яких вирішує конкретні завдання, спрямовані на зміцнення дослідницького та інноваційного потенціалу ЄС, вирішення соціальних проблем та сприяння розвитку конкурентоспроможної та сталої економіки. Ці напрямки ретельно структуровані для того, щоб забезпечити фінансування і підтримку областей з найбільшим потенціалом впливу і користі.

КЛЮЧОВІ НАПРЯМКИ

ВІДМІННА НАУКА

Цей напрям спрямований на зміцнення позиції Європи як світового лідера в галузі науки та досліджень. Він підтримує фундаментальні дослідницькі проекти світового рівня, часто здійснювані окремими дослідниками або невеликими групами. Фінансування в рамках цього напрямку спрямовується насамперед на такі програми, як Європейська дослідницька рада (ERC), яка надає гранти на новаторські дослідження; програми Марії Склодовської-Кюрі (MSCA), які зосереджені на мобільності, навчанні та розвитку навичок дослідників; а також на інвестиції в найсучасніші дослідницькі інфраструктури. Це гарантує, що європейська наукова спільнота має інструменти та ресурси, необхідні для того, щоб залишатися в авангарді інновацій.

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПРОМИСЛОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

У рамках цього напрямку розв'язуються найважливіші глобальні та суспільні проблеми шляхом заохочення спільних досліджень у різних дисциплінах і секторах. Він охоплює різні кластери, такі як охорона здоров'я, клімат, енергетика, мобільність, продовольство та безпека. Орієнтуючись на міжсекторальні рішення, цей напрямок дає змогу реалізовувати проекти, спрямовані на розв'язання таких нагальних проблем, як зміна клімату, криза у сфері охорони здоров'я та сталий розвиток енергетичних систем. Він також підтримує промислову конкурентоспроможність, фінансуючи дослідження, які долають розрив між науковим співтовариством та промисловістю, сприяючи комерціалізації передових технологій.

ІННОВАЦІЙНА ЄВРОПА

Цей напрям спрямований на підтримку проривних інновацій та розширення масштабів діяльності підприємств, що створюють нові ринки. Він включає Європейську інноваційну раду (EIC), яка підтримує інновації з високим ризиком та високою віддачею, що мають значний ринковий потенціал. EIC пропонує широкий спектр інструментів фінансування, зокрема гранти, інвестиції в акціонерний капітал та змішане фінансування. Акцентуючи увагу на комерціалізації проривних технологій та розвитку інноваційних стартапів, цей компонент допомагає подолати розрив між науковими дослідженнями та їхнім ринковим застосуванням, що сприяє економічному зростанню та створенню нових робочих місць.

Ці основні напрями підтримуються горизонтальними заходами, спрямованими на розширення участі та зміцнення Європейського дослідницького простору (ERA). Ці заходи спрямовані на покращення доступу до фінансування програми «Горизонт Європа» для менш представлених регіонів і розвиток міжнародного співробітництва для розширення глобального впливу Європи в галузі досліджень та інновацій.

3.3.2. УКРАЇНА І ГОРИЗОНТ ЄВРОПА

З 2022 року Україна є асоційованою країною програми «Горизонт Європа», що дозволяє українським установам, включаючи університети, науково-дослідні організації та підприємства, брати участь у програмі. Це дає їм змогу співпрацювати над дослідницькими та інноваційними проєктами, подавати заявки на фінансування та робити внесок у різні дослідницькі ініціативи, що підтримуються програмою «Горизонт Європа», відповідно до угод між ЄС та Україною. Така участь є значним кроком вперед у зміцненні наукового, технологічного та економічного співробітництва між Україною та ЄС.

Існують позитивні приклади реалізації проєктів програми «Горизонт Європа» в Україні, такі як BIOMETHAVERSE, де українські організації EKO ENERGY та Біоенергетична асоціація України беруть участь в ініціативі вартістю 12 млн євро, спрямованій на розвиток технологій виробництва біометану та зеленого водню. Крім того, проєкт TWISMA має на меті зміцнити український Інститут сцинтиляційних матеріалів (ISMA) шляхом розробки передових калориметрів для фізики високих енергій, а проєкт TARA підтримує офіс SKEIN в Україні у створенні нової платформи для лікування хронічної мігрені.

3.4. ЕРАЗМУС+ (ОСВІТА, ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА, МОЛОДЬ ТА СПОРТ)

Еразмус+ — це флагманська програма, що розширює можливості у сфері освіти, професійної підготовки, молоді та спорту. З бюджетом 26,2 млрд євро на 2021-2027 рр. вона сприяє особистісному зростанню, професійному розвитку та культурному обміну.

3.4.1. ОСНОВНІ ЗАХОДИ

- **Навчальна мобільність:** Підтримка студентів, викладачів та молоді у навчанні, стажуванні або волонтерській діяльності за кордоном.
- **Стратегічні партнерства:** Створення мереж між навчальними закладами та іншими організаціями для вирішення спільних завдань.
- **Розвиток потенціалу у галузі вищої освіти:** Удосконалення систем вищої освіти, особливо в країнах-партнерах.
- **Залучення та розширення прав і можливостей молоді:** Зміцнення лідерства та активної участі у житті суспільства.
- **Спортивні проєкти:** Сприяння інклюзивності та фізичній активності.

3.4.2. МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Українські установи та окремі особи можуть скористатися програмами обміну, спільними проектами та низовими ініціативами, спрямованими на сприяння інклюзії, працевлаштуванню та соціальній згуртованості.

Після підписання Угоди про асоціацію з ЄС Україна отримала право на участь у програмі Еразмус+, що дало змогу українським студентам, викладачам і навчальним закладам брати участь в академічних та професійних обмінах, а також в освітньому співробітництві та молодіжних ініціативах з країнами-членами ЄС. Національний офіс Еразмус+ (NEO-Ukraine) відіграє вирішальну роль у сприянні реалізації програми Еразмус+ в Україні. Він працює у партнерстві з ЄС, Європейським виконавчим агентством з питань освіти і культури (EACEA), національними органами влади та вищими навчальними закладами, уважно відстежуючи зміни в політиці у сфері вищої освіти, професійно-технічної освіти та інших відповідних секторах. NEO опікується підвищенням обізнаності щодо можливостей Еразмус+, наданням всебічної підтримки заявникам та бенефіціарам, наданням допомоги експертам з реформи вищої освіти (HERE) та сприянням інтеграції України до співтовариства Еразмус+ шляхом співпраці з різноманітними організаціями ЄС. Крім того, він активно поширює інформацією про ініціативи ЄС у галузі вищої освіти в Україні.

Еразмус+ і Європейський корпус солідарності (ESC), поряд з іншими пріоритетними програмами, мають на меті підтримати людей та громади, які стикаються з серйозними проблемами, з особливою увагою до тих, хто постраждав від триваючої війни в Україні. Ці програми надають важливу допомогу, наприклад, допомагають студентам продовжити перервану освіту, а також сприяють можливостям обміну, підвищенню кваліфікації, боротьбі з дезінформацією та інтеграції біженців у нові громади.

3.5. ПРОГРАМА «LIFE» (КЛІМАТ ТА ЗАХИСТ ДОВКІЛЛЯ)

Програма LIFE є основним механізмом фінансування екологічних та кліматичних проектів ЄС з бюджетом 5,4 млрд євро на 2021-2027 роки. Вона підтримує високоефективні ініціативи, спрямовані на боротьбу з втратою біорізноманіття, зміною клімату та переходу до сталої економіки.

3.5.1. КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Природа та біорізноманіття: Відновлення середовища існування та захист зникаючих видів.

Безвідходна економіка та якість життя: Сприяння підвищенню ефективності використання ресурсів і скороченню відходів.

Пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптація до них: Скорочення викидів парникових газів та підвищення стійкості до кліматичних впливів.

Перехід до чистої енергії: Прискорення впровадження відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності.

Україна стала першою країною, що не є членом ЄС, яка приєдналась до програми LIFE у 2022 році. Завдяки участі в програмі LIFE Україна може отримати цінну підтримку в зусиллях із відновлення довкілля, подолання забруднення, руйнування екосистем та інших довгострокових наслідків, спричинених російським вторгненням.

3.6. ПРОГРАМА «МЕХАНІЗМ СПОЛУЧЕННЯ ЄВРОПИ» (ІНФРАСТРУКТУРНІ ПРОЄКТИ)

Програма [Механізм Сполучення Європи \(CEF\)](#) — одна з ключових програм ЄС з розвитку інфраструктури. З бюджетом 33,7 млрд євро вона спрямована на посилення зв'язності транспортних, енергетичних та цифрових мереж по всій Європі.

Програма Connecting Europe Facility (CEF) призначена для поліпшення інфраструктурних зв'язків на території ЄС у транспортному, енергетичному та цифровому секторах. Ця програма відіграє важливу роль в усуненні вузьких місць, модернізації інфраструктури та сприянні транскордонному співробітництву. З бюджетом у 33,7 млрд євро на 2021-2027 роки, CEF має вирішальне значення для забезпечення економічної згуртованості та конкурентоспроможності Європи.

3.6.1. ТРАНСПОРТНА ІНФРАСТРУКТУРА

Транспортні проєкти CEF спрямовані на розвиток та вдосконалення Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T), яка з'єднує регіони по всій Європі та інтегрує країни-члени в єдину транспортну систему. Основні цілі включають:

- **Модернізація залізниць:** Підтримка розвитку високошвидкісних та сталих залізничних систем, особливо в регіонах з недостатнім рівнем обслуговування.
- **Покращення дорожніх мереж:** Усунення вузьких місць та підвищення безпеки дорожнього руху для ефективного переміщення товарів і людей.
- **Модернізація портів та аеропортів:** Модернізація ключових вузлів для обслуговування зростаючих торговельних та пасажирських потоків.
- **Стала міська мобільність:** Сприяння розвитку систем громадського транспорту з низьким рівнем викидів для зменшення впливу на навколишнє середовище в містах.

3.6.2. ЕНЕРГЕТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА

Енергетичний компонент CEF націлений на створення більш взаємопов'язаного, стійкого та сталого енергетичного ринку в ЄС. Його цілі включають:

- **Транскордонні енергетичні зв'язки:** Посилення зв'язків між національними мережами для забезпечення безпечного та ефективного енергопостачання.

- **Підтримка проєктів з відновлюваної енергетики:** Сприяння інтеграції відновлюваних джерел, таких як сонячна та вітрова енергія, в існуючі мережі.
- **Модернізація енергетичних систем:** Інвестиції в технології інтелектуальних мереж та рішення для зберігання енергії для оптимізації використання енергії та скорочення викидів.

3.6.3. ЦИФРОВА ІНФРАСТРУКТУРА

Цифровий напрям діяльності СЕФ спрямований на зміцнення цифрової основи Європи шляхом підтримки проєктів, які розширюють доступ до високошвидкісного Інтернету та сприяють технологічним інноваціям. До пріоритетних напрямків належать:

- **Розгортання високошвидкісного широкосмугового зв'язку:** розширення доступу до Інтернету в сільських та віддалених регіонах для зменшення цифрового розриву.
- **Розгортання інфраструктури 5G:** Підтримка розгортання мобільних мереж наступного покоління для покращення зв'язку.
- **Центри цифрових інновацій:** Створення центрів для доступу МСП до ресурсів та експертизи у впровадженні передових цифрових технологій.

3.6.4. УКРАЇНА ТА СЕФ

У червні 2023 року ЄС та Україна підписали угоду про приєднання України до СЕФ. Внаслідок цього у 2024 році Міністерство транспорту України оголосило про затвердження чотирьох проєктів транспортної інфраструктури, запропонованих Україною. Ці проєкти спрямовані на посилення інтеграції України до транспортної системи ЄС та покращення інфраструктури різних видів транспорту. Вони включають модернізацію української залізничної системи відповідно до стандартів ЄС, підвищення ефективності перетину кордону в пункті пропуску Румунія-Молдова-Україна, розбудову служби річкової інформації на Дунаї для підвищення безпеки судноплавства, а також модернізацію аеронавігаційних систем України для відновлення та розширення можливостей зв'язку, навігації та спостереження.

3.7. ІНШІ ГАЛУЗЕВІ (СЕКТОРАЛЬНІ) ПРОГРАМИ

ЄС підтримує різноманітні секторальні програми, спрямовані на вирішення конкретних суспільних, культурних, технологічних та медичних викликів. Ці програми доповнюють ширші механізми фінансування, пропонуючи цільові можливості для зацікавлених сторін, зокрема українських бенефіціарів. Завдяки участі в цих програмах організації можуть задовольняти специфічні потреби, сприяти інноваціям і робити внесок у досягнення загальноєвропейських цілей. Україна була допущена до всіх наведених нижче програм.

3.7.1. ПРОГРАМА «ЦИФРОВА ЄВРОПА»

Програма «Цифрова Європа» спрямована на прискорення цифрової трансформації ЄС та забезпечення його конкурентоспроможності у глобальній цифровій економіці. Програма, бюджет якої становить 7,5 млрд євро, інвестує в передові технології та цифрову інфраструктуру в інтересах державних органів, бізнесу та приватних осіб.

Основні пріоритети включають:

- **Штучний інтелект (ШІ):** Підтримка розробки та впровадження технологій штучного інтелекту в різних секторах, включаючи охорону здоров'я, транспорт та освіту.
- **Кібербезпека:** Підвищення цифрової стійкості Європи за допомогою надійних заходів кібербезпеки, досліджень і навчальних програм.
- **Передові цифрові навички:** Фінансування ініціатив, спрямованих на навчання людей навичкам, необхідним для успішної роботи в технологічно розвинених галузях, зосереджуючись на таких сферах, як аналіз даних, програмування та кібербезпека.

3.7.2. «КРЕАТИВНА ЄВРОПА»

«Креативна Європа» підтримує культурний і творчий сектори ЄС, заохочуючи різноманітність, інновації та транскордонне співробітництво. З бюджетом у 2,44 млрд євро вона є ключовим інструментом для збереження багатой культурної спадщини Європи та сприяння сучасному мистецькому самовираженню.

Основні напрямки діяльності:

- **Проекти культурного співробітництва:** Підтримка спільних ініціатив, що сприяють культурному обміну та інноваціям.
- **Підтримка аудіовізуального сектору:** Фінансування проєктів у галузі кіно, телебачення та онлайн-медіа, що сприяють розвитку сюжету та креативності.
- **Збереження культурної спадщини:** Ініціативи, спрямовані на захист історичних місць, традицій і нематеріальної культурної спадщини.

3.7.3. ПРОГРАМА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЄС

Програма охорони здоров'я ЄС спрямована на захист і покращення громадського здоров'я в Європі. Зосереджуючись на готовності, інноваціях та інклюзивності, вона підтримує ініціативи, які зміцнюють системи охорони здоров'я та сприяють здоровому способу життя.

Ключові пріоритети:

- **Готовність до пандемії:** Підвищення стійкості до криз у сфері охорони здоров'я шляхом поліпшення координації, інфраструктури та досліджень.

- **Профілактика захворювань:** Боротьба з неінфекційними захворюваннями та просування профілактичних заходів, таких як кампанії з вакцинації.
- **Інновації в охороні здоров'я:** Підтримка впровадження нових медичних технологій та практик для поліпшення результатів лікування пацієнтів.

3.7.4. EU4YOUTH

Програма EU4Youth спрямована на розширення прав і можливостей молоді в країнах Східного партнерства, в тому числі в Україні. Шляхом подолання безробіття та розвитку підприємницьких навичок вона допомагає створити динамічне та інклюзивне середовище для розвитку молоді.

Основні напрямки діяльності:

- **Розвиток навичок:** Навчання затребуваним навичкам для розширення можливостей працевлаштування.
- **Підтримка підприємництва:** Заохочення молоді до створення стартапів і малих підприємств за допомогою фінансування та наставництва.
- **Навчання лідерству:** Надання молодим людям навичок та знань для активної участі у громадському житті та управлінні.

У **Звіті про досягнення** за 2022 рік висвітлено ключові результати програми «EU4Youth» в Україні після п'яти років оцінювання. Понад 2600 молодих українців підвищили свої шанси на працевлаштування завдяки 135 навчальним заходам, 500 з них отримали наставництво для розвитку кар'єри та бізнесу. Співпраця з 630 організаціями розширила можливості для навчання, стажування та працевлаштування. Двоє студентів отримали повні стипендії на навчання в Коледжі Європи (2021-2023). Під час війни українська молодь проявила дивовижну стійкість, виступивши ініціатором гуманітарних ініціатив та отримавши визнання, що призвело до створення нових молодіжних програм та центрів. Серед майбутніх пріоритетів — сприяння залученню молоді до формування політики та посилення психосоціальної підтримки. EU4Youth значно розширила можливості української молоді, підготувавши її до участі у відновленні та розвитку країни, незважаючи на проблеми, що зберігаються.

4. ІНСТРУМЕНТИ TWINNING І TAIEХ

4.1. ЩО TAKE TWINNING?

Twinning — це ініціатива Європейської комісії (ЕК), яка була висунута в 1998 році в контексті підготовки до розширення ЄС. Вона була задумана як інструмент цілеспрямованого адміністративного співробітництва для надання допомоги країнам-партнерам (КП) у зміцненні їхнього адміністративного та судового потенціалу для реалізації законодавства ЄС як майбутніх держав-членів (ДЧ) ЄС.

З 2002 року програму Twinning було поширено на країни Західних Балкан: Албанію, Боснію і Герцеговину, Чорногорію, Косово, Північну Македонію, Сербію і Туреччину, зосередившись на передачі та імплементації законодавства ЄС з метою зміцнення потенціалу у сфері юстиції та внутрішніх справ.

У 2004 році, після другого розширення, Twinning став доступним для деяких країн в рамках Європейської політики сусідства (ENP): ENI Південь: Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Марокко та Туніс; ENI Схід: Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова та Україна, спрямовані на зміцнення адміністративного потенціалу, приведення законів і стандартів якості у відповідність до стандартів ЄС.

Нарешті, у 2020 році, з урахуванням глобального розширення, Twinning буде надано в розпорядження країн і регіонів-партнерів INTPA, що зміцнить національну політику і підтримує реалізацію Цілей сталого розвитку.

Twinning спрямований на досягнення конкретних результатів для підтримки реформ у країнах-членах ЄС відповідно до погодженої з ЄС програми політики та співробітництва. Він відрізняється від інших способів надання допомоги ЄС. На відміну від технічної допомоги, передача ноу-хау ґрунтується на партнерстві державних адміністрацій, коли державні службовці країни-партнера та ЄС беруть спільну участь у досягненні цілей і здійсненні заходів проєкту. Це дає змогу використовувати досвід, який наявний тільки в державних адміністраціях, та/або задовольняти потреби, занадто чутливі для втручання приватних консультантів. Twinning також відрізняється за обсягом і тривалістю наданої допомоги: він триває від шести до восьми місяців (Twinning Light) або від 12 до 36 місяців (стандартний Twinning). Крім того, Twinning передбачає постійну присутність представника держави-члена ЄС в установі-бенефіціарі, що має стати основою довгострокового партнерства між адміністраціями. Twinning застосовується у двох політичних контекстах, а саме: політика розширення ЄС, яка спрямована на підвищення рівня демократії, верховенства права та поваги до основоположних прав, підвищення соціально-економічного розвитку і, зрештою, підготовку країн-партнерів до вступу в ЄС шляхом виконання Копенгагенських критеріїв,

а також політика сусідства ЄС, спрямована на зміцнення співробітництва, забезпечення поступової економічної інтеграції між ЄС і та країнами-партнерами, глибокої та сталої демократії та тіснішого партнерства із суспільством.

Мета — допомогти країнам-кандидатам на вступ до ЄС та країнам-сусідам ЄС зміцнити свій адміністративний потенціал, покращити управління та привести політику і практику у відповідність до стандартів ЄС у таких сферах, як верховенство права, права людини, охорона довкілля та економічний розвиток. Ця співпраця, як правило, ґрунтується на обміні досвідом, коли держави-члени ЄС направляють групи державних службовців та експертів для надання допомоги в проведенні реформ. Основні принципи — навчання через практику (learning by doing) та обмін передовим досвідом.

4.2. ЯК ПРАЦЮЄ TWINNING?

Twinning — це спільний проєкт грантового характеру. Це не одностороннє надання технічної допомоги від держави-члена до країни-партнера. Це спільний процес, в якому кожен партнер бере на себе відповідальність. Партнер бере на себе зобов'язання щодо проведення та фінансування реформ, а держава-член підтримує цей процес протягом усього терміну реалізації проєкту.

Проєкти Twinning готуються спільно Представництвом ЄС та адміністрацією країни-партнера відповідно до процедур INTPA (Генерального директорату з питань міжнародного партнерства) та Посібника з питань Twinning — посібника, який пояснює відповідні процедури, необхідні для реалізації проєктів, та забезпечує належну реалізацію Twinning. У Посібнику з Twinning викладено основні правила та принципи, що регулюють будь-який проєкт Twinning від початку до завершення, а також надаються практичні рекомендації щодо операційного та фінансового менеджменту.

Бенефіціар повинен зберігати за собою право власності на проєкт Twinning і, отже, відігравати важливу роль у розробці детального технічного завдання проєкту Twinning («Twinning fiche»), а також у виборі партнера (партнерів) з держави-члена ЄС.

Представництво ЄС координує розробку заходів, проводить консультації щодо проєктної документації Twinning, оголошує конкурс проєктних пропозицій та готує Twinning-контракт щодо грантів. Ці гранти знаходяться під безпосереднім управлінням Представництва ЄС.

Twinning фінансується за рахунок коштів Інструменту сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва (NDICI), який управляється Представництвом Європейського Союзу. Це означає, що перед тим, як готувати проєктну заявку на участь у програмі Twinning, необхідно підготувати захід у Річному плані дій, який включатиме грант на Twinning. Перш ніж розглядати можливість технічного співробітництва в рамках Twinning, необхідно з'ясувати у Представництві ЄС, чи може відповідний бюджет бути включений до Річного плану дій.

Проєкти Twinning зазвичай складаються з компонентів, що відповідають очікуваним результатам, і включають такі види діяльності, як семінари, тренінги, місії експертів, навчальні поїздки, стажування та консультування. Заходи включають у себе підтримку експертами ЄС розроблення стратегій і планів дій, допомогу в розробці нового законодавства відповідно до законодавства ЄС, рекомендації щодо створення нових інституцій або організаційних структур, розроблення та реалізацію тренінгів/освітніх програм, що вплинуть на людські ресурси в певних секторах і покращать потенціал для роботи з ЄС.

Проекти передбачають практичне співробітництво між ЄС та країнами-партнерами, зосереджуючись на конкретних технічних сферах, у яких країна-партнер потребує розвитку.

Практичний аспект Twinning охоплює:

Інституційне зміцнення: ЄС надає експертні консультації, підтримку та навчання для зміцнення державного управління в країні-партнері. Це може включати допомогу у приведенні їхніх систем у відповідність до стандартів і практик ЄС у таких сферах, як фінанси та внутрішній ринок, навколишнє середовище, юстиція та внутрішні справи, енергетика, транспорт, торгівля та промисловість, сільське господарство, зайнятість, соціальні питання, охорона здоров'я та захист прав споживачів тощо.

Практичне наставництво: Експерти ЄС направляють своїх колег з країн-партнерів, показуючи їм, як застосовувати технічні знання в реальних ситуаціях. Співпраця часто включає проведення спільних заходів, таких як майстер-класи, семінари та обмін досвідом.

Розбудова потенціалу: Окрім надання знань, Twinning також зосереджується на розбудові сталих інституцій. Це включає в себе підвищення ефективності державних послуг, посилення прозорості та зміцнення управління.

Стандарти та практики ЄС: Проекти Twinning спрямовані на передачу законодавства, правил і процедур ЄС з метою допомогти країнам-партнерам досягти певних контрольних показників ЄС. Наприклад, це може включати в себе вдосконалення нормативно-правової бази або більш ефективну імплементацію законодавства ЄС.

ДЕТАЛЬНЕ ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ ПРОЄКТУ TWINNING (TWINNING FICHE)

Після того, як країна-бенефіціар визначить потреби на етапі програмування проєкту, вона у співпраці з Виконавчим органом розробляє так зване **детальне технічне завдання проєкту Twinning фіш (Twinning fiche)**. Це документ, в якому країна-партнер визначає потреби та конкретизує мету проєкту, а також обов'язкові результати, які мають бути досягнуті в результаті його реалізації. У детальному технічному завданні проєкту Twinning, зокрема, зазначається:

- ✓ загальна мета (що зазвичай стосується реформи сектора) і конкретна мета проєкту;
- ✓ правові та інституційні рамки, в яких буде реалізовуватися проєкт;
- ✓ обов'язкові результати/висновки (відповідні до кожного компонента проєкту), які мають бути досягнуті;
- ✓ цілі проєкту та показники для вимірювання результативності;
- ✓ передбачений графік реалізації;
- ✓ максимальний розмір гранту, що надається Комісією;
- ✓ підтримка, що надаватиметься країні-партнеру на різних етапах проєкту;
- ✓ основні ролі в рамках проєкту, такі як ім'я та роль керівника проєкту з країни-партнера і постійного радника-резидента з питань Twinning

- ✓ інфраструктура/об'єкти — включаючи, зокрема, офіси та офісні інструменти, доступні для постійного радника-резидента з питань Twinning та його/її помічника (помічників) і короткострокових експертів, конференц-зали для проведення засідань та обладнання в них тощо

Європейська Комісія встановлює правові, фінансові та процедурні рамки для реалізації проєктів Twinning. Роль та рівень участі Європейської Комісії у конкретному проєкті Twinning відрізняється залежно від системи реалізації, встановленої в кожній з країн-партнерів. Існує пряма і непряма система управління проєктами. У системі прямого управління Європейська Комісія відіграє роль Уповноваженого органу, який публікує заявки щодо Twinning, контролює оцінювання та відбір пропозицій по Twinning, проводить процедури укладення Twinning-контрактів та укладає їх, здійснює моніторинг реалізації проєкту та перевіряє звіти за проєктом. У системі непрямого управління вищезазначені функції та процедури делегуються відповідному виконавчому органу (наприклад, Центральному фінансовому органу та Уповноваженому органу) з попереднім або наступним контролем з боку Європейської Комісії.

В обох системах управління проєктами Європейська Комісія відіграє ключову роль у визначенні пріоритетів при розподілі коштів ЄС для проєктів Twinning в рамках відповідних фінансових інструментів, беручи до уваги, що кошти на реалізацію проєктів Twinning надаються ЄС.

НАЦІОНАЛЬНІ КОНТАКТНІ ПУНКТИ З ПИТАНЬ TWINNING (NCP)

У системі реалізації Twinning важлива роль відводиться Національним контактним пунктам (NCP), які створені в усіх країнах-членах ЄС та країнах-партнерах. NCP є центральним пунктом зв'язку між Європейською Комісією, державами-членами ЄС та країнами-партнерами. Крім того, NCP відіграє ключову роль у просуванні інструменту Twinning, координації проєктів Twinning, комунікації та передачі інформації (наприклад, NCP країни-члена ЄС інформує свої державні установи та органи про опубліковані матеріали Twinning; NCP країни-партнера надає відповідну інформацію про процедури Twinning державним установам та органам у країні-партнері).

4.3. УПРАВЛІННЯ ЦИКЛОМ ПРОЄКТУ TWINNING

Після завершення етапу програмування проєкту публікується проєктна пропозиція, яка розсилається Уповноваженим органом КП національним контактним центрам з питань Twinning країни-партнера.

Заявки можуть подавати лише державні адміністрації та уповноважені органи держав-членів ЄС. Держави-члени ЄС можуть підготувати проєктну пропозицію самостійно або в консорціумі з іншими державами-членами ЄС і на підготовку пропозицій їм відводиться 6-8 тижнів. Відбірковий комітет країни-партнера об'єктивно оцінює всі отримані пропозиції. При системі прямого управління відбірковий комітет складається з представників Представництва ЄС та адміністрації країни-партнера, тоді як при системі непрямого управління всі члени відбіркового комітету є представниками адміністрації країни-партнера. Після завершення процесу відбору (і усної презентації/зустрічі з відбору в рамках стандартного Twinning), обраній державі-члену ЄС пропонують скласти проєкт грантового контракту Twinning (як правило, через 2-4 тижні після зустрічі з відбору).

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТНИМ ЦИКЛОМ У TWINNING

Команда проєкту з країни-члена ЄС разом зі своїми колегами з країни-партнера відповідає за реалізацію проєкту. У кожному проєкті є два керівники проєкту (КП) — один від держави-члена та один від країни-партнера. Основою кожного проєкту Twinning є **радник-резидент Twinning (RTA)** — постійно працюючий експерт з адміністрації держави-члена або уповноваженого органу, який переводиться для роботи в країні-партнері на весь період проєкту Twinning. Крім того, RTA відповідає за щоденну координацію та реалізацію заходів проєкту. Країна-партнер призначає свого безпосереднього представника, основним обов'язком якого є надання щоденної підтримки RTA у виконанні загальних завдань, пов'язаних з проєктом. Роль короткострокових експертів держав-членів ЄС в рамках реалізації проєкту полягає у наданні своїх експертних знань під час місій до країни-партнера, спільній роботі з її експертами над проєктними заходами та наданні результатів/висновків за проєктом.

Контракт має бути представлений на оцінку протягом 6 тижнів, а зворотній зв'язок надається протягом 3 тижнів. Реалізація проєкту має розпочатися протягом 4 місяців після відбору. У контракті про Twinning визначаються операційні деталі проєкту на перші 6 місяців. Крім того, угоди про консорціум між державами-членами мають вирішальне значення для уточнення розподілу обов'язків між головною організацією та країнами-членами консорціуму, включно із завданнями з управління проєктом.

Що стосується аудиту проєктів Twinning, то його проводять не лише наприкінці реалізації, але й згодом, протягом 5 років після завершення проєкту Twinning. Він називається оглядовою місією Twinning і призначається зовнішнім аудиторам.

4.4. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ВІДМІННОСТІ МІЖ СТАНДАРТНИМ TWINNING І TWINNING LIGHT

Окрім стандартних проєктів Twinning, існують також проєкти Twinning Light, які розроблені за тими ж основними принципами, що й стандартні проєкти Twinning, але в меншому масштабі. Певні відмінності між проєктами Twinning та Twinning Light наведені у порівняльній таблиці нижче.

ВІДМІННОСТІ МІЖ СТАНДАРТНИМ TWINNING І TWINNING LIGHT

Стандартний Twinning		Twinning Light	
	Зазвичай 12-36 місяців, але може бути продовжена	Тривалість проєкту	8 місяців (у виняткових випадках може бути продовжена максимум до 10 місяців)
	> 250 000 євро	Бюджет	< 250 000 євро
	Так	Радник з Twinning	Ні
	Так	Консорціум	Ні
	Так, менш детальна, термін подачі 8 тижнів	Проектна пропозиція	Так, більш детальна (включає робочий план і деталізацію бюджету), термін подачі 6 тижнів
	Так	Усна презентація	Ні
	RTA, керівник проєкту, керівники компонентів	Резюме, включені в пропозицію	Керівник проєкту, керівники компонентів, короткострокові експерти

Стандартні проєкти Twinning зазвичай тривають 12 місяців і більше (можуть доходити до 48 місяців), тоді як тривалість Twinning Light становить від 6 до 8 місяців. Загальний бюджет проєкту Twinning Light становить менше 250 000 євро, тоді як стандартного проєкту Twinning — більше 250 000 євро (зазвичай від 1 до 1,5 млн. євро). У стандартних проєктах Twinning зазвичай бере участь консорціум з 2-4 держав-членів, тоді як у проєктах Twinning Light немає консорціуму, і лише одна держава-член може подати заявку на участь.

RTA відповідає за діяльність у стандартних проєктах Twinning, тоді як керівники проєктів від країни-партнера та країни-члена ЄС координують діяльність у рамках проєктів Twinning Light. Що стосується проєктів, робочих планів та бюджетів — вони більш докладні в Twinning Light і повинні оновлюватися щоквартально в обох версіях Twinning. Весь прогрес контролюється Представництвом ЄС та адміністративним офісом партнера, а звітність надається на щоквартальних засіданнях керівного комітету.

Проектна пропозиція в Twinning Light також є більш детальною і включає резюме керівника проєкту, керівників компонентів (якщо такі є) та загального пулу короткострокових експертів, в той час як у стандартному Twinning подаються лише резюме RTA, керівника проєкту та керівників компонентів. Також важливою відмінністю є усна презентація, яка присутня в стандартних проєктах Twinning і називається відбірковою зустріччю. Це засідання відбіркового комітету під час процедури відбору. Головує на відбірковій зустрічі досвідчений співробітник представництва ЄС та/або представник адміністрації партнера. Ця зустріч дає змогу адміністрації партнера повністю оцінити якість пропозиції, запропонованої державою-членом (державами-членами), щоб вибрати найбільш підходящого партнера.

4.5. ІНСТРУМЕНТ TWINNING ДЛЯ УКРАЇНИ

В Плані України (2024-2027), який є одним із ключових інструментів відновлення, реконструкції та модернізації України, а також прискорення її шляху до вступу в ЄС, Twinning згадується як інструмент та важлива фінансова й технічна підтримка, що сприятиме зміцненню спроможності субнаціонального та місцевого рівнів в Україні.

Заходи з реформування будуть спрямовані на посилення компетенцій з управління проєктами ключових співробітників органів влади на регіональному та місцевому рівнях, а також інституційної бази для забезпечення ефективної реалізації, моніторингу та всебічної участі регіональних і місцевих зацікавлених сторін, а також Міністерства інфраструктури протягом усього процесу. У цьому відношенні Україна спиратиметься на досвід та технічну допомогу, надану міжнародними та українськими партнерами, такими як Програма «U-LEAD з Європою», численні заходи з побратимства та підтримки в рамках Європейського альянсу міст і регіонів для відновлення України, а також підтримку, надану українськими асоціаціями місцевих та регіональних органів влади.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України **від 11 жовтня 2016 року № 700 «Про затвердження Порядку ініціювання, підготовки та реалізації проєктів Twinning»** (у редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 663), **Національне агентство України з питань державної служби (НАДС) координує запровадження інструменту інституціональної розбудови Європейського Союзу Twinning в Україні.** Крім того, НАДС є координатором інструменту інституційної розбудови TAIEH згідно з відповідним положенням. З метою забезпечення належної координації інструментів проєктів Twinning та TAIEH створено **Адміністративний офіс програми Twinning в Україні, функції якого виконує Центр адаптації державної служби до стандартів ЄС.**

Після кількарічної перерви в січні 2025 року в Україні стартував новий проєкт Twinning під назвою «Реформування системи регулювання аудіовізуальних медіа в Україні відповідно до стандартів ЄС та найкращих міжнародних практик». Ця ставить перед собою амбітну мету: перезапустити український медіа-сектор, зробивши його прозорим, сучасним та гармонізованим з європейськими стандартами. Проєкт реалізується Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення за підтримки міжнародних партнерів з Італії, Німеччини, Франції та Греції, які поділяться своїм досвідом у сфері регулювання ЗМІ.

4.6. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ ЩОДО TWINNING

У міру того, як Україна просувається до вступу в ЄС, розширення проєктів Twinning надає країні критично важливу можливість модернізувати та оптимізувати ключові сектори, необхідні для досягнення стандартів Європейського Союзу, а також адаптувати законодавство. Проєкти Twinning, які передбачають співпрацю між українськими установами та країнами-членами ЄС, є цінним інструментом для зміцнення потенціалу державних установ та забезпечення відповідності реформ в Україні нормам ЄС. Ось конкретні рекомендації щодо того, як ці проєкти можуть сприяти зусиллям України у створенні ключових компонентів процесу вступу до ЄС:

Розширення сфери застосування проєктів Twinning: Україна повинна прагнути розширити спектр проєктів Twinning у більшій кількості секторів, особливо у таких стратегічних сферах, як судова реформа, боротьба з корупцією та сільське господарство. Це допоможе модернізувати та оптимізувати сфери, які є ключовими для процесу вступу до ЄС, і зміцнити антикорупційні механізми, незалежність судової системи та реформи верховенства права. Крім того, це дасть змогу поліпшити законодавчий і нормативний контекст відповідно до законодавства і норм ЄС у ключових пріоритетних сферах для переговорного процесу щодо вступу до ЄС.

Наголос на розбудові інституційної спроможності: Вкрай важливо, щоб державні установи України не лише отримували короткострокову технічну допомогу, а й зосередилися на створенні довгострокового місцевого потенціалу. Залучаючи міжнародних експертів до навчання та забезпечуючи сталу передачу знань, Україна буде краще підготовлена до самостійного впровадження реформ у майбутньому.

Міжнародне співробітництво: Україна могла б отримати вигоду від посилення співпраці з країнами-членами ЄС через інструмент Twinning. Це дозволило б надавати більш цілеспрямовану підтримку, використовуючи конкретний досвід країн ЄС, які налагодять тісну співпрацю, політичні зв'язки та партнерство з Україною.

Сприяння цифровій трансформації: Проєкти Twinning також мають бути спрямовані на цифрову трансформацію, допомагаючи Україні вдосконалювати цифрове врядування, електронні державні послуги та цифрову інфраструктуру. Це не лише підвищить ефективність державних процесів, але й наблизить Україну до стандартів ЄС у цифровому просторі.

Цінний інструмент для процесу реформ в Україні: Україна має продовжувати використовувати цей інструмент для зміцнення своїх державних інституцій, розвитку демократичного врядування та прискорення європейської інтеграції. Пріоритетні напрямки — боротьба з корупцією, судова реформа, цифрове врядування та державне управління, стануть запорукою успіху України у наближенні до стандартів ЄС та досягненні хороших результатів у переговорному процесі щодо вступу до ЄС.

Отже, проєкти Twinning є цінним інструментом підтримки процесу реформ в Україні. Визначивши пріоритетні напрямки та розширивши сферу застосування проєктів Twinning, Україна може прискорити процес європейської інтеграції, вдосконалити управління та закласти фундамент довгострокової інституційної спроможності, що забезпечить її майбутній успіх в рамках Європейського Союзу.

4.7. ІНСТРУМЕНТ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ РОЗБУДОВИ TAIEХ

TAIEХ — це **інструмент технічної допомоги та обміну інформацією**, створений Європейською Комісією в 1996 році для надання технічної підтримки країнам-кандидатам на вступ до ЄС. Його початкова мета полягала в наданні допомоги національним інституціям у приведенні їхнього законодавства у відповідність до законодавства ЄС. З часом сфера застосування інструменту TAIEХ значно розширилася. Сьогодні TAIEХ доступний для всіх країн, охоплених Європейською політикою сусідства у східному та південному регіонах, а також для країн і територій, охоплених Інструментом партнерства та політикою розвитку ЄС.

Держави-члени ЄС також можуть отримати вигоду від обмінів TAIEХ принципом рівноправного обміну досвідом у сфері політики згуртованості, структурних реформ та екологічної політики. TAIEХ сприяє наданню технічної допомоги та підтримує зміцнення адміністративних спроможностей країн-партнерів. Це інструмент, що керується попитом і ініціюється безпосереднім запитом від адміністрацій країн-партнерів. Індивідуально підібрана експертна допомога надається фахівцями з держав-членів ЄС через короткострокові (до п'яти днів) експертні місії, семінари та навчальні візити. TAIEХ забезпечує підтримку щодо всього чинного законодавства ЄС. TAIEХ надає допомогу щодо всього чинного законодавства ЄС.

Основні завдання TAIEХ

- Надання допомоги країнам-партнерам у приведенні їхнього національного законодавства у відповідність до законодавства ЄС та забезпеченні його ефективної імплементації.
- Надання технічної допомоги та обмін передовим досвідом для сприяння країнам-партнерам у зміцненні їхнього інституційного потенціалу.
- Сприяння обміну знаннями та досвідом шляхом налагодження комунікації між експертами з державних установ, відповідальних за законодавство ЄС у країнах-партнерах, та їхніми колегами з держав-членів ЄС.

4.8. ЯК ПРАЦЮЄ ПРОГРАМА TAIEХ?

TAIEХ діє в рамках Генерального директорату з питань сусідства та переговорів з розширення Європейської комісії і надає підтримку органам державного управління в країнах-партнерах у розумінні та реалізації законодавства і політики ЄС. Мета інструменту полягає в наданні короткострокової технічної допомоги державним установам у країнах, що перебувають у процесі вступу до ЄС, з акцентом на гармонізацію, впровадження та застосування законодавства Європейського союзу.

За допомогою TAIEХ можна налагодити міцнішу та ефективнішу співпрацю між ЄС та країнами-партнерами у сфері імплементації законодавства ЄС, приведення його у відповідність до стандартів ЄС та поліпшення інституційного та адміністративного потенціалу. TAIEХ працює швидко та ефективно, розробляючи та впроваджуючи індивідуальну технічну допомогу через семінари, місії експертів та навчальні візити.

TAIEХ надає три форми технічної допомоги:

ФОРМИ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ TAIEХ	
СЕМІНАРИ	Експерти з країн-членів ЄС представляють конкретні сфери законодавства ЄС на семінарах, у яких бере участь велика кількість офіційних осіб країн-партнерів. Ці семінари можуть бути організовані як для однієї країни-партнера, так і як багатосторонні заходи, що дають змогу обмінюватися досвідом між різними країнами-партнерами. Семінари зазвичай тривають від одного до трьох днів.
ЕКСПЕРТНІ МІСІЇ	Один або кілька експертів з держави-члена ЄС направляються до адміністрації країни-партнера для надання детальних консультацій з питань перенесення, впровадження або застосування конкретної частини законодавства ЄС. Ці місії розраховані на невелику групу інституційних представників і тривають до п'яти днів.
НАВЧАЛЬНІ ВІЗИТИ	Група до п'яти фахівців-практиків з адміністрації країни-партнера бере участь у навчальному візиті до адміністрації держави-члена ЄС тривалістю до п'яти днів. Метою таких візитів є отримання практичних знань щодо застосування конкретного законодавства ЄС.

ХТО МОЖЕ ОТРИМАТИ КОРИСТЬ ВІД TAIEХ?

TAIEХ доступний для державних адміністрацій країн-партнерів, судових і правоохоронних органів, регуляторних органів, соціальних партнерів та професійних асоціацій. Центральні підрозділи державних установ та організацій, відповідальних за перенесення та впровадження законодавства ЄС, можуть скористатися механізмом TAIEХ. Важливо зазначити, що TAIEХ не надає прямої підтримки організаціям громадянського суспільства, приватним особам або окремим компаніям, і вони не мають права подавати запити на надання допомоги.

ЯК ПОДАТИ ЗАЯВКУ НА УЧАСТЬ У ПРОГРАМІ TAIEХ

TAIEХ — це інструмент, що керується попитом і зазвичай ініціюється адміністрацією країни-бенефіціара. Державні адміністрації країн-партнерів TAIEХ можуть запросити допомогу через онлайн-додаток TAIEХ, який пропонує підтримку у вигляді місій експертів, навчальних поїздок і семінарів. Кожен запит на допомогу TAIEХ проходить процедуру затвердження, що здійснюється офісом TAIEХ Європейської комісії в Брюсселі. Як правило, прийняття рішення щодо статусу заявки займає в офісі TAIEХ від двох до чотирьох тижнів.

Після схвалення запиту TAIEХ відповідна технічна допомога надається у співпраці з Офісом TAIEХ Європейської Комісії, державою-членом ЄС, що надає допомогу, та країною-партнером як бенефіціаром. Технічну допомогу TAIEХ надають експерти з держав-членів ЄС, які, як правило, є представниками державних адміністрацій або інституцій ЄС.

Для підтримки країн-партнерів експерти TAIEХ надають технічну допомогу на основі свого досвіду в галузі законодавства та політики ЄС, ділячись своїми знаннями та найкращими практиками. Технічна допомога TAIEХ надається англійською мовою. Однак слід зазначити, що за необхідності для учасників може бути організовано переклад. Важливо знати, що TAIEХ — це технічна допомога, яка фінансується ЄС і надається безкоштовно для бенефіціарів, оскільки всі витрати покриваються Європейською Комісією.

НАЦІОНАЛЬНІ КОНТАКТНІ ПУНКТИ TAIEХ (NCP)

Як і у випадку з Twinning, Національний контактний пункт TAIEХ відіграє важливу роль у реалізації заходів TAIEХ. NCP TAIEХ є центральним пунктом зв'язку між Європейською Комісією, державами-членами ЄС та країнами-партнерами. Національні контактні пункти TAIEХ були створені як в країнах-членах ЄС, так і в країнах-партнерах, які використовують TAIEХ.

Роль NCP в країнах-партнерах полягає в координації реалізації проєктів TAIEХ в країні-партнері, сприянні в точній та якісній підготовці запитів на технічну допомогу та сприянні участі в проєктах. Основна роль контактного пункту в країнах-членах ЄС полягає у наданні своєчасної допомоги в пошуку відповідного експерта або установи для реалізації технічної допомоги. Спільним для обох контактних пунктів TAIEХ є те, що вони повинні відстежувати оновлення, пов'язані з інструментом TAIEХ, і ділитися цією інформацією з контактами у своїй адміністрації, а також постійно надавати допомогу потенційним учасникам TAIEХ або в якості постачальника, або в якості спостерігача за допомогою TAIEХ.

5. КОНКРЕТНІ ПРОГРАМИ ЄС, КОРИСНІ ДЛЯ УКРАЇНИ

У цьому розділі розглядаються механізми фінансування Європейського Союзу, спрямовані на підтримку відновлення, стійкості та приведення України у відповідність до стандартів ЄС. Він містить огляд конкретних програм ЄС, корисних для України, таких як NDICI, EU4Business та Механізм цивільного захисту, які пропонують фінансову, технічну та гуманітарну допомогу для вирішення економічних, соціальних та інфраструктурних проблем країни.

ДЕЯКІ ПРОГРАМИ ЄС, КОРИСНІ ДЛЯ УКРАЇНИ

ПІДТРИМКА УКРАЇНИ В РАМКАХ NDICI	Інструмент сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва (NDICI) спрямований на реформи управління, економічний розвиток, кліматичний перехід, цифрову трансформацію та відновлення України; на 2021-2027 роки виділено 79,5 млрд євро.
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАБІЛЬНОСТІ ТА МИРУ (ICSP)	Спеціалізований механізм фінансування, призначений для запобігання конфліктам, побудови миру та подолання криз. Використовуючи гнучкий підхід, ICSP надає фінансування для швидкого реагування з метою пом'якшення нових загроз і стабілізації нестабільних ситуацій.
ІНІЦІАТИВА «EU4BUSINESS»	сприяє зростанню МСП через фінансування, навчання та реформи у сфері регулювання, відкриваючи доступ до кредитів на суму 375 млн євро для українських підприємств, що постраждали від конфлікту.
МЕХАНІЗМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	Участь України з 2023 року забезпечує скоординоване реагування на стихійні лиха, гуманітарну допомогу та медичну евакуацію, внаслідок чого було надано понад 146 000 тон допомоги.

5.1. ІНСТРУМЕНТ СУСІДСТВА, РОЗВИТКУ ТА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА (NDICI)

Інструмент сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва (NDICI) — це важливий фінансовий механізм ЄС, спрямований на зміцнення партнерських відносин і сприяння стабільності, процвітання та стійкості сусідніх регіонів. З бюджетом у 79,5 млрд євро на 2021-2027 роки, NDICI включає в себе географічні та тематичні програми, спрямовані на розв'язання найважливіших глобальних проблем і підтримку стратегічних цілей ЄС.

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФОКУС ТА АКТУАЛЬНІСТЬ ДЛЯ УКРАЇНИ

NDICI приділяє особливу увагу регіону Східного партнерства, до якого входить і Україна. Основні напрямки підтримки України в рамках NDICI включають:

- **Врядування та верховенство права:** Зміцнення державних інституцій, сприяння прозорості та підтримка антикорупційних зусиль.
- **Економічний розвиток та ринкова інтеграція:** Сприяння торгівлі та інвестиціям, розвиток малих і середніх підприємств та заохочення інновацій.
- **Стійкість та відновлення:** Надання цільової допомоги для пост-конфліктного відновлення, відбудови інфраструктури та підвищення стійкості суспільства.
- **Зелений перехід:** Підтримка проєктів у галузі енергоефективності, відновлюваних джерел енергії та сталого управління ресурсами.

ТЕМАТИЧНІ ПРІОРИТЕТИ

NDICI також підтримує тематичні програми, спрямовані на вирішення глобальних проблем:

- **Права людини і демократія:** Розширення можливостей громадянського суспільства, посилення політичної участі та захист фундаментальних прав.
- **Цілі сталого розвитку (SDG):** Узгодження проєктів з глобальними пріоритетами, такими як освіта, охорона здоров'я та боротьба з бідністю.
- **Міграція та мобільність:** Вирішення питань управління міграцією та сприяння створенню можливостей для легальної мобільності.

ПРИКЛАД ВПЛИВУ

Програми, що фінансуються NDICI в Україні, підтримують такі ініціативи, як судова реформа, проєкти з енергоефективності та транскордонне співробітництво з метою регіонального розвитку. Ці зусилля сприяють наближенню України до стандартів ЄС і досягненню довгострокових цілей розвитку.

В рамках Інструменту сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва (NDICI) було створено стратегічні рамки для України — **Багаторічну індикативну програму (MIP) на 2021-2027 роки**. Ця програма окреслює пріоритети фінансової та технічної допомоги ЄС Україні на семирічний період, зосереджуючись на просуванні реформ, сприянні сталому розвитку та підтримці наближення України до стандартів і цінностей ЄС1.

MIP визначає п'ять пріоритетних напрямків співробітництва, кожен з яких має конкретні цілі та очікувані результати. **Перший пріоритетний напрямок спрямований на сприяння соціально-економічному відновленню, сталому зростанню та інтеграції України в ринки ЄС**. Він спрямований на покращення транспортної та енергетичної інфраструктури з акцентом на стійкі, мультимодальні та інтелектуальні рішення. Крім того, він сприяє створенню сприятливого бізнес-середовища, підтримує сектори з високою доданою вартістю, включаючи «зелену» та «блакитну» економіку, покращує можливості працевлаштування та системи освіти, а також розширює можливості для досліджень та інновацій, щоб стимулювати

1 https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/db7bef93-b99a-4f3e-a80c-2975ebc8d1d2_en

диверсифікацію та сприяти розвитку низьковуглецевого виробництва з високою доданою вартістю. Очікувані результати включають покращене транспортне сполучення відповідно до Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T), посилене регулювання підприємницької діяльності, удосконалену професійну освіту та підготовку кадрів відповідно до потреб ринку праці, а також збільшення потужностей відновлюваної енергетики та розвиток інновацій у сфері зелених технологій.

У рамках другого пріоритетного напрямку особлива увага приділяється реформам у сфері управління, заходам щодо боротьби з корупцією, зміцненню верховенства права та систем безпеки. Він спрямований на підвищення ефективності державного управління та розширення доступу громадян до послуг, зміцнення незалежності судової системи та антикорупційних механізмів, консолідацію децентралізації та багаторівневого управління, а також покращення правоохоронної діяльності та безпеки кордонів за умови забезпечення дотримання прав людини.

Очікувані результати включають підвищення професійності та прозорості державного управління з урахуванням гендерних аспектів, зміцнення судових та антикорупційних інституцій з підвищенням рівня довіри боку громадськості, покращення надання місцевих послуг завдяки зміцненню адміністративного потенціалу, а також вдосконалення інтегрованого управління кордонами та поліцейської діяльності, орієнтованої на громади.

Третій пріоритетний напрям підтримує перехід України до кліматично нейтральної економіки, одночасно посилюючи захист довкілля та ефективність використання ресурсів. Він сприяє зеленому переходу через інвестиції в енергоефективність, зменшення забруднення та відновлювану енергетику. Він також підтримує стале використання природних ресурсів, збереження біорізноманіття та адаптацію до зміни клімату.

Очікувані результати включають збільшення частки відновлюваної енергії в національному енергетичному балансі, модернізацію управління відходами, зменшення незаконних рубок та забруднення, покращення управління сільськогосподарськими та лісовими ресурсами, а також підвищення обізнаності громадськості про переваги зеленої економіки та кліматично нейтральної політики.

Четвертий пріоритетний напрям спрямований на розвиток цифрового сектору України та приведення його у відповідність до стандартів ЄС. Він підтримує цифрову трансформацію для стимулювання економічного зростання та інновацій, одночасно посилюючи стійкість до гібридних загроз, включаючи кібербезпеку.

Очікувані результати включають в себе добре функціонуючу екосистему електронного урядування, що надає високоякісні цифрові послуги, збільшення інвестицій у цифрову інфраструктуру та інновації, приведення цифрової політики України у відповідність до норм ЄС, а також зміцнення потенціалу кібербезпеки для протидії гібридним загрозам.

П'ятий пріоритетний напрям спрямований на зміцнення соціальної згуртованості, прав людини та інклюзивності, особливо для населення, яке постраждало від конфлікту. Він підтримує постраждалі від конфлікту регіони через соціально-економічне відновлення та примирення, сприяє гендерній рівності та правам меншин, а також розширює доступ до якісної охорони здоров'я, освіти та соціальних послуг.

Очікувані результати включають підвищення соціальної та економічної стійкості в регіонах, що постраждали від конфлікту, зміцнення незалежних засобів масової інформації та зусиль у боротьбі з дезінформацією, більш широке залучення вразливих груп населення до процесу реформ, а також посилення розмінування та безпечного управління зонами конфлікту.

5.2. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНСТРУМЕНТ СПРИЯННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА МИРУ (ICSP)

Європейський інструмент сприяння стабільності та миру (ICSP) — це спеціалізований механізм фінансування, призначений для запобігання конфліктам, побудови миру та врегулювання криз. Використовуючи гнучкий підхід, ICSP надає фінансування для швидкого реагування з метою пом'якшення нових загроз і стабілізації нестабільних ситуацій.

На період 2021–2027 років Інструмент сприяння стабільності та миру (ICSP) було інтегровано до Інструменту сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва (NDICI). Тематична програма **«Мир, стабільність і запобігання конфліктам»** на 2021-2027 роки в рамках NDICI-GE спрямована на подолання проблем безпеки та нестабільності через багатовимірний, конфліктно-чутливий і узгоджений підхід. Вона доповнює заходи в рамках географічного компоненту NDICI та механізму швидкого реагування, а також діяльність, що фінансується через Європейський фонд миру (EPF) та інші фінансові інструменти, сприяючи досягненню Цілей сталого розвитку (SDG).

Тематична програма **«Мир, стабільність і запобігання конфліктам»** на 2021-2027 роки поділена на два основні напрями діяльності з окремими асигнуваннями на кожен пріоритет:

1. Допомога у запобіганні конфліктам, розбудові миру та готовності до криз (29% від загального бюджету)

- ✱ Включає пріоритети, такі як удосконалення аналітичних інструментів і методологій (4-7% бюджету), сприяння запобіганню та врегулюванню конфліктів (13-18%), а також підтримка мирних процесів і перехідних періодів у суспільствах, що постраждали від конфліктів (6-10%).

2. Протидія глобальним, транс-регіональним та новим загрозам (69% від загального бюджету)

- ✱ Охоплює такі пріоритети, як боротьба з тероризмом та насильницьким екстремізмом (22-25%), зменшення хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних (ХБРЯ) загроз (18-21%), боротьба з організованою злочинністю та незаконною торгівлею (14-17%), захист критичної інфраструктури (6-9%) та подолання ризиків для безпеки, пов'язаних з кліматом (3-5%).

У рамках **Пріоритету 5 «Пом'якшення загроз, пов'язаних з навмисним, випадковим або природним вивільненням хімічних, біологічних, радіологічних і ядерних (ХБРЯ) матеріалів або агентів, і пов'язаних з ними ризиків для установок або об'єктів»**, ЄС прагне підтримати зусилля, спрямовані на посилення глобального і регіонального управління і співробітництва у сфері виявлення і пом'якшення ризиків ХБРЯ. Це спирається на позитивний досвід, отриманий в рамках Ініціативи ЄС зі створення центрів передового досвіду (CoEs) у сфері зниження ризиків ХБРЯ, а також на підтримку ЄС Міжнародного науково-технологічного центру (Нур-Султан) і Науково-технологічного центру в Україні (Київ). Ці ініціативи доповнюються Програмою ЄС P2P з експортного контролю за товарами подвійного використання.

Міжнародний науково-технологічний центр (МНТЦ) та Науково-технологічний центр в Україні (НТЦУ) продовжуватимуть працювати поза рамками Ініціативи ЄС щодо ХБРЯ, однак їхні зв'язки та синергія з Ініціативою ЄС будуть посилені. У світлі очікуваного

завершення знищення оголошених світових запасів хімічної зброї, сумісність, синергія та співпраця з Організацією із заборони хімічної зброї (OPCW) також будуть посилені з метою підвищення безпеки та захищеності хімічних матеріалів².

У липні 2022 року Європейська Комісія ухвалила плани щодо виділення близько 138 мільйонів євро в рамках тематичної програми **«Мир, стабільність і запобігання конфліктам»** на цей рік, що демонструє постійну прихильність ЄС до сприяння глобальному миру і стабільності.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДТРИМКИ

Актуальність механізму IcSP для України полягає в тому, що він зосереджений на:

- **Запобігання конфліктам:** Фінансування ініціатив, спрямованих на усунення першопричин конфліктів, сприяння діалогу та вдосконалення систем раннього попередження.
- **Пост-конфліктній стабілізації:** Підтримка програм з реінтеграції переміщеного населення, відновлення інфраструктури та процесів примирення.
- **Протидії гібридним загрозам:** Боротьба з дезінформацією, кіберзагрозами та іншими нетрадиційними проблемами безпеки.

МЕХАНІЗМИ ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ

Інструмент сприяння стабільності та миру Європейського Союзу включає Механізм швидкого реагування (RRM), призначений для оперативного вирішення кризових ситуацій. В Україні цей механізм відіграв важливу роль у наданні своєчасної допомоги для розв'язання проблем, що виникають. Здатність IcSP швидко надавати фінансування зіграла вирішальну роль в Україні, особливо у наданні гуманітарної допомоги та підтримці переміщених осіб, які постраждали від триваючого конфлікту.

Наприклад, станом на серпень 2024 року ЄС мобілізував 500 млн євро на допомогу в енергетичному секторі, включаючи постачання понад 8000 генераторів та понад 3300 трансформаторів для ремонту та відновлення енергосистем України. Крім того, станом на січень 2025 року ЄС виділив 140 млн євро на гуманітарні проекти в Україні. Це включає забезпечення продовольством, чистою водою, охороною здоров'я та захистом в умовах зими, з особливою увагою до вразливих груп населення на сході та півдні України. RRM також надає Україні підтримку в протидії гібридним загрозам, таким як дезінформація та кібератаки, шляхом посилення інфраструктури кібербезпеки та підвищення стійкості до інформаційної війни.

Ці зусилля підкреслюють відданість ЄС використанню Механізму швидкого реагування в рамках IcSP для підтримки стабільності та стійкості України перед поточними викликами.

5.3. ПРОГРАМИ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА INTERREG

Interreg — це ключовий інструмент ЄС, що зміцнює співробітництво між регіонами та країнами в межах ЄС. Будучи частиною політики згуртованості ЄС, Interreg відіграє важливу роль у сприянні регіональному розвитку, згуртованості та зменшенню економічних

² [mip-2021-c2021-8985-peace-stability-conflict-prevention-annex_en.pdf](#)

диспропорцій. На період 2021-2027 рр. програма Interreg зосереджена на розв'язанні таких актуальних проблем, як зміна клімату, цифрова трансформація та соціальна інтеграція. Програми, актуальні для України, відносяться до типу співпраці **Interreg NEXT «Транснаціональне співробітництво»**. Проєкти транснаціонального співробітництва спрямовані на вирішення проблем, які є спільними для великих географічних територій, часто зачіпаючи транскордонні або транснаціональні регіони. Проєкти Interreg NEXT — це ініціативи транскордонного співробітництва (CBC), орієнтовані на сусідні країни та регіони за межами ЄС. Вони спрямовані на розвиток співпраці з країнами, які географічно межують з державами-членами ЄС, але не входять до його складу.

ХТО МОЖЕ БРАТИ УЧАСТЬ

Критерії відбору можуть варіюватися від програми до програми і від конкурсу до конкурсу, залежно від пріоритету та доступного фінансування, але загалом критеріями відбору є:

- **Національні, регіональні та місцеві державні органи** (міністерства, обласні ради, муніципалітети, агентства регіонального розвитку тощо).
- **Навчальні заклади та науково-дослідні організації** (університети, факультети, інститути, дослідницькі кластери, початкові та середні школи, професійно-технічні навчальні заклади тощо.)
- **Приватні організації** (МСП, підприємства, організації з підтримки бізнесу тощо).
- **Групи інтересів, включаючи НУО** (фонди, благодійні організації, добровільні асоціації тощо).

ПОТОЧНІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПАРТНЕРІВ

а) ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «INTERREG ДУНАЙ»

☑ Рівень NUTS 3:

✳️ Одеська, Закарпатська, Івано-Франківська та Чернівецька області

☑ **Розумніший — Пріоритет 1:** Більш конкурентоспроможний та розумний Дунайський регіон

☑ **Зеленіший — Пріоритет 2:** Зеленіший, низьковуглецевий Дунайський регіон

☑ **Більш соціальний — Пріоритет 3:** Більш соціальний Дунайський регіон

☑ **Краще управління співпрацею — Пріоритет 4:** Краще управління співпрацею в Дунайському регіоні

✳️ 1 конкурс: листопад 2022 — всі чотири пріоритети

✳️ 2 конкурс: квітень 2024 — зелений, соціальний, співпраця

✳️ 3 конкурс: друге півріччя 2025 — пріоритети невідомі

Більше інформації: <https://interreg-danube.eu/>

б) ПРОГРАМА INTERREG VI-A NEXT УГОРЩИНА — СЛОВАЧЧИНА — РУМУНІЯ — УКРАЇНА

☑ Рівень NUTS 3:

✳️ Закарпатська, Івано-Франківська та Чернівецька області

✓ **Пріоритет 1: Стійкий та зелений прикордонний регіон**

- ✧ 33,74 мільйони євро
- ✧ Адаптація до зміни клімату, запобігання ризикам
- ✧ Біорізноманіття та зменшення забруднення

✓ **Пріоритет 2: Здоровий та привабливий прикордонний регіон**

- ✧ 36,74 мільйони євро
- ✧ Рівний доступ до охорони здоров'я
- ✧ Культура і туризм

✓ **Пріоритет 3: Прикордонний регіон, який співпрацює**

- ✧ 12,70 мільйони євро
- ✧ Гармонійні добросусідські відносини через співпрацю
- ✧ Більш безпечна та захищена Європа

✓ **Рівень співфінансування становить максимум 90% від загальної суми прийнятних витрат**

- ✧ 1 конкурс: дедлайн у лютому/березні 2024 року
- ✧ 2 конкурс: невідомо

Більше інформації: <https://next.huskroua-cbc.eu/programme/>

c) INTERREG NEXT ПОЛЬЩА — УКРАЇНА 2021-2027

✓ **Рівень NUTS 3:**

- ✧ Волинська, Львівська, Закарпатська, Рівненська, Тернопільська та Івано-Франківська області

✓ **Пріоритет 1: Довкілля (109,5 млн євро)**

Наразі доступні лише ці 2 пріоритети

✓ **Пріоритет 2: Здоров'я (46 млн євро)**

✓ **Пріоритет 3: Туризм (58,7 млн євро)**

✓ **Пріоритет 4: Співпраця (4,2 млн євро)**

✓ **Пріоритет 5: Кордони (5,6 млн євро)**

✓ **Пріоритет 6: Доступність (11,8 млн євро)**

- ✧ **Наступний конкурс: невідомо**, але онлайн-тренінг з підготовки проєктів в Interreg NEXT заплановано на лютий 2025 року! (більше інформації та реєстрація за посиланням)

Більше інформації: <https://pl-ua.eu/en/news/>

d) INTERREG NEXT РУМУНІЯ — УКРАЇНА 2021-2027

✓ **Рівень NUTS 3:**

- ✧ Одеська, Закарпатська, Івано-Франківська та Чернівецька області

✓ **Конкретна ціль 1 — Краще управління співробітництвом**

- ✧ 4 конкурс: відкриття в березні 2025 року, закінчення в червні 2025 року (9,8 млн євро)

Більше інформації: <https://www.ro-ua.net/en/home-2021-2027>

У решті двох програм, на участь у яких можуть претендувати українські бенефіціари, більше не планується оголошувати конкурси. Це **Interreg Europe**, для якої всі регіони мають право на участь (більше інформації: <https://www.interregeurope.eu/call-for-projects>) та програма **Interreg NEXT Black Sea Basin**, для участі в якій були прийняті наступні регіони рівня **NUTS 3**: Запорізька область, Донецька область, Херсонська область, Миколаївська область та Одеська область (більше інформації: <https://blacksea-cbc.net/interreg-next-bsb-2021-2027>).

5.4. ІНІЦІАТИВА «EU4BUSINESS»

Ініціатива «EU4Business» спрямована на підтримку малих та середніх підприємств (МСП) у регіоні Східного партнерства, включаючи Україну. Ця програма сприяє економічному розвитку шляхом покращення доступу до фінансування, розвитку бізнес-навичок та підтримки регуляторних реформ.

КЛЮЧОВІ ЦІЛІ ТА ЗАХОДИ ІНІЦІАТИВИ «EU4BUSINESS»	
ПІДТРИМКА МСП	Ініціатива допомагає МСП отримати доступ до фінансування, підвищити свою конкурентоспроможність та покращити бізнес-середовище. Вона пропонує різноманітні фінансові інструменти, консультаційні послуги та програми розвитку потенціалу, адаптовані до потреб МСП.
СПРИЯННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВУ	«EU4Business» підтримує підприємців шляхом проведення тренінгів та надання інструментів, які допомагають їм започаткувати, вести та розширювати свій бізнес. Це включає полегшення доступу до ринків, вдосконалення бізнес-навичок та просування інновацій.
ПОКРАЩЕННЯ ДОСТУПУ ДО ФІНАНСУВАННЯ	Одним із ключових компонентів ініціативи є покращення доступу МСП до фінансування, включаючи кредити, гранти та інші джерела фінансування. Це допомагає бізнесу долати фінансові виклики та стабільно зростати.
ПОКРАЩЕННЯ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА	Ініціатива спрямована на покращення нормативно-правового та бізнес-середовища в країнах-партнерах, що полегшує роботу та розширення МСП. Це включає пропаганду реформ, спрощення бюрократичних процедур та просування політики, що сприяє розвитку бізнесу.
ПІДТРИМКА РЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	«EU4Business» заохочує регіональне співробітництво між країнами Східного партнерства та має на меті їхню подальшу інтеграцію в економічний простір ЄС. Вона сприяє транскордонній торгівлі та співпраці для створення більших ринків для МСП.
РОЗБУДОВА ПОТЕНЦІАЛУ ТА КОНСУЛЬТАЦІЙНІ ПОСЛУГИ	«EU4Business» пропонує технічну допомогу, навчання та наставництво, щоб допомогти бізнесу вдосконалити свої управлінські практики, впровадити нові технології та зміцнити свої ринкові позиції.

ДОСЯГНЕННЯ В УКРАЇНІ

Ініціатива «EU4Business» дозволила тисячам українських МСП отримати доступ до фінансування, впровадити сучасні технології та вийти на нові ринки. Ці зусилля сприяють створенню нових робочих місць, підвищенню конкурентоспроможності та економічної стійкості. Україна також бере активну участь в ініціативі «EU4Business», використовуючи різноманітні програми та партнерства для підтримки своїх малих і середніх підприємств (МСП) в умовах проблем, спричинених війною з Росією.

У 2017 році Група ЄІБ та Укргазбанк спільно підтримали фінансування МСП на суму 50 млн євро в рамках ініціативи «EU4Business», продемонструвавши давню прихильність до сприяння економічному розвитку в Україні³.

У 2023 році Група Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) у співпраці з Європейською Комісією запустила гарантійний механізм «EU4Business» на суму 40 млн євро. Очікується, що ця ініціатива розблокує кредитування українських МСП на суму 375 млн євро, що забезпечить необхідні фінансові ресурси для підприємств, які постраждали від триваючого конфлікту⁴.

Крім того, у 2023 році «EU4Business» профінансував 46 різноманітних проєктів із загальним бюджетом понад 241 млн євро. Безпосередню користь від цих проєктів отримали 17 207 МСП, що призвело до створення приблизно 13 234 нових робочих місць та збільшення загального обороту українських МСП на 5%⁵.

20 серпня 2024 року ініціатива «EU4Business» розпочала нову хвилю грантів в рамках «Програми грантів EU4Business для мікробізнесу». Ця програма надає фінансову підтримку до 5 000 євро (в еквіваленті в гривні) мікропідприємцям у найбільш постраждалих регіонах України, сприяючи відновленню їхньої господарської діяльності. Виплата грантів здійснюється через два уповноважені банки: Ощадбанк та ПриватБанк.

До цієї ініціативи з серпня 2023 року по квітень 2024 року було проведено три грантові конкурси, в результаті яких 779 підприємців по всій Україні (за винятком тимчасово окупованих територій) отримали підтримку на загальну суму близько 120 мільйонів гривень. Прикметно, що більшість грантів отримали фізичні особи-підприємці, причому понад половину цих мікропідприємств належать жінкам. Фінансову підтримку в першу чергу отримали підприємці з областей, які найбільше постраждали від війни, зокрема Сумської, Чернігівської, Київської, Харківської та Миколаївської.

Новий грантовий конкурс відкритий для мікропідприємств, які відповідають наступним критеріям:

- ✓ Наймають до 10 працівників та мають річний дохід до 2 млн. євро.
- ✓ Працюють в регіонах, які найбільше постраждали від війни (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська (крім Києва), Луганська, Миколаївська, Сумська, Чернігівська, Харківська, Херсонська, Одеська області), незалежно від виду економічної діяльності.
- ✓ Мають позитивну кредитну історію.
- ✓ Не мають простроченої заборгованості перед бюджетом України.
- ✓ Не отримують міжнародну технічну допомогу з 1 лютого 2022 року⁶.

3 Україна: Група ЄІБ та Укргазбанк підтримують фінансування МСП на суму 50 млн євро в рамках ініціативи «EU4Business»

4 Група ЄІБ та Європейська Комісія запускають нову програму на суму 40 мільйонів євро для підтримки малого та середнього бізнесу, що постраждав від війни Росії в Україні

5 Україна (<https://eu4business.eu/countries/ukraine/>)

6 100 грантів у розмірі 5 000 євро кожен від «EU4Business» для підтримки українського мікробізнесу | EEAS

5.5. МЕХАНІЗМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЄС

Механізм цивільного захисту Європейського Союзу (UCPM) був створений у жовтні 2001 року для посилення співпраці між державами-членами ЄС та країнами-учасниками у сфері запобігання, готовності та реагування на катастрофи. Його основна мета — сприяти скоординованій допомозі під час надзвичайних ситуацій, забезпечуючи швидке та ефективне колективне реагування на природні та техногенні катастрофи. На додаток до 27 країн-членів ЄС, наразі в Механізмі беруть участь 10 країн-учасниць: Албанія, Боснія і Герцеговина, Ісландія, Молдова, Чорногорія, Північна Македонія, Норвегія, Сербія, Туреччина та Україна. Будь-яка країна світу може звернутися за допомогою через UCPM, коли надзвичайна ситуація перевищує її можливості реагування. З моменту свого заснування Механізм був активований понад 700 разів, реагуючи на надзвичайні ситуації як в ЄС, так і за його межами.

У квітні 2023 року Україна стала державою-учасницею Механізму цивільного захисту ЄС. Цей статус надає Україні можливість як запитувати, так і пропонувати допомогу через Механізм, сприяючи посиленню співпраці у сфері запобігання катастрофам, готовності до них та реагування на них, що підвищує її здатність реагувати на надзвичайні ситуації. Крім того, UCPM координував найбільшу на сьогоднішній день операцію ЄС у сфері цивільного захисту, надавши Україні та сусіднім країнам мільйони одиниць товарів першої необхідності. Допомога включала медикаменти, обладнання для будівництва житла та засоби пожежогасіння.

Основні характеристики

Координована допомога: Доступ до ресурсів та досвіду країн-членів ЄС для надання допомоги в разі катастроф та відновлення після них.

Тренінги та навчання: Розбудова національного та регіонального потенціалу за допомогою спільних програм навчання та імітаційних навчань.

Профілактика та готовність: Підтримка оцінки ризиків, систем раннього попередження та стратегій пом'якшення наслідків катастроф.

Актуальність для України

Після військової агресії Росії в лютому 2022 року Механізм цивільного захисту ЄС (UCPM) координував найбільшу в історії операцію з надання допомоги Україні. Усі 27 країн-членів ЄС, а також Норвегія та Туреччина надали критично важливу матеріальну допомогу, включаючи польові госпіталі, машини швидкої допомоги, медикаменти та продукти харчування⁷.

Визнаючи гостру потребу в гуманітарній підтримці, ЄС виділив 140 мільйонів євро на гуманітарні проєкти в Україні в січні 2025 року. Ці кошти спрямовані на надання надзвичайної допомоги, такої як продовольство, житло, чиста вода, охорона здоров'я та захист в умовах зими, з метою підтримки вразливих груп населення в сильно постраждалих регіонах на сході та півдні України⁸.

На додаток до екстреної допомоги, ЄС вжив заходів для вирішення проблем, спричинених суворими зимовими умовами. У вересні 2024 року ЄС виділив 40 мільйонів євро

7 Війна в Україні: координація найбільшої в історії ЄС операції з цивільного захисту — Європейська Комісія

8 Новий пакет гуманітарної допомоги ЄС для України на суму 148 мільйонів євро — Європейська Комісія

гуманітарної допомоги на ремонт пошкоджених будівель, забезпечення електроенергією та опаленням, а також надання притулку тим, хто його найбільше потребує протягом зимових місяців⁹.

UCPM також сприяв медичній евакуації українських пацієнтів, які потребували невідкладної допомоги, координуючи їхнє переведення до лікарень по всій Європі. Ці зусилля підтримувалися центром медичної евакуації, створеним у Польщі у 2023 році¹⁰.

Станом на квітень 2024 року через UCPM в Україну було доставлено понад 146 000 тон допомоги в натуральній формі, включно з медикаментами, обладнанням для будівництва житла та іншими предметами першої необхідності. Ці скоординовані зусилля підкреслюють відданість ЄС підтримці України під час триваючої кризи¹¹.

Приклади успішних проєктів в Україні

У цьому розділі висвітлюються деякі успішні проєкти, що фінансуються ЄС в Україні, які ілюструють вплив та масштаби програм ЄС:

Програма судової реформи: Фінансований у рамках NDICI, цей проєкт посилив незалежність та ефективність судової системи України, сприяючи зміцненню суспільної довіри та правової прозорості.

Енергоефективність у громадських будівлях: За підтримки програми LIFE ця ініціатива здійснила модернізацію шкіл і лікарень, впровадивши енергоощадні технології, що дозволило знизити витрати та зменшити негативний вплив на довкілля.

Розвиток молодіжного лідерства: Завдяки програмі Еразмус+ українська молодь брала участь у програмах обміну та семінарах, набуваючи навички лідерства та громадянської активності.

Цифрова трансформація малих і середніх підприємств: Ініціатива «EU4Business» підтримала цифровізацію українських підприємств, що дало їм змогу впровадити рішення в галузі електронної комерції та конкурувати на світових ринках.

5.6. ВИСНОВОК

Розділ 5 демонструє широту та глибину програм ЄС, розроблених з урахуванням унікальних проблем і можливостей України. Використовуючи такі інструменти, як NDICI, IcSP та «EU4Business», Україна може розв'язувати найважливіші завдання розвитку, починаючи з управління та економічного зростання і закінчуючи стійкістю та стабільністю. Ці програми не лише сприяють інтеграції України з ЄС, але й розширюють можливості її громадян, інститутів та бізнесу для процвітання у взаємопов'язаному світі.

⁹ ЄС надає 40 мільйонів євро гуманітарної допомоги для підготовки до зими в Україні — Європейська Комісія

¹⁰ Механізм цивільного захисту ЄС — Європейська Комісія

¹¹ ЄС проводить зустріч високого рівня щодо України для обговорення гуманітарного реагування — Європейська Комісія

6. ПРОГРАМА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ UKRAINE FACILITY

У квітні 2024 року Комісія ухвалила пропозицію щодо визнання Плану України — стратегії реформ та інвестицій на наступні чотири роки, що дасть змогу виділити до 50 мільярдів євро на підтримку в рамках Фонду для України, зосередивши увагу на 69 реформах та 10 інвестиціях у сферах управління, енергетики, сільського господарства, транспорту та наближення до ЄС.

Трансформаційна ініціатива Ukraine Facility спрямована на відновлення та довгостроковий розвиток країни за трьома напрямками: фінансова допомога, залучення інвестицій та підтримка вступу до ЄС, поєднуючи негайне відновлення з модернізацією інфраструктури, «зеленим» переходом і реформами.

Ukraine Facility підкреслює прагнення ЄС забезпечити стабільність, стійке зростання та інтеграцію України до європейської спільноти шляхом приведення країни у відповідність до стандартів ЄС.

Інструмент [Ukraine Facility](#) — це спеціальний фінансовий інструмент ЄС, призначений для підтримки України в процесі відновлення та інтеграції відповідно до її прагнення до членства в ЄС. Цей інструмент забезпечує комплексну підтримку у сферах реконструкції, економічного розвитку, реформування державного управління та зміцнення стійкості суспільства, сприяючи відбудові України на засадах інклюзивності та відповідності європейським стандартам. Цей спеціалізований механізм підтримки, що набрав чинності з 1 березня 2024 року та охоплює період з 2024 по 2027 рік, передбачає до 50 мільярдів євро стабільної та передбачуваної фінансової допомоги.

Ukraine Facility слугує фінансовим і стратегічним мостом між нагальними післявоєнними потребами України та її довгостроковими цілями розвитку, сприяючи стабільності та процвітання в регіоні. Він відображає прихильність ЄС суверенітету та незалежності України, а також зміцнює геополітичні позиції ЄС у Східній Європі. Широкі цілі програми охоплюють відновлення інфраструктури, диверсифікацію економіки, соціальну реінтеграцію та відновлення довкілля. На наведених нижче графіках заплановані терміни реалізації, де синім кольором позначено загальні показники, а жовтим — інвестиційні. План включає 69 реформ, 135 загальних індикаторів та 16 інвестиційних індикаторів.

Кількість реформ — 69

Загальні індикатори — 135

Інвестиційні індикатори — 16

ТЕРМІНИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

Джерело: Презентація плану Ukraine Facility, 2024 рік (<https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/en/>)

Ukraine Facility працює за кількома ключовими напрямками:

- Післявоєнне відновлення:** Відновлення критично важливої інфраструктури та послуг, порушених унаслідок конфлікту, включаючи транспорт, енергетику, житло та системи охорони здоров'я. Зусилля з відновлення спрямовані на відновлення нормального повсякденного життя та задоволення нагальних потреб постраждалого від війни населення.
- Економічна стабілізація:** Підтримка макроекономічної стабільності та сприяння зростанню МСП і ключових галузей промисловості. Це включає зміцнення потенціалу України в галузі торгівлі та інвестицій і поліпшення інтеграції в ланцюжки доданої вартості ЄС.

 Врядування та верховенство права: Зміцнення інституцій для забезпечення прозорості, підзвітності та верховенства права. Ключові ініціативи включають судову реформу, антикорупційні заходи та децентралізацію.

 Соціальна інтеграція: Задоволення потреб переміщених осіб, вразливих груп населення та громад, які постраждали від конфлікту. Ініціатива надає пріоритет рівному доступу до освіти, охорони здоров'я та економічних можливостей.

 Екологічна стійкість: Сприяння «зеленому» відновленню шляхом інтеграції відновлюваної енергетики, сталого землекористування та кліматичної стійкості в зусилля з реконструкції. Ці ініціативи сприяють довгостроковому екологічному здоров'ю України та узгоджуються із «Зеленим курсом» ЄС.

6.1. КЛЮЧОВІ КОМПОНЕНТИ UKRAINE FACILITY

Рамкова програма Ukraine Facility складається з трьох основних компонентів, спрямованих на підтримку відновлення, реконструкції та інтеграції України в ЄС.

КОМПОНЕНТ I: ПЛАН УКРАЇНИ

Цей компонент передбачає 38,27 млрд євро фінансової допомоги, включаючи 5,27 млрд євро у вигляді грантів та 33 млрд євро у вигляді кредитів. Фінансування є обумовленим і базується на виконанні Україною [Плану Україна](#), який вимагає прогресу в таких сферах, як макрофінансова стабільність, секторальні реформи та приведення у відповідність до стандартів ЄС. Інакше кажучи, кошти з цього компоненту програми будуть виділені за умови успішного виконання [показників Плану Україна](#), а виплати здійснюватимуться щоквартально. Частина коштів виділяється місцевим органам влади та проєктам «зеленого» переходу.

Крім того, у березні 2024 року було виділено 6 мільярдів євро у вигляді виняткового проміжного фінансування для вирішення нагальних потреб України. Під час підготовки Плану України проводилися консультації із соціальними партнерами, організаціями громадянського суспільства та українським парламентом, дотримуючись принципу багаторівневого врядування. Ключовою умовою для отримання підтримки в рамках Програми є збереження в Україні демократичних механізмів (включаючи багатопартійну систему, верховенство права, захист прав людини, в тому числі прав осіб, які належать до національних меншин).

КОМПОНЕНТ II: ІНВЕСТИЦІЙНА СТРУКТУРА УКРАЇНИ

Цей компонент спрямований на мобілізацію інвестицій для сприяння відновленню України шляхом надання різних фінансових інструментів, таких як кредити, гарантії та інвестиції в акціонерний капітал. Він орієнтований як на державний, так і на приватний сектори, з акцентом на мікро-, малі та середні підприємства. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) керуватиме значним сегментом цього компоненту.

КОМПОНЕНТ III: ДОПОМОГА У ВСТУПІ ДО ЄС

З бюджетом у 4,76 млрд євро цей компонент надає технічну допомогу та підтримку, щоб допомогти Україні привести своє законодавство у відповідність до норм і законів ЄС. Він включає ініціативи з нарощування потенціалу, допомогу в проведенні реформ та зусилля з пом'якшення наслідків російської агресії, а також субсидування відсоткових ставок за кредитами в рамках Ukraine Facility.

З метою ефективної реалізації Програми Ukraine Facility, ЄК уклала з Україною Рамкову угоду про управління, нагляд та аудит коштів Ukraine Facility. Оціночна таблиця (яка буде опублікована на початку 2025 року) відстежуватиме прогрес у реалізації Плану України. В угодах про фінансування та позики будуть визначені обов'язки та умови надання коштів між Україною та ЄС. Заплановані постійні обговорення між ЄК та Європейським Парламентом відстежуватимуть прогрес Ukraine Facility, а незалежна Аудиторська рада забезпечуватиме нагляд та надаватиме рекомендації щодо ефективного використання коштів. Наведена нижче ілюстрація дає коротке уявлення про всі складові.

КОМПОНЕНТ 1 ПЛАН УКРАЇНИ	КОМПОНЕНТ 2 ІНВЕСТИЦІЙНА СТРУКТУРА УКРАЇНИ (UIF)	КОМПОНЕНТ 3 ПРОГРАМИ ДОПОМОГИ
Підтримка України через План України (гранти та позики) Підтримка реформ, необхідних для вступу до ЄС, відновлення, реконструкції та модернізації, а також підтримка нагальних фінансових потреб	Механізм зниження ризиків, доступний інвесторам через міжнародні фінансові інститути для збільшення обсягу інвестицій та залучення нових інвесторів Підтримка українського приватного сектору Перший раунд гарантійних та грантових угод було підписано у червні 2024 р.	Технічна допомога Уряду (законодавство ЄС, структурні реформи) Зміцнення потенціалу органів влади на національному, регіональному та місцевому рівнях Підтримка громадянського суспільства

Джерело: ілюстрація з веб-сторінки DG NEAR (https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/d122882f-599b-4158-8a6b-583f5cfd77_en?filename=Ukraine-facility-aug2024_en.pdf)

Крім того, нижче перелічено заплановані реформи та ключові ініціативи за секторами відповідно до принципів трьох згаданих компонентів.

ІНФРАСТРУКТУРА ТА МІСЬКИЙ РОЗВИТОК

-

Реконструкція транспортних мереж: Фінансування ремонту та модернізації автомобільних доріг, залізниць, аеропортів та морських портів для відновлення зв'язків між регіонами та сприяння економічній діяльності. Проєкти спрямовані на створенні ефективних, стійких транспортних систем, які покращують регіональне та міжнародне сполучення.
-

Ініціативи «Розумні міста»: Сприяння проєктам міського розвитку, які включають цифрові технології, енергоефективність та сталий дизайн. Ці ініціативи спрямовані на перетворення постраждалих від війни міст на сучасні, стійкі до зовнішніх впливів міські центри.

 Житлові програми: Задоволення житлових потреб переміщеного населення шляхом будівництва, ремонту та реалізації ініціатив щодо забезпечення доступного житла. Особлива увага приділяється інтеграції переміщених осіб у приймаючі громади за допомогою добре продуманих рішень у сфері житла.

ЕКОНОМІЧНА ПІДТРИМКА ТА СТВОРЕННЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ

 Підтримка МСП: надання грантів, кредитів та технічної допомоги малим і середнім підприємствам для пожвавлення місцевої економіки. Програми, орієнтовані на МСП, заохочують інновації, цифрову трансформацію та диверсифікацію ринків.

 Розвиток робочої сили: Фінансування програм професійного навчання та розвитку навичок з урахуванням потреб галузей, що відновлюються. Ці зусилля спрямовані на навчання працівників навичкам, необхідним для нових секторів, таких як відновлювана енергетика та інформаційні технології.

 Сприяння торгівлі: Зміцнення торговельного потенціалу України шляхом покращення інфраструктури, спрощення митних процедур та стимулювання експорту. Посилення торговельних відносин з ЄС та іншими міжнародними партнерами є одним з основних пріоритетів.

УПРАВЛІННЯ ТА ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗМІЦНЕННЯ

 Заходи по боротьбі з корупцією: Фінансування ініціатив, спрямованих на боротьбу з корупцією, підвищення прозорості та зміцнення довіри громадськості до інституцій. Програми включають цифровізацію державних послуг та створення незалежних наглядових органів.

 Судова реформа: Підтримка незалежності та ефективності судової системи для забезпечення верховенства права. Ці реформи спрямовані на забезпечення справедливого судочинства, захист прав людини та зміцнення загальної правової бази.

 Зусилля з децентралізації: Розширення можливостей місцевих органів влади з управління відновлювальними роботами та ефективного надання послуг. Децентралізація розширює участь населення та забезпечує ефективний розподіл ресурсів.

СОЦІАЛЬНА ТА ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА

 Освіта та охорона здоров'я: Відбудова шкіл і лікарень, забезпечення доступу до якісної освіти та охорони здоров'я для всіх громадян. спрямовані на відновлення інфраструктури та підготовку фахівців для задоволення післявоєнних потреб.

 Психосоціальна підтримка: Задоволення потреб постраждалого від конфлікту населення у сфері психічного здоров'я, включно з консультуванням і реабілітацією після травм. Ці ініціативи спрямовані на зцілення і відновлення соціальної згуртованості.

 Інтеграція внутрішньо переміщених осіб: Розробка програм з інтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО) у приймаючі громади, включаючи забезпеченням житлом, роботою та соціальними послугами. Спеціальні програми, спрямовані на задоволення потреб дітей та людей похилого віку, переміщених внаслідок конфлікту.

ВІДНОВЛЕННЯ ДОВКІЛЛЯ ТА СТІЙКІСТЬ ДО ЗМІНИ КЛІМАТУ

 Проекти з відновлюваної енергетики: Фінансування проєктів з використання сонячної, вітрової та інших відновлюваних джерел енергії для зниження залежності від викопного палива. Ці проєкти підтримують перехід України до низьковуглецевої економіки та одночасно вирішують проблеми енергетичної безпеки.

 Відновлення довкілля: Підтримка проєктів з відновлення територій, що постраждали від війни, таких як знезараження ґрунту, відновлення лісів і захист біорізноманіття. Проєкти з відновлення спрямовані на відродження екосистем і забезпечення сталості природних ресурсів.

 Адаптація до зміни клімату: Створення інфраструктури та систем, стійких до ризиків, пов'язаних із кліматом, таких як повені та екстремальні погодні явища. Заходи з адаптації до зміни клімату гарантують, що реконструйовані території зможуть протистояти майбутнім викликам.

6.2. МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ

Програма Ukraine Facility поєднує в собі кілька інструментів фінансування для досягнення максимального ефекту:

Гранти:	Пряма фінансова підтримка проєктів реконструкції та розвитку. Гранти часто використовуються для пріоритетних секторів, таких як охорона здоров'я, освіта та житлове будівництво.
Кредити:	Довгострокові кредити під низькі відсотки для фінансування масштабних інфраструктурних та економічних ініціатив. Ці кредити забезпечують капітал, необхідний для реалізації проєктів перетворень, забезпечуючи при цьому фінансову стійкість.
Змішане фінансування:	Поєднання грантів і кредитів для залучення додаткового фінансування від приватних інвесторів і міжнародних фінансових інститутів. Механізми змішаного фінансування допомагають мобілізувати значні ресурси для широкомасштабних зусиль з відновлення.
Технічна допомога:	Надання експертних знань та нарощування потенціалу для забезпечення ефективної розробки та реалізації проєктів. Технічна допомога включає консультаційні послуги, навчальні програми та доступ до найсучасніших технологій.

Державно-приватне партнерство (ДПП):

Заохочення співпраці між державним і приватним секторами для ефективного виконання складних проєктів. ДПП мобілізує приватні інвестиції, забезпечуючи при цьому державний нагляд.

6.3. ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Ukraine Facility стикається з низкою проблем, зокрема з ризиками безпеки, пов'язаними з тривалою нестабільністю в регіоні, що може спричинити затримки та поставити під загрозу безпеку як персоналу проєкту, так і бенефіціарів. Обмеження потенціалу, спричинені нестачею інституційних і людських ресурсів у постраждалих від війни районах, може стати на заваді прогресу і вимагатиме цілеспрямованих зусиль з нарощування потенціалу. Крім того, підтримання прозорості та вжиття жорстких антикорупційних заходів мають вирішальне значення для збереження цілісності Ukraine Facility та забезпечення належного управління. Незважаючи на ці проблеми, Ukraine Facility відкриває широкі можливості. Він відіграє ключову роль у наближенні України до стандартів ЄС, підтримуючи її прагнення до членства в ЄС шляхом гармонізації законодавства, реформ управління та економічної інтеграції. Завдяки впровадженню «зелених» технологій у процес реконструкції, Україна може стати лідером у галузі сталого розвитку, сприяючи досягненню глобальних кліматичних цілей і забезпечуючи довгострокову стійкість своєї інфраструктури. Посилення співпраці з сусідніми державами-членами ЄС сприяє регіональному економічному зростанню, політичній стабільності та безпеці завдяки спільним транскордонним проєктам. Крім того, впровадження інноваційних технологій, таких як цифровізація та штучний інтелект, підвищить ефективність та результативність зусиль з відновлення, забезпечивши їхню відповідність сучасним стандартам.

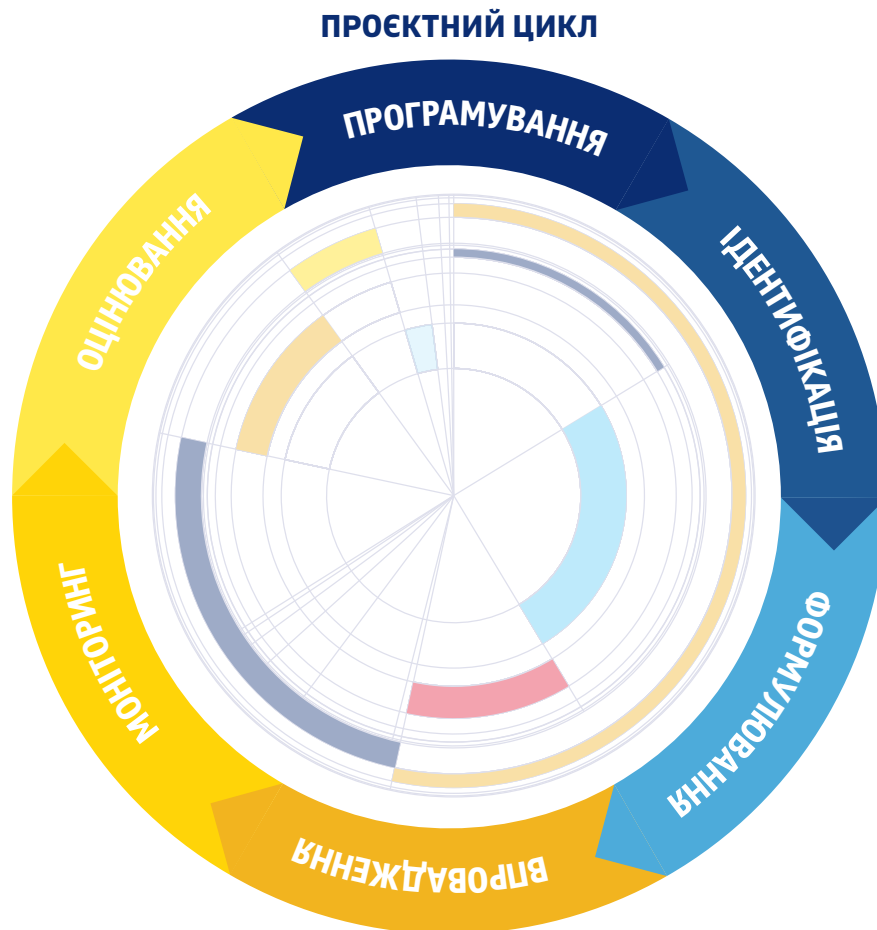
7. ПІДГОТОВКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТІВ, ЩО ФІНАНСУЮТЬСЯ ЄС

- **Розуміння процесу подання заявки:** Орієнтування в конкурентному процесі фінансування ЄС вимагає ретельного планування, забезпечення відповідності критеріям прийнятності та узгодження цілей проєкту з пріоритетами ЄС та національними пріоритетами для підвищення шансів на успіх.
- **Ефективна реалізація проєктів:** Успішна реалізація проєктів, що фінансуються ЄС, передбачає використання структурованої методології, ефективне управління, зменшення ризиків та активне вирішення проблем для максимального використання ресурсів та досягнення бажаних результатів.
- **Основні фази проєктного циклу:** Підхід до управління проєктним циклом (УПЦ), що включає етапи програмування, ідентифікації, формулювання, реалізації, моніторингу та оцінки, забезпечує ефективну розробку, реалізацію та оцінку проєктів, що фінансуються ЄС.

Подання заявки на фінансування від ЄС — це конкурентний процес, який вимагає ретельного планування та уваги до деталей. Розуміючи процес подання заявки, підготувавши сильну пропозицію та уникнувши поширених помилок, українські бенефіціари можуть значно підвищити свої шанси на успіх. Цей розділ надає базові знання, необхідні для того, щоб впевнено пройти шлях від подання заявки до її реалізації.

Ефективна реалізація проєктів, що фінансуються ЄС, має вирішальне значення для досягнення запланованого впливу та забезпечення ефективного використання ресурсів. Дотримуючись структурованої методології, забезпечуючи сильне управління та активно вирішуючи проблеми, бенефіціари в Україні можуть отримати максимальну вигоду від фінансування ЄС. Цей розділ містить детальну дорожню карту для успішної реалізації проєктів, що сприятиме довгостроковому розвитку та інтеграції зі стандартами ЄС.

У 1992 році ЄК запровадила «Управління проєктним циклом» (PCM) як основну концепцію для розробки та управління проєктами, яка базується на [логіко-структурному підході](#). Початковий посібник з управління проєктним циклом був опублікований у 1993 році і з тих пір постійно оновлюється. PCM — це комплексна методологія управління проєктами, яка охоплює всі етапи, від початкової концепції до остаточної оцінки результатів. Вона слугує стандартним підходом до розробки, реалізації та моніторингу прогресу програм і проєктів, що фінансуються Європейською Комісією, а також багатьма іншими міжнародними організаціями, що займаються питаннями розвитку. Цикл складається з шести окремих етапів: програмування, ідентифікація, формулювання, реалізація, моніторинг та оцінка, кожен з яких має чітко визначені обов'язки (як зазначено в [Інституті управління проєктами](#) та [Посібнику з розробки проєктів ЄС та управління проєктами \(PCM\)](#)).

Джерело: Logframer.eu <https://www.logframer.eu/book/export/html/125>

Етап програмування починається на рівні програми і спрямований на виявлення ключових проблем у країні-бенефіціарі, встановленні пріоритетів і цілей, а також підготовці стратегічних документів на основі ретельного аналізу ситуації. На рівні проєкту цей етап починається з оголошення конкурсу проєктних заявок, спрямованого на визначення концепцій проєктів, які відповідають стратегічним цілям і завданням країни. **Етап ідентифікації** передбачає оцінку потенційних проєктів на предмет їхньої актуальності. Цей етап передбачає тісну співпрацю з ключовими зацікавленими сторонами, для забезпечення відповідності відібраних проєктів як національним пріоритетам, так і пріоритетам ЄС. Першочерговим завданням на цьому етапі є чітке визначення центральної проблеми та окреслення потенційних рішень.

Етап формулювання передбачає детальну розробку та планування проєкту, включаючи визначення цілей, цільових груп, заходів, термінів, ресурсів та бюджету. Ключовим моментом на цьому етапі є забезпечення відповідності проєкту потребам цільових груп і гарантування стійкості очікуваних результатів. Рішення про фінансування проєкту приймається на основі ретельного аналізу запропонованого бюджету та обґрунтування витрат. Після досягнення згоди проєкт переходить до наступного етапу — реалізації.

Етап реалізації — найвідповідальніший етап, на якому заплановані заходи виконуються відповідно до затвердженої угоди. Етап реалізації тісно пов'язаний з наступним **етапом постійного моніторингу** перебігу робіт і регулярного подання звітів про результати, що забезпечує відповідність проєкту поставленим цілям. Нарешті, на **етапі оцінки** оцінюють загальний успіх проєкту, визначають, чи було досягнуто поставлених цілей, і оцінюють вплив на цільові групи. Цей етап дає змогу отримати цінні відомості та винести уроки, які необхідні для планування майбутніх проєктів та ініціатив.

7.1. ЯК ПОДАТИ ЗАЯВКУ НА ФІНАНСУВАННЯ ВІД ЄС

7.1.1. РОЗУМІННЯ ПРОЦЕСУ ПОДАННЯ ЗАЯВКИ

Подання заявки на фінансування від ЄС вимагає структурованого підходу для забезпечення відповідності всім критеріям прийнятності та вимогам програми. Цей розділ містить покрокову інструкцію щодо процесу подання заявки, яка допоможе бенефіціарам ефективно зорієнтуватися у складнощах.

1. Визначте відповідну програму фінансування:

- ✱ Вивчіть можливості фінансування досліджень через Портал фінансування та тендерів ЄС або через національні відповідні джерела.
- ✱ Узгодьте цілі вашого проєкту з пріоритетами фінансування.

2. Критерії прийнятності:

- ✱ Переконайтеся, що ваша організація має право на отримання конкретного фінансування.
- ✱ Перевірте наявність регіональних, галузевих або тематичних обмежень.

3. Розуміння конкурсу проєктних заявок:

- ✱ Уважно прочитайте деталі конкурсу, включаючи цілі, терміни та необхідну документацію.
- ✱ Визначте, чи є конкурс відкритим, обмеженим або узгодженим.

4. Підготуйте пакет документів:

- ✱ Складіть переконливу проєктну пропозицію із зазначенням цілей, методології, очікуваних результатів і впливу.
- ✱ Заповніть форми заявок, представлені в документах конкурсу.
- ✱ Додайте необхідні підтверджувальні документи, такі як підтвердження юридичного статусу, фінансові звіти та партнерські угоди.

5. Подайте заявку:

- ✱ Дотримуйтесь способу подачі заявки, зазначеного в оголошенні конкурсу.
- ✱ Переконайтеся, що всі частини заявки заповнені та подані до крайнього терміну.

6. Відстежуйте свою заявку:

- ✱ Відстежуйте статус вашої заявки через відповідні джерела.
- ✱ Будьте готові відповісти на будь-які запити щодо додаткової інформації або роз'яснень.

7.1.2. ПІДГОТОВКА УСПІШНОЇ ПРОЄКТНОЇ ЗАЯВКИ

Добре підготовлена заявка значно підвищує шанси на отримання фінансування від ЄС. Ключові компоненти успішної заявки включають:

✓ **Чітко сформульовані цілі:**

- ✱ Чітко визначте цілі вашого проєкту та узгодьте їх з пріоритетами програми фінансування.

✓ **Міцні партнерські відносини:**

- ✱ Створіть консорціум партнерів із взаємним досвідом і потенціалом.
- ✱ Забезпечте, щоб в партнерстві брали участь організації з країн-членів ЄС або асоційованих країн, які мають право на участь у програмі.

✓ **Детальний робочий план:**

- ✱ Окресліть реалістичний графік і конкретні заходи для досягнення цілей проєкту.
- ✱ Розподіліть обов'язки між членами консорціуму.

✓ **Загальний бюджет:**

- ✱ Підготуйте детальний бюджет, який буде реалістичним і відповідатиме обсягу проєкту.
- ✱ Обґрунтуйте кожну статтю витрат та забезпечте дотримання принципів фінансування.

✓ **Оцінка впливу:**

- ✱ Продемонструйте потенційний вплив вашого проєкту на цільових бенефіціарів та широко громадськість.
- ✱ Включити вимірювані показники для оцінки успіху.

✓ **План сталого розвитку:**

- ✱ Поясніть, як результати проєкту будуть підтримуватися або розширюватися після закінчення періоду фінансування.

7.1.3. ТИПОВІ ПОМИЛКИ, ЯКИХ ВАРТО УНИКАТИ

Багато програм зазнають невдачі через помилки, яких можна було б уникнути. Забезпечте успіх, уникаючи цих поширених перешкод:

✓ **Недостатня підготовка:**

- ✱ Почніть процес подання заявки заздалегідь, щоб мати достатньо часу на дослідження та підготовку проєкту.

✓ **Відсутність ясності:**

- ✱ Уникайте нечітких цілей або непослідовних описів діяльності та результатів.
- ✱ Ігнорування рекомендацій:
- ✱ Уважно дотримуйтеся інструкцій, що містяться в оголошенні про подачу заявок, і дотримуйтеся вимог до форматування та оформлення.

❑ Слабкі партнерські зв'язки:

- ✱ Партнерство з організаціями, у яких немає відповідного досвіду або можливостей, може послабити вашу заявку.

❑ Нереалістичні бюджети:

- ✱ Уникайте завищення або заниження витрат; переконайтеся, що ваш бюджет відображає реальні потреби та відповідає керівним принципам.

❑ Недостатня увага до впливу:

- ✱ Чітко сформулюйте очікуваний вплив вашого проєкту та надайте докази на підтвердження ваших тверджень.

❑ Несвоєчасне подання:

- ✱ Подайте заявку задовго до закінчення терміну, щоб врахувати всі технічні проблеми.

7.1.4. ПІДГОТОВКА УСПІШНОЇ ЗАЯВКИ — ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІКО-СТРУКТУРНОГО ПІДХОДУ

Логіко-структурний підхід, (представлений у моделі нижче), став визнаним методом у розробці проєктних пропозицій для аналізу проблем та оцінювання придатності запланованих заходів і цілей. Він являє собою структуровану методологію, яка має важливе значення в процесі формулювання проєкту. За допомогою цього підходу визначаються основні проблеми та критично оцінюється відповідність запропонованих заходів досягненню бажаних результатів і цілей.

Ця методологія включає в себе кілька процесів підготовки проєктних пропозицій, які поділяються на етапи аналізу та планування. Етап аналізу включає в себе оцінку поточної ситуації, аналіз зацікавлених сторін, аналіз проблем, аналіз цілей та вибір стратегії.

Оцінка поточної ситуації передбачає отримання уявлення про наявні умови на основі доступних стратегічних документів, статистичних даних і тематичних досліджень порівнянних проєктів. У процесі розробки проєкту залучення зацікавлених сторін — попередньо визначених і оцінених в аналізі зацікавлених сторін з урахуванням їхньої значущості та впливу — допомагає забезпечити об'єктивність і полегшує збір прямого зворотного зв'язку, як правило, шляхом проведення тематичних семінарів. У деяких випадках для додаткової оцінки зацікавлених сторін також проводиться SWOT-аналіз (визначення сильних та слабких сторін, можливостей та загрози). Крім того, аналіз проблем слугує найважливішим інструментом для розробки та управління проєктом, оскільки він дає змогу виявити проблеми, взаємозв'язки, обмеження та потреби в розвитку конкретної спільноти або географічного регіону. Для цього зазвичай застосовується метод дерева проблем. У той час як аналіз проблем виявляє негативні аспекти поточної ситуації, аналіз цілей представляє бажаний майбутній стан, якого проєкт має на меті досягти в результаті його реалізації, тим самим спрямовуючи вибір відповідної стратегії.

Після етапу аналізу настає етап планування, спрямований на визначення логіки втручання. Цей етап охоплює опис заходів проєкту, перевірку внутрішньої логіки шляхом формулювання вимірних цілей, виявлення припущень і оцінювання ризиків, які можуть вплинути на проєкт (зазвичай подається у вигляді календарного плану). Сюди також входить розробка стратегій для зменшення ризиків. Крім того, на цьому етапі визначаються індикатори

для моніторингу прогресу та відповідні методи вимірювання. Створюється детальний план заходів разом з комплексною оцінкою витрат і бюджетом. Ця презентація логіко-структурного підходу значно спрощена, проте вона дає повне уявлення про методологію, що лежить в основі цього цінного інструменту, який може виявитися вельми корисним на наступних етапах реалізації проєкту.

ЛОГІКО-СТРУКТУРНИЙ ПІДХІД

Джерело: <https://www.logframer.eu/book/export/html/16>

7.2. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТУ

Реалізація проєктів, що фінансуються ЄС, передбачає структурований і дисциплінований підхід для забезпечення ефективного використання коштів і досягнення поставлених цілей. У цьому розділі представлено повний посібник з основних етапів, методології та передового досвіду успішного управління та реалізації проєктів, що фінансуються ЄС. Для України залучення фінансування ЄС вимагає не лише ефективної розробки проєкту, але й ретельної реалізації відповідно до норм і стандартів ЄС. Така відповідність забезпечує як підзвітність, так і досягнення стратегічних цілей, сприяючи сталому розвитку та інтеграції з політикою ЄС.

7.2.1. ОСНОВНІ ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТУ

Реалізація проєктів, що фінансуються ЄС, як правило, складається з кількох важливих етапів, які забезпечують ефективне виконання проєктів та досягнення вимірюваних результатів.

а) ІНІЦІЮВАННЯ ПРОЄКТУ

Фіналізація угоди та підписання контракту: Після затвердження проєкту для фінансування бенефіціари повинні укласти остаточну угоду з відповідними органами ЄС.

- Цей етап гарантує чітке визначення всіх умов і вимог, включно з очікуваними результатами, термінами виконання та бюджетом. Бенефіціари також мають ознайомитися з фінансовими та адміністративними правилами, викладеними в угоді.

Формування проєктної команди: Створення міждисциплінарної команди з досвідом в управлінні проєктами, фінансах, технічних сферах і взаємодії із зацікавленими сторонами. До складу команди мають входити люди, знайомі з нормативно-правовими актами ЄС і здатні управляти складними процесами.

Стартова зустріч: Організація першої зустрічі із зацікавленими сторонами для узгодження очікувань, затвердження ролей та складання робочого плану проєкту. Ця зустріч також слугує платформою для інформування про цілі проєкту, основні етапи та стратегії управління ризиками проєкту.

б) ПЛАНУВАННЯ

Розробка детального робочого плану: Поділ проєкту на завдання, часові рамки та відповідальних осіб із використанням таких інструментів, як діаграми Ганта або програмне забезпечення для управління проєктами. Кожне завдання має містити чітко визначені результати, дедлайни та розподіл відповідальності.

Розподіл бюджету: Призначення конкретних статей бюджету для завдань, видів діяльності та відповідного персоналу (застосування табелів обліку робочого часу для забезпечення постійного контролю), що забезпечує узгодження із затвердженим бюджетом. Процес розподілу має враховувати невизначеність для вирішення непередбачених проблем.

Оцінка ризиків: Виявлення потенційних ризиків та розробка стратегій їх зниження для забезпечення безперебійного виконання. Сюди входить аналіз ризиків, пов'язаних з фінансовим управлінням, взаємодією із зацікавленими сторонами та зовнішніми факторами, такими як політична нестабільність.

Визначення зацікавлених сторін: Визначення всіх відповідних зацікавлених сторін, включаючи бенефіціарів, партнерів та зовнішніх співробітників, а також створення механізмів для регулярного спілкування та зворотного зв'язку.

с) РЕАЛІЗАЦІЯ ТА МОНІТОРИНГ

Виконання заходів: Реалізація завдань проєкту відповідно до робочого плану, забезпечення дотримання стандартів якості та термінів. Цей етап вимагає чіткої координації між членами команди та партнерами.

Регулярний моніторинг: Встановлення ключових показників ефективності (KPI) та моніторинг прогресу за цими показниками. Використання таких інструментів, як інформаційні панелі та періодичні звіти про прогрес для відстеження досягнень. Моніторинг також має включати фінансовий нагляд, щоб забезпечити відповідність витрат затвердженому бюджету.

Взаємодія із зацікавленими сторонами: Підтримка зв'язку з партнерами, бенефіціарами та органами влади ЄС для забезпечення прозорості та узгодженості дій. Взаємодія із зацікавленими сторонами впродовж усього етапу реалізації сприяє зміцненню довіри та покращенню результатів проєкту. Необхідно забезпечити видимість проєкту для бенефіціарів, дотримуючись визначених вимог ЄС.

Адаптація та гнучкість: Вирішення проблем та адаптація проєктної діяльності, коли це необхідно для подолання перешкод або реагування на мінливі обставини.

d) ЗВІТНІСТЬ ТА ОЦІНКА

Звіти про прогрес: Подання періодичних звітів з детальним описом діяльності за проєктом, фінансових витрат і проблем, що виникли. Ці звіти повинні відповідати шаблонам звітності та строкам, зазначеним в угоді.

Проміжне оцінювання: Проведення оцінювання для визначення того, наскільки проєкт відповідає поставленим цілям, і виявлення будь-яких необхідних коригувань. Для забезпечення об'єктивності оцінювання слід залучати зовнішніх експертів.

Зворотний зв'язок із зацікавленими сторонами: Збирання інформації від бенефіціарів та партнерів для оцінки актуальності, ефективності та впливу проєкту.

e) ЗАКРИТТЯ ПРОЄКТУ

Фінальне звітування: Підготовка детальних підсумкових звітів, що узагальнюють результати, отримані уроки та фінансові звіти. Ці документи повинні підтверджувати відповідність вимогам ЄС і підкреслювати вплив проєкту.

Аудит та перевірки на відповідність: Забезпечення того, щоб усі витрати і діяльність відповідали нормам ЄС і були належним чином документовані. Аудити можуть включати як внутрішні, так і зовнішні перевірки.

Заключний захід / розповсюдження результатів: Поширення результатів проєкту серед зацікавлених сторін та громадськості для демонстрації впливу та заохочення до повторення. Це включає публікацію результатів у звітах, проведення заходів з розповсюдження інформації та використання каналів ЗМІ.

7.2.2. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ПРОЄКТАХ, ЩО ФІНАНСУЮТЬСЯ ЄС

Ефективний фінансовий менеджмент має вирішальне значення для успіху проєктів, що фінансуються ЄС. Бенефіціари повинні дотримуватися суворих фінансових правил для забезпечення прозорості та підзвітності.

БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

- **Відстеження бюджету:** Регулярний моніторинг витрат у порівнянні із затвердженим бюджетом, щоб уникнути перевитрат або недовикористання коштів. Бенефіціари повинні використовувати інструменти фінансового управління для відстеження витрат у режимі реального часу.
- **Фінансова звітність:** Подання детальних фінансових звітів, включаючи рахунки-фактури, квитанції та відомості нарахування заробітної плати, до органів влади ЄС. Звіти повинні відповідати встановленим форматам і строкам.
- **Перерозподіл коштів:** Запит на затвердження перерозподілу коштів між статтями бюджету, якщо це необхідно. Бенефіціари мають надати обґрунтування будь-яких змін у бюджеті та отримати попередню згоду від органів влади ЄС.

ВІДПОВІДНІСТЬ ФІНАНСОВИМ ПРАВИЛАМ ЄС

- **Прийнятність витрат:** Забезпечення прийнятності витрат відповідно до керівних принципів ЄС, таких як витрати на персонал, витрати на відрядження та закупівлі. Бенефіціари мають ознайомитися з детальними критеріями прийнятності в угоді.
- **Процедури закупівель:** Дотримання прозорих та конкурентних процедур закупівель товарів та послуг. Це включає в себе публікацію тендерів, оцінку пропозицій та ведення документації для цілей аудиту.
- **Готовність до аудиту:** Ведення точної та повної фінансової документації для цілей аудиту. Бенефіціари повинні забезпечити вільний доступ до всіх фінансових документів та їх належне архівування.

7.2.3. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ

ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ

- **Операційні ризики:** Затримки в діяльності, нестача ресурсів або технічні проблеми. Бенефіціари повинні провести ретельну оцінку ризиків на етапі планування.
- **Фінансові ризики:** Перевитрати бюджету або недотримання фінансових нормативів. Забезпечення точного бюджетування та фінансового нагляду зменшує ці ризики.
- **Ризики зацікавлених сторін:** Конфлікти між партнерами або недостатнє залучення зацікавлених сторін. Бенефіціари повинні встановити чіткі ролі та протоколи комунікації, щоб запобігти непорозумінням.
- **Зовнішні ризики:** Такі фактори, як політична нестабільність, економічні коливання або екологічні катастрофи. Зовнішні ризики вимагають сценарного планування та гнучкого дизайну проєктів.

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЙ ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ

 Планування на випадок непередбачених обставин: Виділення коштів і ресурсів на випадок непередбачених обставин для вирішення непередбачених проблем. Бенефіціари повинні регулярно оновлювати плани дій на випадок надзвичайних ситуацій з урахуванням ризиків, що виникають.

 Регулярна оцінка ризиків: Проведення періодичних оглядів для виявлення та усунення нових ризиків. Оцінки ризиків мають бути задокументовані та доведені до відома зацікавлених сторін.

 Спілкування із зацікавленими сторонами: Створення чітких каналів комунікації для оперативного вирішення конфліктів. Регулярні зустрічі із зацікавленими сторонами та оновлення інформації сприяють прозорості та співпраці.

7.2.4. РОЗБУДОВА ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Зміцнення потенціалу проєктних груп має велике значення для успішної реалізації проєктів, що фінансуються ЄС. Це передбачає:

 Програми навчання: Проведення спеціалізованих тренінгів з управління проєктами, дотримання фінансових норм і правил ЄС. Програми навчання мають бути адаптовані до конкретних потреб проєктної команди.

 Обмін знаннями: Заохочення обміну найкращими практиками та отриманими уроками між проєктними командами. Сесії та семінари зі взаємного навчання підвищують колективну експертизу.

 Технічна допомога: Залучення зовнішніх експертів для консультацій зі складних технічних або нормативних питань. Технічна допомога може включати наймання консультантів або партнерство з досвідченими організаціями.

7.2.5. КРАЩІ ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ ЄС

ПОТУЖНІ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ

 Визначення чітких ролей та обов'язків для членів проєктної команди. Структури управління повинні забезпечувати підзвітність та ефективне прийняття рішень.

 Створення керівного комітету проєкту для контролю за перебігом робіт і ухвалення стратегічних рішень. До складу керівних комітетів мають входити представники ключових зацікавлених сторін.

ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ

 Підтримка регулярного зв'язку з владою ЄС, партнерами та зацікавленими сторонами. У планах комунікації мають бути вказані методи, частота та обов'язки.

Використання цифрових інструментів для полегшення співпраці та обміну інформацією. Такі платформи, як програмне забезпечення для управління проєктами та інструменти онлайн-комунікації, покращують координацію.

АКЦЕНТ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

- Розроблення проєктів з урахуванням довгострокового впливу, що забезпечує стійкість результатів після завершення проєкту. Плани сталого розвитку повинні визначати стратегії для збереження переваг проєкту.

- Залучення місцевих громад та зацікавлених сторін до участі в проєкті для підвищення відповідальності та зацікавленості. Залучення бенефіціарів до планування та реалізації проєктів підвищує їхню актуальність і стійкість.

7.2.6. ПРОБЛЕМИ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

АДМІНІСТРАТИВНЕ НАВАНТАЖЕННЯ

- Спрощення адміністративних процесів за допомогою цифрових інструментів. Бенефіціари мають використовувати інструменти, що спрощують ведення документації та звітності.

- Звернення до органів влади ЄС за рекомендаціями щодо вирішення складних нормативних вимог. Регулярні консультації з представниками ЄС можуть прояснити очікування.

РЕСУРСНІ ОБМЕЖЕННЯ

- Оптимізуйте розподіл ресурсів шляхом ефективного планування. Бенефіціари повинні визначати пріоритети діяльності на основі наявних ресурсів.
- Використовуйте партнерські відносини для об'єднання досвіду та ресурсів. Співпраця з досвідченими організаціями підвищує потенціал і ефективність.

ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ

- Відстежувати геополітичні та економічні події, які можуть вплинути на реалізацію проєкту. Бенефіціари повинні бути поінформовані про зовнішні ризики.
- Розробляти гнучкі плани проєктів, здатні адаптуватися до мінливих обставин. Гнучкість забезпечує безперервність роботи, незважаючи на зовнішні виклики.

8. РЕСУРСИ ТА ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

У цьому розділі представлено повний довідник основних ресурсів, доступних для українських бенефіціарів, включно з офіційними веб-сайтами ЄС, керівними документами, можливостями навчання та мережевими платформами. Ці інструменти допоможуть заявникам зорієнтуватися у складнощах фінансування з боку ЄС, покращити реалізацію проєктів та забезпечити відповідність нормам ЄС. Крім того, у цьому розділі висвітлено, як бенефіціари можуть ефективно використовувати ці ресурси, щоб максимально збільшити свої шанси на успіх.

РЕСУРСИ ФІНАНСУВАННЯ ЄС	Опис основних платформ для отримання доступу до можливостей фінансування ЄС, включаючи Портал фінансування та тендерів і веб-сайти конкретних програм, таких як «Горизонт Європа» та Еразмус+. Ці ресурси детально описують процедури подання заявок, кваліфікаційні вимоги та керівні принципи управління проєктами.
ІНІЦІАТИВИ З НАВЧАННЯ ТА РОЗБУДОВИ ПОТЕНЦІАЛУ	Пропозиція різних програм навчання, включаючи семінари, платформи електронного навчання та місії з розбудови потенціалу. Ці ініціативи покликані покращити розуміння учасниками процедур ЄС, посилити спроможність реалізації проєктів та забезпечити відповідність нормативним вимогам.
ПЛАТФОРМИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ МЕРЕЖ І СПІВПРАЦІ	Висвітлення ключових платформ, таких як CORDIS, Interreg та Науковий хаб ЄС, які сприяють налагодженню зв'язків, розвитку транскордонного співробітництва та підтримці інноваційних досліджень і розробок.
ПРОГРАМИ, ОРІЄНТОВАНІ НА УКРАЇНУ	Особлива увага приділяється програмам, орієнтованим на українських бенефіціарів, включаючи Horizon4Ukraine, Еразмус+ та LIFE. Ці ініціативи спрямовані на сприяння інтеграції України в європейські структури, розв'язання проблем, пов'язаних із поточними зусиллями з відновлення, та заохочення інновацій.
КЕРІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ	Вичерпні посібники, набори інструментів та цифрові платформи, такі як Портал відкритих даних ЄС та Access2Markets, представлені як важливі ресурси. Ці інструменти сприяють ефективному плануванню проєктів, дотриманню фінансових вимог, а також виявленню джерел фінансування та ринкових можливостей.

8.1. ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ЄС

Прозорість є одним з основних принципів ЄС, що забезпечує громадянам та організаціям доступ до документів, пов'язаних з прийняттям рішень, витратами та фінансуванням ЄС. Цей принцип закріплений у договорах ЄС, наприклад у статті 15 Договору про функціонування Європейського Союзу, яка гарантує доступ громадськості до документів інституцій ЄС.

Кілька баз даних та реєстрів ЄС пропонують велику кількість інформації. EUR-Lex є ключовим ресурсом, що надає доступ до законодавства ЄС, включаючи договори, правові акти, міжнародні угоди та прецедентне право. Реєстр прозорості, який спільно ведуть Європейський парламент та Європейська комісія, дозволяє користувачам шукати організації або реєструвати свої власні. Крім того, Портал відкритих даних ЄС являє собою централізовану платформу, на якій користувачі можуть отримати доступ до даних інститутів і органів ЄС і повторно використовувати їх як у комерційних, так і в некомерційних цілях.

8.1.1. ПОРТАЛ ФІНАНСУВАННЯ ТА ТЕНДЕРІВ

Портал фінансування та тендерів ЄС, яким керує Європейська Комісія, є електронною платформою, що полегшує управління фінансовою діяльністю ЄС. **До них належать гранти, закупівлі, премії та угоди про внески.** Портал призначений для таких користувачів, як заявники, бенефіціари, зовнішні експерти та аудиторські фірми, і надає такі основні функції, як реєстрація даних, подання пропозицій, управління контрактами та звітність. Положення та умови встановлюють рамки, що регулюють доступ користувачів до Порталу та їхню взаємодію з ним.

Отримуючи доступ до Порталу або користуючись ним, користувачі автоматично приймають Умови та положення без будь-яких застережень. Законні представники організацій також повинні чітко погодитися з цими умовами під час призначення на такі ролі, як призначені представники юридичних осіб (LEAR). Користувачі зобов'язані забезпечувати точність наданих ними даних і захищати свої облікові дані доступу. Будь-яке зловживання, включаючи порушення безпеки даних або недотримання цих умов, може призвести до призупинення або припинення дії облікового запису. Доступ до Порталу структурований відповідно до ролей користувачів. У той час як загальнодоступні розділи доступні для всіх користувачів, розділи з обмеженим доступом вимагають наявності облікового запису EU Login.

Портал визнає електронні повідомлення та підписи юридично рівнозначними паперовим документам, забезпечуючи їх допустимість як доказів у судовому процесі. Система реєструє та контролює доступ для підтримки цілісності даних і забезпечення прозорості взаємодії¹².

Таким чином, Портал фінансування і тендерів є центральною платформою для доступу до інформації про можливості фінансування ЄС, яка забезпечує:

Конкурси проєктних заявок: Вичерпна інформація про відкриті та майбутні конкурси на отримання фінансування в різних секторах.

Посібник із подання заявок: Покрокові інструкції з підготовки та подання заявок, включаючи кваліфікаційні вимоги та критерії оцінювання.

12 https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/common/ftp/tc_en.pdf

Інструменти пошуку партнерів: Ресурси для пошуку та встановлення контактів із потенційними партнерами по всій Європі, що дозволяє співпрацювати над спільними проєктами.

Механізми подання заявок та зворотного зв'язку: Прозора система подання заявок та отримання зворотного зв'язку щодо поданих пропозицій.

Веб-сайт: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders>

ЄС має кілька різних програм фінансування, на які організації можуть подавати заявки, залежно від характеру їхнього бізнесу чи проєкту. Можливості фінансування також доступні в рамках програм, які реалізуються безпосередньо державами-членами ЄС, таких як Фонд відновлення та стійкості або Фонд справедливого переходу. Перш ніж подавати заявку на фінансування, організаціям слід обов'язково ознайомитися з посібником із приймання заявок, щоб визначити, чи відповідають вони встановленим критеріям¹³. Наразі в програмному періоді 2021-2027 років діє 41 програма фінансування. Крім того, в рамках ширшої програми «Горизонт Європа» існує **Horizon4Ukraine** — спеціальна програма, розроблена для підтримки дослідницької та інноваційної спільноти України під час війни та після її завершення.

Портал фінансування та тендерів ЄС надає детальну інформацію про те, як подати заявку на фінансування в рамках програми Horizon4Ukraine. Для отримання конкретних інструкцій та кроків можна перейти за наступним посиланням: [Horizon4Ukraine — Посібник з IT — Можливості участі в тендерах на фінансування](#).

У наступному підрозділі представлено інструкції з подання заявок на участь у тендерах на Порталі фінансування та тендерів. Ці інструкції допоможуть користувачам у загальних рисах ознайомитися з процесом пошуку тендерів, підготовки пропозицій та подання заявок. За детальною інформацією звертайтеся до конкретних посібників, розміщених на порталі.

8.1.1.1. ПОДАННЯ ЗАЯВОК НА УЧАСТЬ У ТЕНДЕРАХ НА ПОРТАЛІ ФІНАНСУВАННЯ ТА ТЕНДЕРІВ

Подання заявок на участь у тендерах на Порталі фінансування та тендерів передбачає кілька важливих кроків. По-перше, організація повинна **zareєструватися на порталі**, створивши обліковий запис EU Login, який потрібен для доступу до тендерів та подання пропозицій. Після реєстрації організації також може знадобитися зареєструватися в Реєстрі учасників, який містить детальну інформацію про її юридичний та фінансовий статус.

Після реєстрації організація може розпочати **пошук відповідних тендерів на порталі**. На сайті є функція пошуку, яка відфільтрувати тендери за програмою, сектором та іншими критеріями. У кожному тендері міститься докладна інформація про вимоги, обсяг і критерії оцінки, тому важливо, щоб організація ретельно вивчила ці документи перед тим, як брати участь у тендері.

Після того, як організація знайшла тендер, що відповідає її потребам, їй необхідно **підготувати пропозицію**. Пропозиція зазвичай включає технічну пропозицію, в якій описується, як організація планує виконати вимоги тендеру, та фінансову пропозицію, в якій зазначається вартість запропонованого рішення. Крім того, можуть знадобитися інші підтверджувальні документи, такі як підтвердження кваліфікації, фінансової стабільності та попередніх проєктів.

¹³ EU programmes | EU Funding & Tenders Portal (<https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes>)

Коли пропозиція готова, організація може **подати її безпосередньо через Портал фінансування та тендерів**. Портал надає електронну систему подачі пропозицій, яка дозволяє організації завантажити свої документи і дотримуватися конкретних інструкцій щодо їх подання. Щоб уникнути дискваліфікації, важливо подати пропозицію до визначеного терміну, щоб уникнути дискваліфікації.

Після подання **пропозиція буде оцінена** на основі критеріїв, викладених у тендерній документації, таких як якість, технічна відповідність та економічна ефективність. Процес оцінки, як правило, проводиться органом або агентством ЄС, відповідальним за проведення тендеру.

Якщо пропозиція виявиться успішною, організацію запросять до переговорів, і, якщо все пройде успішно, вона отримає контракт. Отримавши контракт, організація повинна буде керувати ним через портал, надаючи звіти і відстежуючи прогрес. Дуже важливо дотримуватися всіх умов контракту, включно з дотриманням контрольних термінів і поставанням обумовлених товарів або послуг. **Портал забезпечує підтримку протягом усього цього процесу, і організація може звернутися до відповідного органу ЄС, якщо їй буде потрібна додаткова допомога.**

8.1.2. ВЕБ-САЙТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ

Веб-сайт Європейської Комісії пропонує вичерпну інформацію про політику ЄС, програми фінансування та актуальні новини. На ньому можна отримати повне уявлення про діяльність ЄС, включно з такими сферами політики, як зміна клімату, економіка, цифрові інновації та соціальні питання. Він також надає доступ до можливостей фінансування, законів та програм. Основні розділи включають прес-релізи, офіційні заяви та ресурси для участі в ініціативах ЄС. **Основні розділи включають:**

- **Сторінки політики:** Огляди політики ЄС у таких сферах, як регіональний розвиток, інновації, сталий розвиток та цифрова трансформація.
- **Керівні документи:** Доступ до посібників, шаблонів та найкращих практик з управління проєктами, що фінансуються ЄС.
- **Розділи поширених запитань:** Відповіді на найпоширеніші запитання щодо фінансування ЄС і процесів подання заявок, призначені як для новачків, так і для досвідчених претендентів.
- **Багатомовна підтримка:** Інформація доступна кількома мовами, що забезпечує доступність для українських бенефіціарів.

Пошуковий рядок сайту дозволяє користувачам легко знаходити потрібну інформацію, вводячи ключові слова, пов'язані з політикою, програмами та ініціативами ЄС. У результатах пошуку відображаються посилання на офіційні документи, можливості фінансування, новинні релізи та багато іншого. Це допомагає користувачам швидко отримати доступ до конкретних тем, звітів і ресурсів, що відповідають їхнім інтересам.

На головній сторінці веб-сайту Європейської Комісії представлено її ключові пріоритети на період 2024-2029 років. Одним із головних напрямів є підтримка України на її європейському шляху, визнання її ролі у захисті свободи, демократії та цінностей Європи. Більш

детально про це йдеться в PDF-документі під назвою «Вибір Європи: Політичні орієнтири для наступної Європейської Комісії 2024-2029 років».

Таким чином, сайт Європейської Комісії є чудовим ресурсом для тих, хто шукає детальну інформацію про пріоритети, політику та можливості фінансування ЄС. Він надає вичерпну інформацію з ключових тем, зокрема про роль України у захисті європейських цінностей, що робить його інформативною платформою для користувачів, які бажають зрозуміти ініціативи ЄС. Загалом, веб-сайт добре організований і пропонує цінні ресурси як для громадян, так і для дослідників та організацій.

Веб-сайт: <https://ec.europa.eu>

8.1.3. РЕСУРСИ ДЛЯ КОНКРЕТНИХ ПРОГРАМ

Кожна програма фінансування ЄС має свій власний веб-сайт, що містить спеціальну інформацію та ресурси. Приклади включають:

ПРОГРАМА HORIZON EUROPE

Веб-сайт ([Horizon Europe — European Commission](#)) пропонує детальну інформацію про програму фінансування Horizon Europe на період 2021-2027 років. Програма, бюджет якої становить 93,5 млрд євро, спрямована на вирішення глобальних проблем, таких як зміна клімату, підвищення конкурентоспроможності ЄС та сприяння інноваціям. На сайті можна ознайомитися зі структурою програми, включаючи різноманітні компоненти, місії та партнерства, а також дізнатися про те, як подати заявку на фінансування, стратегічні цілі, що мають бути досягнуті, особливості програми, всі необхідні документи та контактних осіб.

- ✳ У рамках ширшої програми Horizon Europe існує **Horizon4Ukraine**, спеціальна програма, розроблена для підтримки української дослідницької та інноваційної спільноти під час війни та після її завершення. Ця ініціатива має на меті забезпечити українським дослідникам та організаціям доступ до фінансування та можливостей співпраці в рамках програми Horizon Europe, незважаючи на труднощі, пов'язані з конфліктом. Ця ініціатива передбачає публікацію можливостей на Порталі фінансування та тендерів, спеціально призначених для дослідників та інших фахівців з України.
- ✳ Ця підтримка сприяє зміцненню українського інноваційного потенціалу та робить внесок у відновлення та реконструкцію України. Програма також сприяє міжнародному співробітництву та інтеграції українських науково-дослідних установ у ширший європейський дослідницький ландшафт. Ця підтримка важлива для довгострокового відновлення України з точки зору наукового прогресу, інновацій та відновлення її дослідницького і технологічного потенціалу.

ЕРАЗМУС+

На сайті ([Home — Еразмус+](#)) представлено детальний огляд програми Еразмус+, включно з її цілями, пріоритетами та секторами, які вона підтримує, такі як вища освіта, професійна освіта та навчання, шкільна освіта, освіта для дорослих, молодь і спорт. Програма Еразмус+, бюджет якої на період 2021-2027 років оцінюють у 26,2 мільярда євро, має на меті посилити соціальну інтеграцію, сприяти «зеленому» та цифровому переходу, а також сприяти участі молоді в демократичному житті.

На сайті подано рекомендації щодо можливостей фінансування, зокрема про те, як організації можуть подавати заявки на гранти та брати участь у конкурсах пропозицій у межах програми Еразмус+.

- ✱ Програма Еразмус+ запровадила важливі заходи з підтримки України під час триваючого конфлікту, надаючи цінну інформацію для ЄС та інших установ і організацій, які співпрацюють з Україною в рамках програми. Національний офіс Еразмус+ в Україні надає детальну інформацію про ці ініціативи. Для організацій, зацікавлених у започаткуванні або продовженні партнерства з українськими установами, доступна детальна та регулярно оновлювана презентація, в якій дається уявлення про ситуацію, проблеми, потреби та можливості для співпраці.
- ✱ В рамках своїх поточних зусиль Еразмус+ оголосив близько 30 конкурсів проєктних заявок, спеціально відкритих для українських організацій у межах програми 2025, яка визначає Україну як країну-партнера, не асоційовану з програмою. Ці конкурси на 2025 рік були опубліковані в листопаді 2024 року і наразі відкриті для подачі заявок ([Еразмус+ під час війни проти України — Національний офіс Еразмус+ в Україні](#)).

ПРОГРАМА LIFE

Веб-сайт (<https://cinea.ec.europa.eu/life>) надає інформацію про програму LIFE, яка слугує інструментом фінансування Європейського Союзу для ініціатив з охорони довкілля та захисту клімату. Програма LIFE поділяється на чотири підпрограми: «Природа та біорізноманіття», «Циркулярна економіка та якість життя», «Пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптація до них» і «Перехід до чистої енергії». Кожна підпрограма фокусується на конкретних сферах природоохоронної та кліматичної діяльності, пропонуючи можливості цільового фінансування для вирішення нагальних проблем. На сайті регулярно публікуються конкурси заявок на фінансування в рамках різних підпрограм. Ці конкурси містять детальну інформацію про пріоритети, критерії прийнятності та строки подання заявок, що допомагає потенційним заявникам узгодити свої проєкти з цілями програми. Для підтримки заявників на веб-сайті пропонуються ресурси та інструкції, які допоможуть у підготовці та поданні заявок ([LIFE — Підтримка для заявників — Європейська комісія](#)).

- ✱ Україна є першою країною, що не є членом ЄС, яка приєдналася до програми. Підтримка LIFE може допомогти відновити українське довкілля після руйнувань, спричинених російським вторгненням. Українські заявники вже можуть подавати заявки в рамках конкурсів програми LIFE на 2022 рік¹⁴.

«КРЕАТИВНА ЄВРОПА»

Веб-сайт ([Про програму «Креативна Європа» — Культура та креативність](#)) містить детальну інформацію про програму «Креативна Європа» — ключову ініціативу Європейської Комісії з підтримки культурного та аудіовізуального секторів. Програма з бюджетом 2,44 млрд євро на період 2021-2027 рр. покликана захищати, розвивати та просувати європейське культурне та мовне розмаїття і спадщину, одночасно підвищуючи конкурентоспроможність та економічний потенціал цих секторів. Програма «Креативна Європа» складається з трьох основних підпрограм.

¹⁴ Україна приєднується до програми LIFE з питань довкілля та клімату

Підпрограма «Культура» підтримує різні культурні та творчі сектори, такі як музика, архітектура та культурна спадщина. Підпрограма «Медіа» фокусується на аудіовізуальному секторі, сприяючи співпраці та інноваціям для посилення його глобальної конкурентоспроможності. Підпрограма «Міжсекторальна співпраця» опікується проблемами, спільними для всіх секторів культури і творчості, сприяючи розвитку транснаціонального співробітництва. Веб-сайт також пропонує рекомендації щодо процесу подання заявок та посилання на додаткові ресурси на веб-сайті Європейського виконавчого агентства з освіти та культури (EACEA), а також на стенди «Креативної Європи» для отримання допомоги на місцевому рівні. Подавати заявки на фінансування можуть організації з країн-членів ЄС, а також країн, що не є членами ЄС, за певних умов.

- ✱ У січні 2024 року експертам було доручено розробити рекомендації щодо захисту культурної спадщини України, підкресливши прихильність ЄС до збереження багатих культурних цінностей країни.
- ✱ У березні 2024 року Європейська Комісія та український культурний і творчий сектори співпрацювали задля зміцнення партнерства, що відображає солідарність ЄС з Україною¹⁵.

8.2. НАЦІОНАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ КОНТАКТНІ ПУНКТИ

НАЦІОНАЛЬНІ КОНТАКТНІ ПУНКТИ (NCPS)

Національні контактні пункти (NCPs) — це організації або структури в кожній державі-члені ЄС, які надають консультації, підтримку та інформацію приватним особам, компаніям та організаціям, зацікавленим в участі у програмах ЄС. NCP допомагають потенційним учасникам, надаючи інформацію про можливості фінансування, критерії відбору та процедури подання заявок, тим самим полегшуючи доступ до фінансування досліджень та інновацій ЄС.

Послуги включають в себе:

- **Консультації:** Індивідуальні поради щодо вибору відповідної програми фінансування та підготовки конкурсних заявок.
- **Тренінги та семінари:** Регулярні тренінги з розробки, управління проєктами та дотримання норм ЄС.
- **Місцеві мережеві заходи:** Можливості для спілкування з потенційними партнерами та зацікавленими сторонами в конкретних секторах.
- **Роз'яснення щодо відповідності вимогам:** Керівництво щодо розуміння та дотримання кваліфікаційних вимог, специфічних для українських бенефіціарів.

Кожен NCP, як правило, спеціалізується на одній або декількох конкретних програмах фінансування ЄС, пропонуючи потенційним заявникам індивідуальну підтримку. Наприклад, у рамках програми «Горизонт Європа» кожен NCP займається конкретною частиною програми. Деякі NCP зосереджуються на наданні загальних консультацій та

¹⁵ Європейська підтримка культурного та креативного секторів України — Культура і Креативність

підтримки щодо роботи програми «Горизонт Європа», допомагаючи заявникам зрозуміти загальну структуру та керівні принципи програми. Інші NCP спеціалізуються на конкретних тематичних напрямках, таких як охорона здоров'я, клімат, енергетика тощо¹⁶. NCP також різняться залежно від країни, оскільки кожна держава-член ЄС має свою власну мережу NCP. Ці мережі можуть пропонувати різні рівні підтримки та експертизи, залежно від потреб країни¹⁷.

Як правило, контактні дані українських NCP можна знайти на веб-сайті Європейської Комісії. Наприклад, Офіс «Горизонт Європа» в Україні координує мережу NCP для надання допомоги українським зацікавленим сторонам в отриманні доступу до фінансування досліджень та інновацій ЄС, надаючи рекомендації щодо складання заявок, адміністративних процедур та пошуку партнерів. Нарешті, на сайті ([Перелік національних контактних пунктів «Горизонт Європа» та Євратом в Україні — Офіс «Горизонт Європа» в Україні](#)) пропонується повний перелік Національних контактних пунктів (NCPs) в Україні для «Горизонт Європа», які надають детальну контактну інформацію та спеціалізовану підтримку в різних тематичних галузях, щоб допомогти зацікавленим сторонам у фінансуванні досліджень та інновацій ЄС.

АГЕНЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ (RDAS)

Агенції регіонального розвитку роблять значний внесок у досягнення цілей регіональної політики ЄС, забезпечуючи використання коштів ЄС для подолання регіональних диспропорцій та посилення згуртованості в межах усього Союзу. Ці агенції різняться залежно від країни, оскільки кожна держава-член ЄС має свій власний підхід до регіонального розвитку. Однак їх об'єднує спільна мета — підтримка економічного зростання на місцевому та регіональному рівнях. Агенції регіонального розвитку відіграють вирішальну роль у підтримці місцевих бенефіціарів. **Вони пропонують:**

- **Підтримку розробки проєктів:** Допомога у підготовці пропозицій та узгодженні проєктів з регіональними та національними пріоритетами розвитку.
- **Програми з розбудови потенціалу:** Тренінги для органів місцевого самоврядування, НУО та МСП з метою покращення управління проєктами та дотримання вимог законодавства.
- **Інструменти моніторингу та оцінювання:** Ресурси для відстеження прогресу проєкту, оцінювання впливу та забезпечення сталості.
- **Галузева експертиза:** Спеціалізовані консультації для таких галузей, як сільське господарство, енергетика та виробництво.

Відновлення, згуртованість та регіональний розвиток України потребують ефективної структури реалізації, яку мають координувати Агенції регіонального розвитку. Таким чином, вони відіграють вирішальну роль у координації ініціатив з регіонального розвитку, управління коштами та сприяння економічному зростанню в різних регіонах країни. Прикладами таких агенцій є:

- ✓ Агенція регіонального розвитку Закарпаття, яка фокусується на ініціативах регіонального розвитку в Закарпатській області¹⁸;

¹⁶ [ncp-guiding-principles_he_v1.0_en.pdf](#)

¹⁷ Національні контактні пункти — Офіс «Горизонт Європа» в Україні

¹⁸ Установа Агентство регіонального розвитку Закарпаття | Мережа знань UCP

- ✓ Буковинська агенція регіонального розвитку, яка провела численні невеликі тренінги з активного громадянства та проєктного менеджменту, спрямовані на залучення громадян до громадських ініціатив та підтримку місцевого розвитку¹⁹;
- ✓ Агенція регіонального розвитку Івано-Франківської області, яка бере участь у різних заходах з регіонального розвитку в Івано-Франківській області²⁰.

Нарешті, у липні 2022 року Верховна Рада України прийняла нове законодавство, яке переглядає підходи до регіонального розвитку, яке переглядає підходи до регіонального розвитку, висуваючи на перший план потреби у відновленні, та відводить важливу роль Агентствам регіонального розвитку²¹.

8.3. МОЖЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ТА РОЗБУДОВИ ПОТЕНЦІАЛУ

НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ЄС

Європейський Союз (ЄС) пропонує різноманітні тренінги та заходи з розбудови потенціалу, щоб допомогти потенційним бенефіціарам, які не знайомі з процедурами ЄС. Ці ініціативи спрямовані на покращення розуміння та сприяння ефективній участі у програмах, що фінансуються ЄС. Тому ЄС організовує регулярні навчальні програми для бенефіціарів, зокрема:

Семінари та вебіари: Охоплюють такі теми, як складання пропозицій, фінансовий менеджмент, моніторинг та звітність. Ці заходи часто включають сесії запитань і відповідей з експертами ЄС.

Платформи електронного навчання: Онлайн-курси з управління проєктами, політики ЄС та дотримання нормативних вимог. Такі платформи, як Європейська академія Schoolnet, надають безкоштовний доступ до освітніх ресурсів.

Місії з розбудови потенціалу: Навчання на місцях та технічна допомога організаціям, особливо на територіях, що постраждали від війни, з метою забезпечення їх відповідності стандартам ЄС.

Наприклад, **SALTO-YOUTH (Підтримка, підвищення кваліфікації та можливості навчання для молоді)** забезпечує навчання та підтримку молодіжних організацій та національних агентств, що беруть участь у програмах Еразмус+ та European Solidarity Corps. Вони пропонують ресурси, навчальні модулі та можливості для налагодження контактів, щоб допомогти бенефіціарам ефективно орієнтуватися в процедурах ЄС. На офіційному веб-сайті SALTO-YOUTH можна знайти багато інструментів, таких як Європейський календар навчання, Інструментарій для тренінгів тощо.²²

Іншим прикладом можливостей ЄС у сфері навчання та розбудови потенціалу є програма Interact, яка пропонує сертифіковані тренінги та короткі курси через Академію

19 Буковинська агенція регіонального розвитку | Європейський молодіжний портал

20 Інформація про партнерів | Європейський тижень регіонів і міст

21 Етап 1 (<https://www.eda.admin.ch/deza/en/home/laender/ukraine.html/content/dezaprojects/SDC/en/2021/7F10249/phase1>)

22 SALTO-YOUTH — Про SALTO-YOUTH (<https://www.salto-youth.net/about/>)

Interact для підвищення кваліфікації тих, хто працює в Interreg, інструменті ЄС для транскордонного співробітництва. Ці курси спрямовані на розбудову потенціалу бенефіціарів, забезпечуючи їх хорошою підготовкою для управління та реалізації проєктів, що фінансуються ЄС²³.

УКРАЇНСЬКІ ІНСТИТУЦІЇ

Багато українських університетів та дослідницьких центрів пропонують навчальні програми, розроблені з урахуванням фінансування ЄС. **Приклади включають:**

Семінари про політику ЄС: Сесії, присвячені питанням управління, торгівлі, сталого розвитку та регіонального співробітництва

Тренінги з розвитку технічних навичок: Курси з аналізу даних, інформаційних технологій, технологій використання поновлюваних джерел енергії та передових виробничих процесів, що стосуються проєктів ЄС.

Спільні семінари: Заходи, що об'єднують українських та європейських експертів для обміну найкращими практиками та інноваційними рішеннями.

Крім того, в рамках програми Interreg NEXT для українських бенефіціарів проводяться спеціалізовані тренінги, що знайомлять з основними вимогами нових правил закупівель, які можуть бути застосовані до державних і приватних українських бенефіціарів програм Interreg. Ці тренінги спрямовані на зміцнення потенціалу та забезпечення відповідності процедурам ЄС. Цільовою аудиторією тренінгів є українські провідні партнери та партнери виграних проєктів програм Польща-Україна, Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна та Чорноморського басейну, а також їхні контролери.²⁴

У грудні 2024 року Консультативна місія Європейського Союзу (EUAM) в Україні відзначила 10-ту річницю своєї діяльності, підкресливши значний внесок у реформування сектору цивільної безпеки країни. З моменту свого заснування у 2014 році EUAM розширилася зі 175 до 437 співробітників, серед яких є як міжнародні, так і національні фахівці. Місія працює зі штаб-квартири в Києві, а також має представництва у Львові та Одесі, з тимчасово закритими з міркувань безпеки офісами в Харкові та Маріуполі.

\За останнє десятиліття EUAM надала експертні висновки щодо близько 110 законопроєктів, привівши їх у відповідність до європейських стандартів та найкращих практик. Серед помітних законодавчих матеріалів — Закон «Про національну безпеку» (2018), Закон «Про розвідку» (2020) та Закон «Про імплементацію Римського статуту» (2024). Крім того, місія вплинула на майже 50 стратегічних документів, таких як Національна стратегія у сфері прав людини (2021) та Національна антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки (2022).

Центральне місце в діяльності EUAM, як і раніше, посідає нарощування потенціалу: реалізовано близько 200 цільових проєктів, спрямованих на зміцнення сектору цивільної безпеки України. Ці ініціативи включають надання сучасного обладнання, підтримку інституційних реформ та покращення психологічного стану співробітників правоохоронних органів. **Навчальні програми охопили понад 55 300 осіб, які взяли участь у більш ніж 4 500 спеціалізованих заняттях за такими темами, як кримінальне переслідування, розслідування та громадський порядок**²⁵.

²³ Interact | Домашня сторінка (<https://www.interact-eu.net/?utm>)

²⁴ Тренінг із закупівель для українських бенефіціарів та контролерів програм Interreg NEXT — Tesim

²⁵ EUAM Україна: Десятиліття нарощування потенціалу та підтримки реформ — EUAM Ukraine

Крім того, у березні 2023 року Європейська Комісія запустила програму розбудови потенціалу в рамках ініціативи «Новий європейський Баугауз» для підтримки зусиль України з відновлення. Ця програма, розроблена у співпраці з українськими організаціями, має на меті надати натхнення та практичну допомогу муніципалітетам, які беруть участь у відновленні України. Програма організована у партнерстві з такими українськими організаціями, як RoZkvit, ReThink, Форум громадянського суспільства Східного партнерства та Рада архітекторів Європи²⁶.

У співпраці з Естонією ЄС підтримує програму Тристороння ініціатива з розбудови професійного потенціалу «Європейський шлях України», що передбачає навчання українських державних службовців з питань європейської інтеграції, розвитку транскордонного співробітництва, цифровізації державних послуг та протидії кіберзагрозам, що виникають внаслідок гібридної війни. Учасники також отримають загальне уявлення про процес формування політики та інших процесів ЄС, отримають загальні знання про ЄС, а також ознайомляться з методами та практичними прикладами, пов'язаними з переговорами в ЄС та вирішенням галузевих проблем²⁷.

8.4. ПЛАТФОРМИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ МЕРЕЖ І СПІВРОБІТНИЦТВА

ПЛАТФОРМИ ПАРТНЕРСТВА

Платформи для створення мереж і співробітництва в Європейському Союзі (ЄС) — це цифрові та фізичні простори, які сприяють встановленню зв'язків, співпраці та обміну інформацією між різними зацікавленими сторонами, такими як дослідники, бізнесмени, політики, освітяни та НУО. Ці платформи мають важливе значення для стимулювання інновацій, підтримки проєктів ЄС та досягнення політичних цілей шляхом сприяння транскордонному співробітництву. До ключових платформ належать:

CORDIS (Інформаційна служба з досліджень і розвитку громад)

Центр досліджень та інноваційних проєктів, що надає детальну інформацію про поточні та завершені проєкти, можливості фінансування та партнерів для співпраці.

Веб-сайт: <https://cordis.europa.eu>

ПРОЄКТНА ПЛАТФОРМА INTERREG

Управлінські структури Interreg (спільний моніторинговий комітет, орган управління, спільний технічний секретаріат, національні органи влади...) безперешкодно співпрацюють через національні та регіональні кордони задля зміцнення транскордонного співробітництва шляхом узгодження політичних цілей, обміну найкращими практиками та координації фінансових ініціатив. Сприяючи налагодженню партнерських відносин між місцевими, регіональними та національними органами влади, а також зацікавленими сторонами в сусідніх державах, вони спільно працюють над вирішенням спільних проблем та сприяють сталому розвитку як у транскордонному, так і у внутрішньодержавному контекстах.

Веб-сайт: <https://www.interreg.eu>

26 IP_23_1649_EN.pdf

27 Тристороння ініціатива з розбудови професійного потенціалу «Європейський шлях України» | ESTDEV

НАУКОВИЙ ХАБ ЄС

Управляється Об'єднаним дослідницьким центром Європейської комісії (JRC), слугує службою науки та знань ЄС, надаючи науково обґрунтовану підтримку виробленню політики ЄС. Він об'єднує науковців, дослідників та політиків для сприяння інноваціям та співпраці з таких важливих питань, як зміна клімату, охорона здоров'я та цифрова трансформація. Робота Об'єданого дослідницького центру допомагає обґрунтовувати політичні рішення та гарантує, що вони ґрунтуються на найновіших наукових дослідженнях.

Веб-сайт: [Домашня сторінка EU Science Hub — Європейська Комісія](#)

МЕРЕЖЕВІ ІНІЦІАТИВИ В УКРАЇНІ

Українські організації сприяють налагодженню контактів через:

НАЦІОНАЛЬНІ КОНФЕРЕНЦІЇ	Заходи, присвячені можливостям фінансування ЄС, презентаціям проєктів та історіям успіху українських бенефіціарів.
ТЕМАТИЧНІ РОБОЧІ ГРУПИ	Платформи для обміну передовим досвідом, вирішення спільних проблем і зміцнення партнерських відносин між секторами
ІННОВАЦІЙНІ ХАБИ	Регіональні центри, які об'єднують стартапи, МСП та дослідників для співпраці над інноваційними проєктами, що відповідають пріоритетам ЄС.

Наприклад, Європейська мережа підприємств (EEN) підтримує Україну різними способами, включаючи солідарність з українськими колегами, надання гуманітарної допомоги та підвищення стійкості ланцюжків поставок для європейських підприємств, які постраждали від війни. Мережа також сприяє співпраці з метою інтеграції українських підприємств у єдиний ринок ЄС. Зокрема, EEN просуває платформу «Стійкість ланцюгів поставок» для подолання перебоїв, спричинених війною, та надає підтримку українським підприємцям через співпрацю кластерів і програму Еразмус для молодих підприємців²⁸.

Крім того, добру та дружню співпрацю демонструє спільний проєкт одного з найбільших українських благодійних фондів — Міжнародного фонду «Відродження» (IRF) та ЄС під назвою **«Європейське відродження України: ініціатива громадянського суспільства задля сталого розвитку та відновлення»**. Проєкт спрямований на посилення внеску українського громадянського суспільства у політичний діалог щодо інтеграції України до ЄС та післявоєнного відновлення. Він підтримує інклюзивне, партисипативне, підзвітне та кліматично сприятливе відновлення України, керуючись європейськими цінностями та принципами²⁹.

²⁸ Підтримка України з боку ЄС та Європейської мережи підприємств | Європейська мережа підприємств

²⁹ Європейське відродження України: новий спільний проєкт Міжнародного фонду «Відродження» та Європейського Союзу

8.5. ПУБЛІКАЦІЇ ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ПОСІБНИК ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЄС

ЄС надає вичерпні довідники та посібники для допомоги бенефіціарам:

- **Посібники з управління проєктами:** Детальні інструкції з планування, реалізації та закриття проєктів, що фінансуються ЄС, включаючи стратегії управління ризиками.
- **Посібники з фінансового контролю:** Посібники з управління бюджетами, аудиту та звітності з прикладами успішних практик фінансового менеджменту
- **Збірки найкращих практик:** Тематичні дослідження та історії успіху проєктів, що фінансуються ЄС, які надихають та дають ідеї для нових заявників.

Існують десятки дуже корисних посібників та інструкцій на допомогу організаціям та окремим особам. Наприклад, **Практичний посібник з контрактних процедур для зовнішньої діяльності ЄС (PRAG)** — це практичний і широко використовуваний ресурс, який пропонує поради щодо процедур закупівель і грантів для діяльності, що фінансується з бюджету ЄС. Він містить шаблони, контрольні списки та найкращі практики, які сприяють ефективній реалізації проєктів та дотриманню фінансових вимог, особливо в проєктах міжнародного розвитку та співробітництва³⁰.

Крім того, на офіційній сторінці Європейської Комісії можна знайти так звані «Процедури, керівні принципи проведення тендерів». Ці настанови слугують всеосяжним ресурсом для організацій, зацікавлених в участі у процесах закупівель в ЄС. Сторінка містить докладну інформацію про загальні правила проведення тендерів, що забезпечують прозорість і справедливість під час закупівлі товарів і послуг. Крім того, тут представлено інструменти для розрахунку питомих витрат на відрядження, що сприяє точному складанню бюджету та фінансовому плануванню. Значна увага приділяється захисту даних у рамках процедур державних закупівель; на сторінці представлено стандартну заяву про конфіденційність та договірні положення про захист даних для забезпечення дотримання правил ЄС щодо захисту даних³¹.

Нарешті, для зацікавлених сторін, які беруть участь у проєктах політики згуртованості ЄС, цінними є також керівні документи щодо Європейських структурних та інвестиційних фондів (ESIF) на 2014-2020 роки. У цих документах містяться докладні інструкції щодо відбору проєктів, управління фінансами та процесів моніторингу. Вони відіграють важливу роль у забезпеченні відповідності проєктів цілям ЄС і дотриманні суворих стандартів звітності³².

УКРАЇНСЬКІ ПУБЛІКАЦІЇ

Українські аналітичні центри та агенції розвитку публікують ресурси, адаптовані до місцевих потреб:

- **Аналітичні записки:** Аналіз того, як фінансування ЄС узгоджується зі стратегічними цілями розвитку України та інтеграцією до стандартів ЄС.
- **Практичні посібники:** Покрокові керівництва для МСП, НУО та державних установ, які звертаються за фінансуванням до ЄС, з конкретними прикладами, що відповідають українському контексту.

³⁰ ePRAG — EXACT External Wiki — EN — EC Public Wiki

³¹ Процедури, керівні принципи проведення тендерів — Європейська Комісія

³² Посібник з європейських структурних та інвестиційних фондів 2014-2020

Вже згаданий Міжнародний фонд «Відродження» (IRF) в Україні підтримує аналітичні центри, які аналізують відповідність фінансування ЄС стратегічним цілям розвитку України та інтеграції до стандартів ЄС. Крім того, програма IRF «Підтримка аналітичних центрів» спрямована на сприяння європейській інтеграції шляхом просування ефективних проєвропейських реформ у таких сферах, як демократизація, права людини, належне врядування та верховенство права³³.

8.5. КОРИСНІ ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ПЛАТФОРМИ

Європейський Союз надає низку цифрових інструментів і платформ, призначених для сприяння співпраці, розвитку інновацій та підтримки окремих осіб і організацій у доступі до фінансування, навчання та дослідницьких можливостей.

ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТИ

СИСТЕМИ ПОДАЧІ ЗАЯВОК:

Платформи для подання заявок, відстеження їхнього статусу та отримання зворотного зв'язку від оцінювачів.

БЮДЖЕТНІ КАЛЬКУЛЯТОРИ:

Інструменти, які допоможуть бенефіціарам ефективно планувати та розподіляти ресурси, забезпечуючи дотримання принципів фінансування.

ПАНЕЛІ ПРОГРЕСУ:

Системи для моніторингу проміжних результатів, ключових показників ефективності (KPI) та загальної ефективності проєкту.

МОБІЛЬНІ ДОДАТКИ

СПОВІЩЕННЯ ПРО ФІНАНСУВАННЯ ЄС:

Додатки, які сповіщають користувачів про нові можливості фінансування, терміни та оновлення.

ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ СПІЛЬНОЇ РОБОТИ:

Мобільні платформи для управління партнерськими відносинами, обміну документами та координації завдань у режимі реального часу.

ЗАСТОСУНКИ ДЛЯ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ:

Застосунки, що пропонують доступ до навчальних матеріалів, підручників та інтерактивних занять з управління проєктами ЄС.

Як уже згадувалося раніше, **Портал фінансування та тендерів ЄС** слугує централізованою точкою доступу до всіх можливостей фінансування ЄС. Він спрямовує користувачів протягом усього життєвого циклу фінансування, починаючи з пошуку пропозицій і закінчуючи управлінням контрактами та звітністю. З іншого боку, портал відкритих даних ЄС надає доступ до тисяч наборів даних, опублікованих установами ЄС, сприяючи прозорості та створенню інновації на основі даних. Як і Портал фінансування та тендерів ЄС, портал «Твоя

³³ Програми «Підтримка аналітичних центрів»

Європа» слугує єдиним центром практичних порад з питань життя, роботи та ведення бізнесу в державах-членах ЄС. Він пропонує інформацію про працевлаштування, освіту, права споживачів та багато іншого, що робить його цінним ресурсом для приватних осіб та бізнесу.

Платформа **Access2Markets** спрощує торгівлю, пропонуючи детальну інформацію про тарифи, податки, правила походження та торговельні бар'єри для товарів і послуг. Підприємства можуть використовувати її для розрахунку преференційних тарифів у рамках торговельних угод ЄС та отримання практичної інформації про процедури імпорту та експорту. З іншого боку, **Портал програми «Цифрова Європа»** підтримує цифрову трансформацію Європи, фінансуючи проєкти в таких сферах, як штучний інтелект, кібербезпека та передові цифрові навички, а також сприяючи співпраці через центри цифрових інновацій.

EDGAR (Європейський шлюз даних для економічного аналізу) надає цінні набори економічних і фінансових даних, допомагаючи політикам і дослідникам відстежувати тенденції та аналізувати економічні показники всього ЄС.

Крім них, існує ще безліч цифрових інструментів, платформ і застосунків, що надаються ЄС, кожен з яких покликаний задовольняти конкретні потреби, сприяти співробітництву та забезпечувати прозорість у різних секторах, що робить Європейський союз лідером у сфері доступних та інноваційних цифрових рішень.

9. СПИСОК КОРИСНИХ ВЕБ-ДЖЕРЕЛ

1. EU Funding and Tender Portal,
<https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>
2. 2021-2027 EU budget & NextGenerationEU,
https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027_en
3. CEF and Ukraine I,
https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/european-commission-further-integrates-ukraine-eu-single-market-through-connecting-europe-facility-2023-06-06_en
4. CEF and Ukraine II,
<https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/ukraine-to-receive-e52-million-for-transport-infrastructure-development/>
5. Climate ADAPT, Ukraine joins the LIFE programme for environment and climate,
[Ukraine joins the LIFE programme for environment and climate](#)
6. Cohesion Fund,
https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/cohesion-fund_en
7. Cohesion Policy 2021-2027,
<https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/2021-2027-EU-allocations-available-for-programming/2w8s-ci3y/>
8. Cohesion Policy,
https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/investment-policy_en
9. Common Fisheries Policy (CFP),
https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/policy/common-fisheries-policy-cfp_en
10. Common Provision Regulation,
https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/funding-management-mode/common-provisions-regulation_en
11. Comparison of the European Commission's project cycle management/logical framework approach with international PM standards and methodologies,
<https://www.pmi.org/learning/library/international-project-management-standards-methodologies-ec-8210>
12. Creative Europe,
<https://culture.ec.europa.eu/creative-europe>
13. Delegation of European Union to Ukraine, 100 grants of €5,000 each from EU4Business to help Ukrainian microbusiness,
[100 grants of €5,000 each from EU4Business to help Ukrainian microbusiness | EEAS](#)

14. ePRAG,
[ePRAG - EXACT External Wiki - EN - EC Public Wiki](#)
15. Erasmus+ and Ukraine,
<https://erasmusplus.org.ua/en/>
16. Erasmus+,
<https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>
17. ESF plus and Ukraine,
<https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en/news/eu22-million-addressing-societal-challenges-arising-war-ukraine>
18. ESF Social Innovation+ initiative,
<https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en/esf-social-innovation-initiative>
19. ESTDEV, Trilateral Professional Capacity Building Initiative „Ukraine’s European Way”,
[Trilateral Professional Capacity Building Initiative „Ukraine’s European Way” | ESTDEV](#)
20. EU Financial Instruments,
https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/financial-instruments-equity-guarantees-and-loans_en
21. EU Funding & Tenders Portal Terms and Conditions, EU Programmes,
[EU programmes | EU Funding & Tenders Portal](#)
22. EU Funding & Tenders, Funding & Tenders Portal Terms and Conditions,
[Funding & Tenders Portal Terms and Conditions](#)
23. EU Funding Management Mode,
https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/funding-management-mode_en
24. EU Programmes,
<https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes>
25. EU’s common agricultural policy (CAP),
https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_en
26. EU4Business, Ukraine,
[EU4Business, Ukraine](#)
27. EU4Youth and Ukraine,
<https://eu4ukraine.eu/en/whats-happening-en/news-en/five-years-of-eu4youth-en.html>
28. EURAM Ukraine, EUAM Ukraine: A Decade of Building Capacity and Supporting Reforms,
[EUAM Ukraine: A Decade of Building Capacity and Supporting Reforms — EUAM Ukraine](#)
29. European Commission, Culture and Creativity, European support to Ukraine’s cultural and creative sectors,
[European support to Ukraine’s cultural and creative sectors - Culture and Creativity](#)
30. European Commission, Directorate-General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO), New €148 million EU humanitarian aid package for Ukraine,
[New €148 million EU humanitarian aid package for Ukraine - European Commission](#)
31. European Commission, Directorate-General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO), EU provides €40 million in humanitarian aid for winter preparedness in Ukraine,
[EU provides €40 million in humanitarian aid for winter preparedness in Ukraine - European Commission](#)

32. European Commission, European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations, War in Ukraine: coordinating the largest-ever EU civil protection operation, [War in Ukraine: coordinating the largest-ever EU civil protection operation - European Commission](#)
33. European Commission, European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations, EU Civil Protection Mechanism, [EU Civil Protection Mechanism - European Commission](#)
34. European Commission, Inforegio, Guidance on European Structural and Investment Funds 2014-2020, [Inforegio - Guidance on European Structural and Investment Funds 2014-2020](#)
35. European Commission, New European Bauhaus: launch of capacity-building programme to start Ukraine's reconstruction, [New European Bauhaus: launch of capacity-building programme to start Ukraine's reconstruction](#)
36. European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund (EMFAF), https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/funding/emfaf_en
37. European Social Fund Plus (ESF+), <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en>
38. European Union, Bukovinian Agency for Regional Development, [Bukovinian Agency for Regional Development | European Youth Portal](#)
39. European Union, European Week of Regions and Cities, Agency of regional development of Ivano-Frankivsk region, [Partner details | European Week of Regions and Cities](#)
40. Handbook for EU Project Design and Project Cycle Management, <https://idscs.org.mk/wp-content/uploads/2017/04/WEB-Handbook-for-EU-Project-Design-and-Project-Cycle-Management-1.pdf>
41. History of the Regional (Cohesion) Policy, https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/history_en
42. Horizon Europe and Ukraine, https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-research-and-innovation/europe-world/international-cooperation/association-horizon-europe/ukraine_en
43. Horizon Europe, https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en
44. Horizon Europe office in Ukraine, National contact points, National contact points – Horizon Europe Office in Ukraine
45. Interact, [Interact | Homepage](#)
46. Interreg: European Territorial Co-operation https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/cooperation/european-territorial_en
47. Just Transition Fund (JTF), https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/cohesion-fund_en
48. Just Transition in Ukraine, <https://www.giz.de/de/downloads/giz2024-en-just-transition-ukraine.pdf>

49. Life Programme and Ukraine,
https://environment.ec.europa.eu/news/ukraine-joins-life-programme-environment-and-climate-2022-06-24_en
50. LIFE Programme,
https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en
51. Multi-Annual Indicative Programme NDICI – Global Europe – Thematic Programme on Peace, Stability and Conflict Prevention 2021 – 2027,
[Multi-Annual Indicative Programme NDICI – Global Europe – Thematic Programme on Peace, Stability and Conflict Prevention 2021 - 2027](#)
52. Neighbourhood, Development, and International Cooperation Instrument (NDICI); Multi-annual indicative programme,
[Neighbourhood, Development, and International Cooperation Instrument \(NDICI\); Multi-annual indicative programme](#)
53. Next Generation EU (NGEU),
https://next-generation-eu.europa.eu/index_en
54. Problem and Objective Tree
<https://wikis.ec.europa.eu/display/ExactExternalWiki/Problem+and+objective+tree>
[Procedures, guidelines for tenders - European Commission](#)
55. Recovery and Resilience Facility,
https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_en
56. SALTO-YOUTH,
[SALTO-YOUTH - About SALTO-YOUTH](#)
57. Social Climate Fund (SCF),
https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/social-climate-fund_en
58. Swiss Confederation, Ukraine's Cohesion and Regional Development (UCORD),
[Ukraine's Cohesion and Regional Development \(UCORD\)](#)
59. TESIM, Training on procurement for Ukrainian beneficiaries and controllers of Interreg NEXT programmes,
[Training on procurement for Ukrainian beneficiaries and controllers of Interreg NEXT programmes - Tesim](#)
60. The Connecting Europe Facility (CEF),
https://cinea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility_en
61. The Digital Europe Program,
<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>
62. The EU Health Program,
https://health.ec.europa.eu/funding/eu4health-programme-2021-2027-vision-healthier-european-union_en
63. The EU4Youth program,
https://capacity4dev.europa.eu/projects/eu4youth-programme_en
64. The European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD),
https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-agricultural-fund-rural-development-eafrd_en
65. The European Agricultural Guarantee Fund (EAGF),
https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-agricultural-guarantee-fund-eagf_en

66. The European Regional Development Fund (ERDF),
https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/erdf_en
67. The International Renaissance Foundation, European Renaissance of Ukraine: a new joint project of the International Renaissance Foundation and the European Union,
[European Renaissance of Ukraine: a new joint project of the International Renaissance Foundation and the European Union](#)
68. The Logical Framework Approach
[https://wikis.ec.europa.eu/display/ExactExternalWiki/Logical+Framework+Approach+-+LFA#:~:text=What%20is%20it%3F,results%20\(l.e.%20behavioural%20changes\)](https://wikis.ec.europa.eu/display/ExactExternalWiki/Logical+Framework+Approach+-+LFA#:~:text=What%20is%20it%3F,results%20(l.e.%20behavioural%20changes))
69. The Project Cycle, Logframer,
<https://www.logframer.eu/book/export/html/125>
70. The Ukraine Facility,
https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine/ukraine-facility_en
71. The Ukraine Facility Plan,
<https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/en/>
72. Ukraine and Interreg Europe,
https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/15-01-2025-ukraine-joins-interreg-europe-a-step-towards-deeper-european-integration_en